

ingediend op **12-A** (2021-2022) – Nr. 1
7 juli 2022 (2021-2022)

Advies

van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

over het begrotingsbeleid 2023
van de Vlaamse Gemeenschap

ADVIES OVER DE VLAAMSE BEGROTING 2023

Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.serv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Goedkeuring raad 6 juli 2022

Contactpersoon	Erwin Eysackers	eeysackers@serv.be
Contactpersoon	Pim Verbunt	pverbunt@serv.be
Contactpersoon	Tuur Verschueren	tverschueren@serv.be

De informatiegegevens verwerkt in dit advies zijn afgesloten op 19 juni 2022.

De heer Matthias DIEPENDAELE

Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed

Koning Albert II-laan 7

B-1210 Sint-Joost-ten-Node

Advies over de begroting 2023

Mijnheer de minister

De opmaak van een advies over en raming van een komende Vlaamse begroting is opnieuw een uitdaging met vele onbekende variabelen. Die onzekerheid is vergelijkbaar met deze in de voorbije jaren gedomineerd door de impact van de coronacrisis.

De onverwachte aanzienlijke inflatieopstoot heeft niet alleen een uitzonderlijke impact op de gehele economie en maatschappij, maar ook op de begrotingssituatie van alle overheden in België en Vlaanderen. Het vorderingensaldo zou in de SERV-actualisatie van de Vlaamse begroting 2022 bij ongewijzigd beleid uitkomen op € -3,7 mld (-7,1% van de ontvangsten), of een verslechtering met € 181 mln ten opzichte van de begrotingsaanpassing BA 2022. In de twee laatste jaren van deze legislatuur zouden de begrotingstekorten bij ongewijzigd beleid veel kleiner worden, tot € -1,7 mld in 2023 (-3,1% van de ontvangsten) en tot € -1,2 mld in 2024 (-2,2% van de ontvangsten).

De Vlaamse sociale partners hebben de afgelopen jaren – ook tijdens de coronacrisis – steeds gepleit voor een evenwichtig begrotingsbeleid, als antwoord op de economische en maatschappelijke uitdagingen waarmee Vlaanderen geconfronteerd wordt. De eerste centrale beleidsdoelstelling blijft: zo efficiënt mogelijk (blijven) inzetten op een duurzame economische groei. De tweede centrale beleidsdoelstelling van de afgelopen jaren en voor de verdere legislatuur blijft eveneens integraal relevant: de houdbaarheid van de Vlaamse overheidsfinanciën blijvend garanderen. Beide beleidsdoelstellingen dienen vandaag gecombineerd te worden met het gericht opvangen van de negatieve impact van de aanhoudende inflatieopstoot, zeker voor sectoren, ondernemingen, zelfstandigen, werknemers en huishoudens die de gevolgen van de inflatie ondergaan zonder dat de eigen ontvangsten voldoende (kunnen) volgen.

De SERV is uiteraard steeds bereid dit advies verder toe te lichten.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Hans Maertens
voorzitter

Inhoud

Krachtlijnen	9
Advies	16
1. Omgevingsanalyse	16
1.1 Macro-economische context	16
1.2 Recente evolutie van de inflatie in België	18
1.3 Europese begrotingsopvolging	22
2. Uitgangspunten van de SERV-ramingen	25
2.1 Samenvatting	25
2.2 Inflatieopstoot: budgettair gunstig voor de Vlaamse begroting bij ongewijzigd beleid	26
2.3 Vlaamse Veerkracht	28
3. Geactualiseerde begroting BA 2022	29
3.1 Ontvangsten	29
3.2 Uitgaven	30
3.3 Begrotingssaldo	36
3.4 Infrastructuurbeleid	38
3.5 Evolutie van de belangrijkste uitgavenposten	39
3.6 Inzet van de coronaprovisie	41
4. Raming begrotingsevolutie 2023-2024 bij ongewijzigd beleid	43
4.1 Begrotingen 2023 en 2024: aanzienlijke verbeteringen van de begrotingstekorten	43
4.2 Begrotingsdoelstellingen van de Vlaamse Regering	47
4.3 Kwantitatieve aanbevelingen van de HRF	47
4.4 Resultaten schuldevolutie	48
5. Evaluatie BA-light: verder gaan op ingeslagen weg	50
6. Vlaamse Veerkracht	52

6.1	Meerjarig VEK-overzicht naar speerpunten	52
6.2	Meerjarig overzicht naar financieringsbron	53
6.3	Begrotingsuitvoering 2021	54
6.4	Herverdelingen 2022	56
	Bijlage: methodologische toelichting bij de SERV-ramingen	58
	Ontvangsten	58
	Uitgaven	67
	Vlaamse Veerkracht	72
	Regeringsbeslissingen (MJR 2021-2026)	72
	Onderbenutting	73
	Schuldevolutie	73
	Bibliografie	77
	Lijst met figuren en tabellen	80

Krachtlijnen

Beduidende economische groeivertraging, grote onzekerheid blijft

1. De opmaak van een advies over een komende Vlaamse begroting is opnieuw een **uitdaging met vele onbekende variabelen**. Die onzekerheid is vergelijkbaar met deze in de voorbije jaren gedomineerd door de impact van de coronacrisis. Deze crisis lijkt vandaag onder controle gebracht te worden, maar nieuwe, sterk negatieve factoren hypothekeren de eerder verwachte economische relance.

Reeds in het najaar van 2021 zijn de energieprijzen sterk gestegen, met een duidelijk negatieve impact op de economische relance. De **Russische inval in Oekraïne** heeft de groeivertraging nog aanzienlijk versterkt. Deze oorlog heeft geleid tot een zeer grote humanitaire crisis inclusief grote economische en financiële repercussies, zeer verstoorde goederen-, voedsel- en energiemarkten, een aanzienlijk verminderde internationale handel, een sterk aangetast vertrouwen bij de consumenten en ondernemingen, en een grote financiële onzekerheid.

2. Het resultaat is een **snelle economische groeivertraging** gekoppeld aan een **zeer snel oplopende inflatie**, terwijl tegelijkertijd belangrijke segmenten van de maatschappij en economie nog herstellende zijn van de **negatieve impact van de coronacrisis**.

Vele **onzekerheden** kunnen de economie nog sterker afremmen: een mogelijke escalatie van de oorlog in Oekraïne inclusief bijkomende wederzijdse sancties tussen de EU en Rusland, internationale voedseltekorten met wereldwijde sociale spanningen of een nieuwe opflakking van corona met aanvoerproblemen tot gevolg. Deze komen bovenop de bestaande uitdagingen om de klimaat- en energiedoelstellingen te realiseren, zoals onder andere blijkt uit het extreme noodweer in de zomer van 2021.

3. De Nationale Bank van België (NBB, juni 2022) raamt dat op het einde van 2022 de inflatie aanzienlijk zal gedaald zijn, en dat de economische groei terug herneemt. De NBB is daarmee aanzienlijk positiever dan het Federale Planbureau (FPB) of de OESO, die voor België in 2023 een reële economische groei van 1,0% en een inflatie (CPI) van 4,8% verwacht.

4. Door de Russische invasie in Oekraïne, de nasleep van de COVID-19-pandemie, de hogere energie- en voedselprijzen, en de daaruit volgende grotere onzekerheid en sterke neerwaartse risico's voor de economische vooruitzichten,

besliste de Europese Commissie einde mei om de toepassing van de algemene ontsnappingsclausule van het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) te verlengen t.e.m. 2023.

De Europese Commissie verduidelijkte dat ze een aantal wijzigingen aan het SGP na de zomer 2022 zal voorstellen, die het begrotingskader eenvoudiger, transparanter en evenwichtiger moeten maken.

Begrotingsbeleid wordt beïnvloed door impact inflatie

5. De Vlaamse sociale partners hebben de afgelopen jaren – ook tijdens de coronacrisis – steeds gepleit voor een **evenwichtig begrotingsbeleid**, als antwoord op de **economische en maatschappelijke uitdagingen** waarmee Vlaanderen geconfronteerd wordt.

De **eerste centrale beleidsdoelstelling** blijft dan ook: **zo efficiënt mogelijk (blijven) inzetten op een duurzame economische groei**. Deze groei is geen doel op zich, maar noodzakelijk om budgettaire ruimte te creëren voor de beleidsprioriteiten. Van cruciaal belang daarbij zijn: de investeringen voor een groene en digitale transitie, het ondersteunen van de concurrentiepositie en innovatiecapaciteit van onze economie, en het versterken van het gezondheids- en welzijnsbeleid evenals van het arbeidsmarkt-, onderwijs- en vormingsbeleid.

De **tweede centrale beleidsdoelstelling** van de afgelopen jaren en voor de verdere legislatuur blijft eveneens integraal relevant: **de houdbaarheid van de Vlaamse overheidsfinanciën blijvend garanderen**. Belangrijke instrumenten daarvoor zijn recent door de Vlaamse Regering ontwikkeld, zoals het ontwerp van uitgavennormering evenals uitgavendoorlichtingen via de Vlaamse Brede Heroverweging.

6. Beide beleidsdoelstellingen blijven ook vandaag prioritair, maar dienen gecombineerd te worden met het gericht opvangen van de **negatieve impact van de aanhoudende inflatieopstoot**, zeker voor sectoren, ondernemingen, zelfstandigen, werknemers en huishoudens die de gevolgen van de inflatie ondergaan zonder dat de eigen ontvangsten voldoende (kunnen) volgen.

7. De onverwachte aanzienlijke inflatieopstoot heeft niet alleen een **uitzonderlijke impact op de gehele economie en maatschappij**, maar ook op de begrotingssituatie van alle overheden in België en Vlaanderen. De vier overschrijdingen van de spilindex sinds augustus 2021 (met een vijfde verwacht voor september 2022) werden immers in geen enkele prognose voorzien. In de andere landen werd de grootteorde van deze opstoot eveneens onderschat.

8. De impact van de inflatie op de Vlaamse overheidsfinanciën is bij ongewijzigd beleid **groter voor de ontvangsten dan voor de uitgaven**, en is dus op korte termijn per saldo positief voor het begrotingsresultaat.

Het merendeel van de Vlaamse ontvangsten volgt de inflatie, zodat de inflatiecijfers zich vertalen in stijgende ontvangsten: bijvoorbeeld de Bijzondere Financieringswet (BFW) bepaalt dat de meeste dotaties geïndexeerd worden volgens de evolutie van de index van de consumentenprijzen (CPI).

Anderzijds zijn er binnen de Vlaamse begroting eveneens sterk gestegen uitgaven door diezelfde inflatieparameters. De loonkredieten stijgen wel aan hetzelfde ritme als de gezondheidsindex, maar vele uitgaven in de Vlaamse begroting volgen de inflatiedynamiek niet of slechts gedeeltelijk en/of met vertraging. Voor andere beleidsengagementen gelden vaste groeipercentages (buiten inflatie).

In de praktijk bestaan er duidelijke verschillen in de manier waarop verschillende werkingsmiddelen en toelagen (aan instellingen) geïndexeerd worden. In sommige domeinen zijn deze uitgaven reeds jaren niet geïndexeerd, soms zonder transparante motivering of zonder rekening te houden met eerder aangegane verbintenissen.

9. In de visie van de SERV mogen de **fundamentele beleidsdoelstellingen**, ook niet tijdelijk, uit het oog verloren worden. Integendeel, de duurzame economieversterkende transitie en de houdbaarheid van de Vlaamse overheidsfinanciën dienen de hoogste prioriteit te behouden.

Er dient dan ook versterkt ingezet te worden op **grondige hervormingen**, via bijkomende **gerichte investeringen** en **strategische transitie's**. Via systematische heroverwegingen en een focus op de kerntaken moet de nodige budgettaire marge voor de beleidsprioriteiten gecreëerd worden. Ook de gesignaleerde positieve marge tussen de Vlaamse ontvangsten en uitgaven door de inflatieopstoot kan voor de beleidsprioriteiten gedeeltelijk ingezet worden.

10. De SERV pleit er binnen dit heroverwegingskader voor dat de Vlaamse Regering onderzoekt welke stappen zij kan nemen, om gericht ondersteuning te bieden daar waar op het terrein aantoonbaar **een significant negatieve impact van de inflatieopstoot** vastgesteld wordt. De **reële impact van de inflatieopstoot op het terrein** kan immers niet ontkend worden.

11. Het is daarbij **niet aangewezen** om, zoals in het recente verleden n.a.v. de coronacrisis, de Vlaamse begroting in te zetten als buffer om de negatieve gevolgen van de inflatieopstoot voor de gehele samenleving op te vangen.

Het gaat er eerder om de in de afgelopen jaren uitgetekende instrumenten en verbeteringstrajecten – het **normeren van het Vlaamse uitgaventraject** en het **evalueren van bestaand beleid qua relevantie, efficiëntie en effectiviteit** – versneld en versterkt in te zetten.

Uitgangspunten SERV-raming begrotingstraject

12. Zoals aangegeven bestaat er **grote onzekerheid** over de te verwachten macro-economische evoluties, en er moet niet verwacht worden dat die onzekerheid op de korte termijn (begrotingsopmaak 2023) zal verminderen.

De SERV heeft de actualisering van de begroting 2022 en volgende jaren in dit advies consequent vanuit de **assumptie van ongewijzigd beleid** uitgevoerd. De macro-economische parameters beschikbaar bij opmaak van het advies (Economische Vooruitzichten van het Federaal Planbureau van juni 2022) worden integraal toegepast, wat impliceert dat geen nieuwe beleidsimpulsen verondersteld worden die zouden kunnen gerealiseerd worden met bijkomende ontvangsten door de inflatie. Er wordt eveneens rekening gehouden met de verminderde Europese ontvangsten ter financiering van het relanceplan Vlaamse Veerkracht.

De SERV heeft deze ramingen opgemaakt zonder rekening te houden met een eventuele volgende coronagolf. Gezien de huidige onzekerheid is het niet uitgesloten dat de Vlaamse Regering bij de begrotingsopmaak 2023 wel rekening zal moeten houden met gewijzigde macro-economische parameters evenals bijkomende budgettaire uitdagingen, zoals een corona-provisie 2023.

Raming Vlaamse begroting in de verdere legislatuur

13. Het **vorderingensaldo** zou in de actualisatie van de Vlaamse begroting 2022 door de SERV **€ -3,7 mld** (-7,1% van ontvangsten) bedragen, of een verslechtering met € 181 mln ten opzichte van de begrotingsaanpassing BA 2022.

Hierbij is het belangrijk te benadrukken dat in de SERV-raming de uitgavenzijde volledig geactualiseerd is aan de toegenomen inflatieramingen (waar relevant). De impact van de verhoogde inflatieramingen van 2022 op de Vlaamse overheidsontvangsten zal zich pas in belangrijke mate in 2023 doen gevoelen, via de afrekeningen in de Bijzondere Financieringswet (BFW) voor het jaar 2022.

Het saldo na het aftoetsen van de begrotingsdoelstelling conform de Vlaamse Regering (verwijderen van uitgaven voor Oosterweel en Vlaamse Veerkracht) bedraagt in de SERV-raming € -2,4 mld.

14. In de twee laatste jaren van deze legislatuur zouden de begrotingstekorten bij **ongewijzigd beleid** veel kleiner worden, tot **€ -1,7 mld in 2023** (-3,1% van

de ontvangsten) en tot **€ -1,2 mld in 2024** (-2,2% van de ontvangsten). De begrotingstekorten verbeteren daarmee aanzienlijk ten opzichte van de laatste Meerjarenraming (€ +790 mln voor 2023 en € +538 mln voor 2024).

Door voornamelijk de inflatie wordt de stijging van de **Vlaamse ontvangsten** in 2023 en 2024 ten opzichte van de MJR 2021-2026 respectievelijk op € 3,6 en € 3,4 mld geraamd. In 2023 zou een grote positieve BFW-afrekening (inflatie-opstoot van 2022) van naar verwachting € 633 mln geregistreerd worden. De Europese ontvangsten voor Vlaamse Veerkracht dalen in deze jaren daarentegen met respectievelijk € 206 mln en € 52 mln.

De **Vlaamse uitgaven** zouden de komende jaren – in de veronderstelling van ongewijzigd beleid – minder snel toenemen dan de ontvangsten (zowel € +2,8 mld in 2023 als 2024 ten opzichte van de MJR). De toename wordt in essentie verklaard door de inflatie (€ +2,4 mld in 2023 en 2024). Vele uitgaven zijn echter niet integraal gekoppeld aan inflatieparameters. Daarnaast spelen de stijgende rente-uitgaven (€ +74 mln in 2023 en € +114 mln in 2024), de geactualiseerde vereffeningskalender van Vlaamse Veerkracht (€ -128 mln in 2023 en € +101 mln in 2024), en een aantal beslissingen (bijvoorbeeld Programmatorische Aanpak Stikstof PAS), open-end-aandrijvers en andere kostendrijvers (hoofdzakelijk energiekost) mee, die niet gekend of beslist waren bij opmaak van de Meerjarenraming (gezamenlijk € +456 mln in 2023 en € +227 mln in 2024).

15. Na het verwijderen van de ontvangsten en uitgaven voor Vlaamse Veerkracht en de Oosterweeluitgaven – conform de begrotingsdoelstelling zoals gedefinieerd door de Vlaamse Regering – nadert de Vlaamse begroting de komende jaren bij ongewijzigd beleid een evenwicht tegen het einde van de legislatuur: een tekort van € -620 mln in 2023 en € -263 mln in 2024. De grote onzekerheid in de huidige ramingen mag daarbij niet uit het oog verloren worden.

Evolutie Vlaamse schuld bij ongewijzigd beleid

16. De Vlaamse geconsolideerde schuld groeide de afgelopen coronajaren sterk aan door de aanzienlijke begrotingstekorten, van € 20,0 mld in 2019 naar € 30,0 mld in 2021 (exclusief ziekenhuisschuld). Deze toename maakt de Vlaamse openbare financiën **kwetsbaar voor rentestijgingen**: de komende jaren zullen de rente-uitgaven, voornamelijk door de toename van de schuld, steeds meer beleidsruimte innemen, al lijkt de impact vandaag beperkt te blijven (SERV: € +99 mln in 2023 en € +150 mln in 2024). De rentestijgingen laten zich immers voornamelijk voelen bij de herfinanciering van bestaande schuld.

17. In de MJR 2021-2026 zou de Vlaamse schuld (exclusief ziekenhuisschuld) tegen het einde van de legislatuur € 45,8 mld bedragen (88,3% van de Vlaamse

ontvangsten), en zou daarmee ver boven de schuldratiodrempel van de Vlaamse Regering (65%) uitkomen.

In de SERV-raming zou de Vlaamse schuld (exclusief ziekenhuisschuld) toenemen tot € 42,7 mld in 2024, of 77,2% van de ontvangsten (-11,1% ten opzichte van de meerjarenraming). De naar beneden bijgestelde schuld in 2021 vormt de belangrijkste verklaring voor deze daling. Daarnaast doen de lager geraamde begrotingstekorten de schuld minder snel aangroeien, ondanks de gedaalde EU-ontvangsten ter financiering van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. Er mag niet uit het oog verloren worden dat de minder sterke aangroei van de schuld niet alleen ontstaat door kleinere tekorten (teller) maar eveneens door aanzienlijk hogere ontvangsten (noemer).

Bij ongewijzigd beleid zou de beoogde schulddoelstelling tegen het einde van deze legislatuur weliswaar niet gerealiseerd zijn, maar de schuldpositie van Vlaanderen zou wel minder ongunstig evolueren dan aanvankelijk geraamd.

Aangepaste begroting light: verder gaan op ingeslagen weg

18. De Vlaamse Regering besloot vorig jaar om de jaarlijkse begrotingsaanpassing inhoudelijk te beperken tot een technische aanpassing van de initiële begroting, wat als BA-light aangeduid wordt.

De SERV heeft in het verleden aangegeven **principiële positief** te staan tegenover het voorstel om de jaarlijkse begrotingsaanpassing te beperken tot een actualisering van deze begroting. In de praktijk betekent dit dat slechts eenmaal per jaar een gedetailleerde begroting wordt opgemaakt (bij de initiële begroting), waarin alle essentiële beleidsbeslissingen verwerkt worden.

19. De Vlaamse sociale partners zijn van mening dat de aangepaste begroting 2022 globaal in overeenstemming is met de 'BA light'-vereisten. De begrotingsaanpassing betreft immers hoofdzakelijk **actualisering van technische elementen** (herverdelingen, overdrachten, open end, top-down bijstelling van de ontvangsten, ...), en de nieuwe impulsen kunnen begrepen worden als een **beleidsreactie onder druk van externe en dringende omstandigheden** (Oekraïne, inflatie en dergelijke meer).

20. De SERV waardeert dat de rapportering in de Algemene Toelichting van de BA 2022 werd uitgebreid ten opzichte van de aangepaste begroting van het voorgaande jaar.

Tegelijkertijd is de SERV van oordeel dat de **rapportering** nog op verschillende punten **verbeterd kan worden**. De SERV constateert dat de impact van de fors gestegen energieprijzen op de Vlaamse begroting enkel qua hoofdlijnen wordt toegelicht. Zo wordt de dynamiek langs de uitgaven- en

ontvangstenzijde van het Vlaams Energiebedrijf slechts zeer summier beschreven, ondanks sterk toegenomen middelen en uitgaven. Ook de totale meerkost van de gestegen energieprijzen voor de Vlaamse begroting ontbreekt.

De beschrijving van de dynamiek langs de uitgaven is bij de meeste beleidsdomeinen sterk verbeterd, maar voor sommige is deze nog ontoereikend. Zo wordt in de Algemene Toelichting bijvoorbeeld niet verduidelijkt hoe de sterke stijging van de betaalkredieten (VEK) met € 134,0 mln (+8,1%) bij het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) tot stand komt.

Het lijkt aangewezen om een tabel met de gewijzigde uitgaven op niveau van de inhoudelijke structuurelementen (ISE's) toe te voegen. Op deze manier kan op een eenvoudige en transparante manier vastgesteld worden waar de belangrijkste wijzigingen zich situeren, en welke elementen deze evolutie bepalen (index, energie, open end, actualisatie betaalkalender, besparingen, nieuw beleid...).

Advies

1. Omgevingsanalyse

1.1 Macro-economische context

21. De opmaak van een advies over een komende Vlaamse begroting is opnieuw een **uitdaging met vele onbekende variabelen**. Die onzekerheid is vergelijkbaar met deze in de voorbije jaren gedomineerd door de impact van de coronacrisis. Deze crisis lijkt vandaag onder controle gebracht te worden, maar nieuwe, sterk negatieve factoren hypothekeren de eerder verwachte economische relance.

Reeds in het najaar van 2021 zijn de energieprijzen sterk gestegen, met een duidelijk negatieve impact op de economische relance. De **Russische inval in Oekraïne** heeft de groeivertraging nog aanzienlijk versterkt. Deze oorlog heeft geleid tot een zeer grote humanitaire crisis inclusief grote economische en financiële repercussies, zeer verstoorde goederen-, voedsel- en energiemarkten, een aanzienlijk verminderde internationale handel, een sterk aangetast vertrouwen bij de consumenten en ondernemingen, en een grote financiële onzekerheid.

22. Het resultaat is een **snelle economische groeivertraging** gekoppeld aan een **zeer snel oplopende inflatie**, terwijl tegelijkertijd belangrijke segmenten van de maatschappij en economie nog herstellende zijn van de **negatieve impact van de coronacrisis**.

Volgens de ramingen van de NBB (juni 2022) zou de economie in het tweede en derde kwartaal van 2022 bijna niet groeien, omdat de inflatie weegt op de private consumptie, aanwervingen en investeringen van ondernemingen en zelfstandigen. In de laatste maanden van dit jaar zou de economische groei hernemen. Voor 2022 gaat de NBB uit van een reële economische groei van 2,4%. In haar Economische Projecties van december 2021 raamde de NBB de economische groei op 2,6%. Zie Tabel 1.

In 2023 en 2024 zou de economische groei boven haar potentieel liggen, met groeicijfers van respectievelijk 1,5% en 2,0%. De groei wordt vooral aangedreven door een herstel van de private consumptie en een tragere, maar gestage groei van de investeringen. In haar Economische Projecties van december 2021 ging de NBB nog uit van een economische groei van 2,4% voor 2023 en van 1,6% voor 2024. De projecties van de NBB wijzen dus eerder op een groeivertraging dan een diepe economische recessie en een stagflatie-scenario.

23. De **indicator van het consumentenvertrouwen** (NBB, juni 2022) stijgt terug licht sinds april 2022, na de forse daling in maart 2022 door het conflict in Oekraïne. Hoewel de economische situatie tijdens de eerste en tweede coronagolf in 2020 aanvankelijk veel negatiever ingeschat

werd, blijft deze indicator vandaag nog steeds ver onder het lange termijn gemiddelde. Het recente vertrouwensverlies is voornamelijk te wijten aan verslechterde vooruitzichten qua algemene economische situatie en de financiële situatie van de gezinnen. Consumenten zijn wel nog eerder positief over de werkloosheid in België en de evolutie van hun spaarvermogen.

24. Ook de **conjunctuurbarmeter (producenten)** van de NBB (juni 2022) daalt in de afgelopen maanden en ligt sinds juni terug onder het lange termijn gemiddelde. Ondernemingen in de bouwnijverheid, de verwerkende nijverheid en vooral de handel schatten de economische toestand somberder in, terwijl het producentenvertrouwen van de bedrijfstak diensten aan de bedrijven hoog blijft.

25. Vele **onzekerheden** kunnen de economie nog sterker afremmen: een mogelijke escalatie van de oorlog in Oekraïne inclusief bijkomende wederzijdse sancties tussen de EU en Rusland, internationale voedseltekorten met wereldwijde sociale spanningen of een nieuwe opflakking van corona met aanvoerproblemen tot gevolg. Deze komen bovenop de bestaande uitdagingen om de klimaat- en energiedoelstellingen te realiseren. Dit betreft niet alleen doelstellingen op internationaal niveau, zoals onder andere blijkt uit het extreme noodweer in de zomer van 2021.

Het FPB gaat in haar Economische Vooruitzichten van juni 2022 uit van een lagere reële economische groei in de komende jaren dan de NBB. Gecumuleerd tegen 2024 gaat het om 0,4 procentpunt minder groei. Ook de OESO schat de groeiverwachtingen somberder in: zij raamt dat de Belgische economie in 2023 met slechts 1% zou groeien. De onzekerheid over de te verwachten macro-economische evoluties vertaalt zich dus rechtstreeks in zeer **uiteenlopende prognoses**.

Tabel 1: België, recente groeicijfers van het reële bbp, in %

	2020	2021	2022	2023	2024	Vgl 2024 met 2019 (= index 100)
BBP, MJR 2021-2026, sep 2021 FPB	-6,2%	5,7%	3,0%	1,5%	1,4%	105,1
BBP, dec 2021 NBB	-5,7%	6,1%	2,6%	2,4%	1,6%	106,8
BBP, jun 2022 OESO	-5,7%	6,2%	2,4%	1,0%		
BBP, jun 2022 NBB	-5,7%	6,2%	2,4%	1,5%	2,0%	106,2
BBP, jun 2022 FPB	-5,7%	6,2%	2,6%	1,3%	1,6%	105,8

Tabel 2: België, jaarlijkse rente op tienjarig Belgisch overheidspapier, in %

	2021	2022	2023	2024
Lange termijn rente, dec 2021 NBB	0,0%	0,2%	0,4%	0,5%
Lange termijn rente, jun 2022 NBB	0,0%	1,4%	1,9%	2,1%

26. De **rente op tienjarig Belgisch overheidspapier** zou de komende jaren nog verder doorstijgen, van 1,4% dit jaar over 1,9% tot 2,1% in 2024. Deze rentestijgingen reflecteren de

verwachtingen van de markt op de aangekondigde koersverandering van het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank. In december 2021 ging de NBB er nog van uit dat de rente de komende jaren niet boven een halve procent zou uitkomen. Zie Tabel 2.

1.2 Recente evolutie van de inflatie in België

27. Het afgelopen jaar is de **geraamde evolutie van de inflatie**, zowel op Belgisch als internationaal niveau, **sterk onderschat**. Het Federale Planbureau ging er sinds de zomer van 2021 – dus bij de start van de inflatiegolf – van uit dat de ‘piek’ van de inflatie opstoot in het eerste kwartaal van 2022 zou vallen én nagenoeg volledig zou weggewerkt zijn tegen het vierde kwartaal van 2022. Zie Figuur 1 (index van de consumptieprijs CPI) en Figuur 2 (gezondheidsindex GZI) op de volgende pagina’s voor de geraamde inflatievooruitzichten sinds mei 2021.

Volgens de meest recente prognose van het Federaal Planbureau (juni 2022) zou de piek van de inflatie opstoot bereikt zijn in mei 2022, al zou de inflatie op maandbasis gedurende heel 2022 hoog (>5%) blijven. Op jaarbasis zou de inflatie uitkomen op 8,1%. En ook volgend jaar zou het algemeen prijspeil gedurende lange tijd nog hoog blijven: de inflatie op maandbasis zou pas in oktober 2023 terug onder de 2%-drempel duiken. De inflatie op jaarbasis zou voor 2023 3,5% bedragen. Met andere woorden: in de loop van het afgelopen jaar is de geraamde piek van de inflatie van het eerste naar tweede kwartaal 2022 opgeschoven, en is de ‘staart’ (daling naar ‘normale’ cijfers onder of nabij 2% op jaarbasis) veel langer dan aanvankelijk geraamd: oorspronkelijk wordt de **2,0%-drempel** bereikt in het laatste kwartaal van 2022, vandaag is dat **opgeschoven naar het laatste kwartaal van 2023**.

28. De **onzekerheid over de huidige inflatievooruitzichten is bovendien zeer groot**, zelfs voor ramingen op korte termijn. Zo schatten het FPB en de OESO de inflatie de komende jaren hoger in dan de NBB. Voor het FPB gaat het gecumuleerd tegen 2024 om 1 procentpunt meer inflatie. Ook de GZI zou 0,4 procentpunt hoger liggen in de prognose van het FPB. De OESO wijkt nog harder van de NBB-prognose: de instelling gaat uit van een inflatie van 9% in 2022 en van 4,8% in 2023. Gecumuleerd over twee jaren zou de inflatie dus 3 procentpunten hoger liggen. Zie Tabel 3.

Tabel 3: België, recente vooruitzichten van de inflatie en gezondheidsindex, in %

	2020	2021	2022	2023	2024	Vgl 2024 met 2019 (= index 100)
Inflatie, MJR 2021-2026, sep 2021 FPB	0,74%	1,9%	2,1%	1,7%	1,7%	108,4
Inflatie, jun 2022 OESO	0,4%	3,2%	9,0%	4,8%		
Inflatie, jun 2022 NBB	0,4%	3,2%	8,2%	2,6%	1,3%	116,5
Inflatie, jun 2022 FPB	0,74%	2,44%	8,1%	3,5%	1,8%	117,5
GZI, MJR 2021-2026, sep 2021 FPB	0,99%	1,6%	2,1%	1,8%	1,8%	108,6
GZI, jun 2022 NBB	1,0%	2,0%	7,3%	3,5%	1,8%	116,5
GZI, jun 2022 FPB	0,99%	2,01%	7,6%	3,6%	1,8%	116,9

29. De **geraamde overschrijdingen van de afgevlakte gezondheidsindex** relevant voor de loonvorming en sociale uitkeringen, met een belangrijke impact op de uitgavenzijde (geïnde- xeerde uitgaven) van de Vlaamse begroting, verschuiven aanzienlijk door de aangepaste inflatie- vooruitzichten. Tabel 4 geeft de geraamde data van de belangrijkste overschrijdingen van de spil- index sinds augustus 2021.

Tabel 4: Federale Planbureau, België, opeenvolgende geraamde overschrijdingen van de afgevlakte gezondheidsindex in 2021 en volgende jaren, inflatieramingen

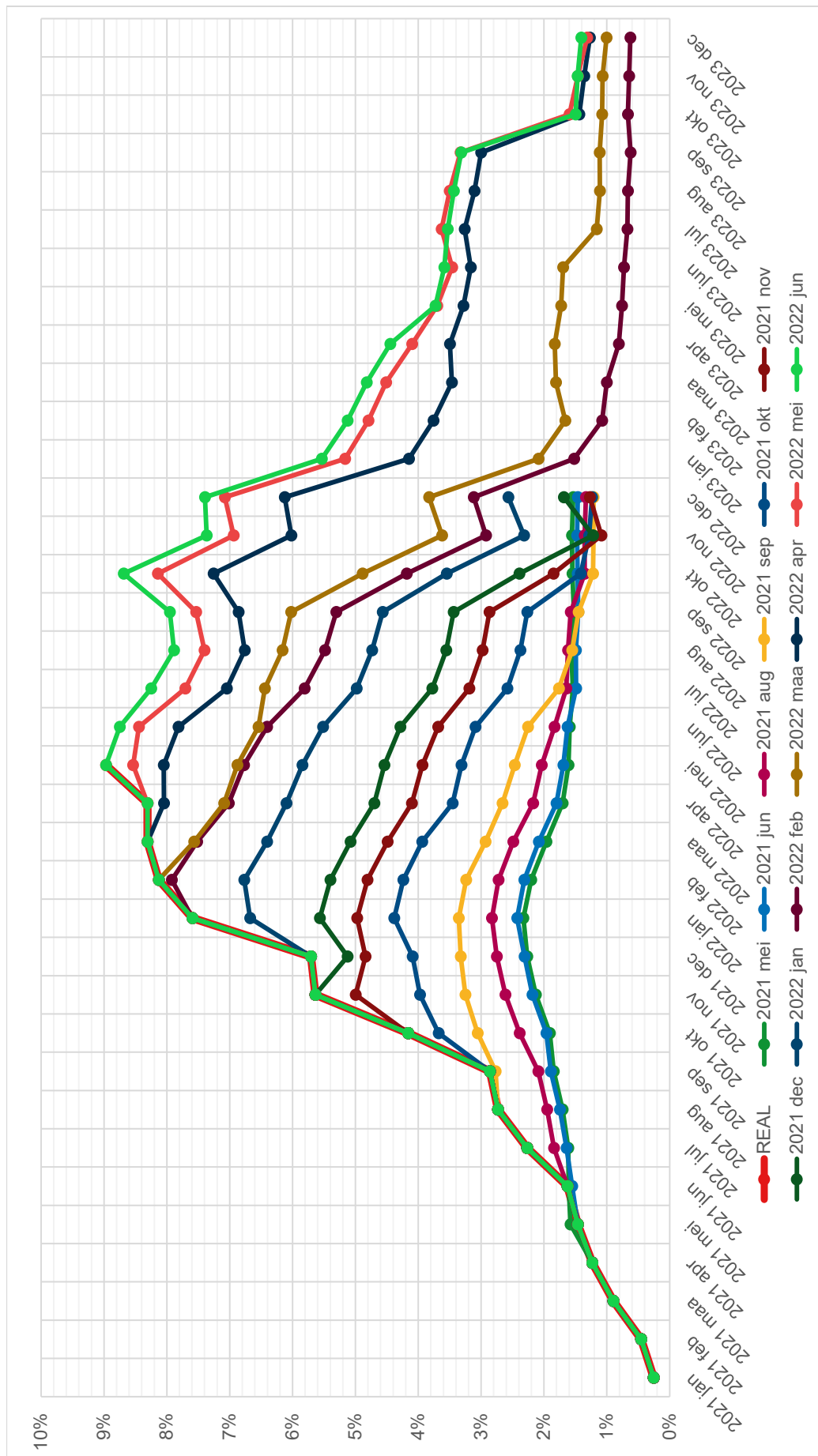
STATBEL REAL	FPB sep 2021 (Economische begroting 2021-2022 + Economische vooruitzichten 2021-2026 van juni 2021, MJR 2021-2026)	FPB april 2022 (BA 2022)	FPB juni 2022
2021 aug	2021 aug	2021 aug	2021 aug
2021 dec	2022 jun	2021 dec	2021 dec
2022 feb	2023 aug	2022 feb	2022 feb
2022 april	2024 okt	2022 apr	2022 apr
		2022 nov	2022 sep
		2023 apr	2023 jan
			2024 feb

In het afgelopen jaar werd de index vier maal overschreden (augustus 2021, december 2021, februari 2022 en april 2022). Deze overschrijdingen werden in geen enkele prognose voorzien: in de MJR 2021-2026 werd nog uitgegaan van drie indexoverschrijding over de gehele periode 2022-2024, met ongeveer jaarlijks een overschrijding.

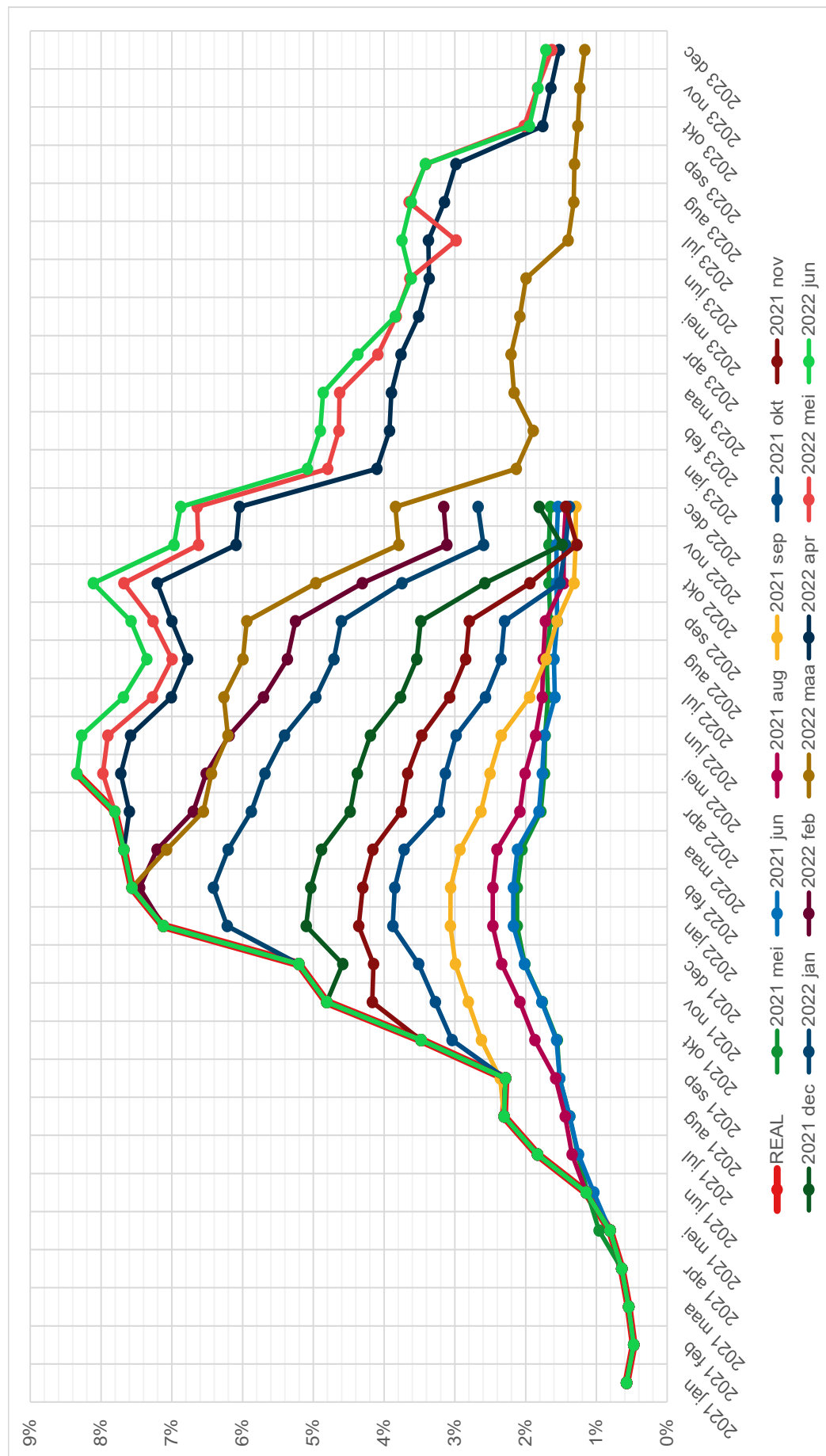
De BA 2022 neemt de inflatieraming van april 2022 van het FPB als uitgangspunt. In deze raming zouden de volgende spilindexoverschrijdingen plaatsvinden in november 2022 en april 2023. Volgens de meest recente inflatieraming van het FPB (juni 2022) zouden de volgende overschrijdingen echter telkens twee maanden vroeger vallen: in september 2022 en januari 2023.

Tenslotte dient er gewezen te worden op de laatste indexoverschrijding van de legislatuur: vandaag (juni 2022) wordt geraamd dat deze zal plaatsgrijpen in februari 2024.

Figuur 1: België, 2021 en 2022, inflatie index consumptieprijzen (CPI) op jaarbasis, realisaties (Statbel) en ramingen (FPB) sinds mei 2021

Figuur 2: België, 2021 en 2022, inflatie gezondheidsindex (GZI) op jaarbasis, realisaties (Statbel) en ramingen (FPB) sinds mei 2021

1.3 Europese begrotingsopvolging

Algemene ontsnappingsclausule SGP verlengd tot en met 2023

30. Door de economische crisis ontstaan na de uitbraak van de coronacrisis heeft de Europese Commissie in maart 2020 de zogenaamde algemene ontsnappingsclausule¹ (general escape clause) in het Stabiliteits- en Groeipact (SGP) geactiveerd. Deze clausule biedt de lidstaten de mogelijkheid om tijdelijk af te wijken van het begrotingstraject dat ze in normale tijden zouden moeten volgen.

31. Op 2 maart 2022 publiceerde de Europese Commissie² een Mededeling over het te voeren begrotingsbeleid, bedoeld ter voorbereiding van de stabiliteits- en convergentieprogramma's van de lidstaten om de coördinatie van het begrotingsbeleid te versterken. Deze Mededeling voorzag nog dat de algemene ontsnappingsclausule in 2023 zou gedeactiveerd worden. De Europese Commissie verzocht de lidstaten hun stabiliteitsprogramma's 2022-2025 in te dienen zonder rekening te houden met de verlenging van de algemene ontsnappingsclausule, en de programma's op te stellen met inachtneming van de normale begrotingscriteria (zoals: afbouw overheidstekorten, houdbaarheid overheidsschuld, streven naar Europese economische coördinatie). Het Stabiliteitsprogramma is dus opgesteld in de veronderstelling dat de algemene ontsnappingsclausule op korte termijn zou opgeheven worden, zodat het gehele (huidige) SGP terug van toepassing is.

32. Door de Russische invasie in Oekraïne, de nasleep van de COVID-19-pandemie, de hogere energie- en voedselprijzen, en de daaruit volgende grotere onzekerheid en sterke neerwaartse risico's voor de economische vooruitzichten, besliste de Europese Commissie³ einde mei echter om de algemene ontsnappingsclausule van het SGP tot en met 2023 te verlengen.

Einde mei 2022 heeft de Europese Commissie verduidelijkt dat de ontsnappingsclausule verlengd wordt tot en met 2023, nadat een aantal wijzigingen worden aangebracht. De concrete wijzigingen zouden na de zomer 2022 verduidelijkt worden.

¹ Europese Commissie (2020): [Mededeling van de Commissie aan de Raad over de activering van de algemene ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact](#).

² Europese Commissie (2022a): [Communication from the Commission to the Council: Fiscal policy guidance for 2023, 2.3.2022](#).

³ Europese Commissie (2022b): [Aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2022 van België en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2022 van België](#).

Belgische Stabiliteitsprogramma 2022 tot 2025

33. In zijn advies⁴ van 9 april 2022 ter voorbereiding van het Belgische Stabiliteitsprogramma vraagt de Hoge Raad van Financiën (HRF) aan de verschillende overheden in dit land om de sanering van de overheidsfinanciën te versterken, gezien bij ongewijzigd beleid de schuldgraad en het vorderingentekort verder zullen stijgen. Het advies bevat een begrotingstraject op middellange termijn gebaseerd op de economische vooruitzichten van het FPB van februari 2022, wat dus geen rekening houdt met de gevolgen van de Russische invasie in Oekraïne en de sindsdien gestegen inflatie. De HRF pleit er opnieuw voor om het uitgavenbeleid meer te richten op groeibevorderende uitgaven zoals kwaliteitsvolle investeringen, om via uitgavenevaluaties (spending reviews) de doelmatigheid en doeltreffendheid van eerdere beleidsbeslissingen door te lichten⁵, om een dwingende uitgavennorm te hanteren vanuit een meerjarige aanpak, en om meer aandacht te besteden aan de houdbaarheid van de schuld.

34. Het Belgische Nationaal Hervormingsprogramma 2022 en het Stabiliteitsprogramma 2022-2025 (einde april ingediend bij de Europese Commissie) bevat een licht afwijkend begrotingstraject⁶ op middellange termijn in vergelijking met het HRF-advies. Voor Entiteit II (gemeenschappen, gewesten en lokale overheden) bepaalt het Programma dat het genormeerde vorderingensaldo (lopende prijzen) zou moeten dalen van -1,29% bbp naar -0,51% bbp tussen 2022 en 2025. Over de verdeling van de jaarlijkse inspanning is geen formeel akkoord tussen die verschillende overheden gesloten, zoals dat ook in de voorgaande jaren het geval was.

35. De Europese Commissie heeft op 23 mei 2022⁷ haar reactie op het Belgische stabiliteitsprogramma verduidelijkt, waarin ze tevens de budgettaire toestand in 2021 analyseert. Het verslag concludeert dat België niet voldeed aan de belangrijkste criteria, aangezien het overheidstekort in 2021 hoger was dan de vooropgestelde referentiewaarde van 3% van het bbp, en de schuld hoger was dan de vooropgestelde referentiewaarde van 60% van het bbp en niet aan een bevredigend tempo is verminderd. De Commissie meent evenwel dat, door de huidige uitzonderlijke economische omstandigheden, de naleving van de schuldreductiebenchmark een te zware en vroege begrotingsinspanning zou inhouden die dreigt de economische groei in gevaar te brengen. In deze fase zal de Commissie dan ook geen procedure voor buitensporige tekorten openen, wat ook geldt voor de andere leden van de Eurozone. Ze zal de begrotingstoestand van België in

⁴ Deze bespreking houdt rekening met het corrigendum (18 april 2022) bij het oorspronkelijke advies (9 april), inclusief de impact op het Vlaamse traject. Hoge Raad van Financiën (2022): [Advies ter voorbereiding van het stabiliteitsprogramma 2022-2025](#).

⁵ De SERV bracht recent op eigen initiatief een [advies en achtergrondrapport uit over de Vlaamse Brede Heroverweging](#) als opstap naar een structureel evaluatiebeleid.

⁶ Federale Overheid (2022): [Stabiliteitsprogramma van België 2022-2025](#).

⁷ Europese Commissie (2022b): [Aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2022 van België en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2022 van België](#).

het najaar van 2022 herbekijken en opnieuw onderzoeken of het opportuun is om dergelijke procedure in het voorjaar van 2023 op te starten.

36. De Europese Commissie formuleert aanvullend de volgende aanbevelingen:

- in 2023 een voorzichtig begrotingsbeleid voeren, door de groei van de lopende uitgaven te beperken tot onder de potentiële outputgroei op middellange termijn, rekening houdend met de tijdelijke en gerichte steun aan huishoudens en ondernemingen die het kwetsbaarst zijn voor stijgingen van de energieprijzen;
- het Belgische Plan voor Herstel en Veerkracht (waarvan Vlaamse Veerkracht een onderdeel is) integraal uitvoeren, in overeenstemming met de Europese aanbevelingen⁸;
- voorrang geven aan duurzame en groeibevorderende investeringen, vooral ter ondersteuning van de groene en de digitale transitie en voor energiezekerheid;
- voorrang geven aan structurele budgettaire hervormingen die bijdragen tot de financiering van prioriteiten in het overheidsbeleid en tot de houdbaarheid van de overheidsfinanciën op lange termijn, onder meer door de dekking, de toegankelijkheid en de houdbaarheid van de stelsels voor zorg- en welzijnssysteem evenals sociale bescherming voor iedereen te versterken;
- de belasting- en uitkeringsstelsels hervormen zodat er minder negatieve prikkels zijn om uit werken te gaan, door de belastingdruk te verschuiven weg van arbeid en het belasting- en uitkeringsstelsels te vereenvoudigen;
- de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen door meer inspanningen te leveren om de energie-efficiëntie te verbeteren en het gebruik van fossiele brandstoffen in gebouwen terug te dringen, het gebruik en het aanbod van openbaar vervoer te bevorderen, en de uitrol van hernieuwbare energie te versnellen.

⁸ Europese Commissie (2021): [voorstel voor een uitvoeringsbesluit van de Raad betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor België](#).

2. Uitgangspunten van de SERV-ramingen

2.1 Samenvatting

37. Zoals aangegeven bestaat er **grote onzekerheid** over de te verwachten macro-economische evoluties, en moet er niet verwacht worden dat die onzekerheid op de korte termijn (begrotings-opmaak 2023) zal verminderen.

De SERV heeft de actualisering van de begroting 2022 en volgende jaren in dit advies consequent vanuit de **assumptie van ongewijzigd beleid** uitgevoerd. De belangrijkste uitgangspunten, in lijn met de ramingen in de voorgaande begrotingsrapporten en -adviezen van de SERV, zijn:

- De **macro-economische parameters** beschikbaar bij opmaak van het advies (Economische Vooruitzichten 2022-2027 van juni 2022 van het Federaal Planbureau) zijn integraal toegepast. In de huidige context impliceert deze assumptie dat de ontvangsten sneller aangroeien dan de uitgaven, door de gestegen inflatie. De assumptie van ongewijzigd beleid veronderstelt dat geen nieuwe beleidsimpulsen gerealiseerd kunnen worden met deze bijkomende ontvangsten. Zie Hoofdstuk 2.2 vanaf pagina 24.
- Er wordt rekening gehouden met de **lagere Europese ontvangsten** ter financiering van het **relanceplan Vlaamse Veerkracht**, gecumuleerd € 537 mln in de periode 2022 tot 2026. Zie Hoofdstuk 2.3 vanaf pagina 26.
- De SERV-raming van de **rente-uitgaven** integreert de recent gestegen rentevoeten, alsook veranderingen in het schuldniveau. Zie de Bijlage vanaf pagina 67.
- De SERV-raming houdt rekening met **open end-aandrijvers, nieuwe beleidsimpulsen** (bv. stikstofakkoord en provisie versnelling woningrenovatie en hernieuwbare energie) en **kostendrijvers** (hoofdzakelijk energiekosten), zoals gedocumenteerd in de Algemene Toelichting (AT) van de Aangepaste Begroting 2022. De interpretatie van de SERV verschilt op een aantal punten van deze in de Algemene Toelichting. Deze elementen resulteren samen in gewijzigde ESR-uitgaven voor de daarop volgende jaren (€ +456 mln in 2023 en € +227 mln in 2024). Zie de Bijlage vanaf pagina 69.
- De **vandaag gekende en gedocumenteerde regeringsbeslissingen** (MJR 2021-2026) langs ontvangsten- en uitgavenzijde zijn in de ramingen voor de komende jaren meegenomen. Dit betekent dat de beslissingen die voortvloeien uit het regeerakkoord evenals recente regeringsbeslissingen (rondes BO en BA 2022) integraal verwerkt zijn. Zie de Bijlage vanaf pagina 70.
- De SERV-raming van de **onderbenutting** voor 2023 en 2024 hanteert het recent geactualiseerde onderbenuttingspercentage van de BA 2022 (2,03% ten opzichte van 2,1% bij de BO 2022). Zie de Bijlage vanaf pagina 71.

- De SERV heeft deze ramingen opgemaakt zonder rekening te houden met een eventuele volgende coronagolf. Gezien de huidige onzekerheid is het niet uitgesloten dat de Vlaamse Regering bij de begrotingsopmaak 2023 wel rekening zal moeten houden met gewijzigde macro-economische parameters evenals bijkomende budgettaire uitdagingen, zoals een corona-provisie 2023.

De Bijlage vanaf pagina 56 geeft een toelichting van de methodieken gehanteerd in de SERV-raming. Dit hoofdstuk verduidelijkt enkel de meest in het oog springende elementen, zoals de inflatie-evolutie evenals Vlaamse Veerkracht.

2.2 Inflatieopstoot: budgettair gunstig voor de Vlaamse begroting bij ongewijzigd beleid

38. De recente macro-economische parameters (**Economische Vooruitzichten van juni 2022 van het Federaal Planbureau**) zijn in dit rapport toegepast. Zie Tabel 5.

Tabel 5: België, recente macro-economische vooruitzichten, in %

	2020	2021	2022	2023	2024	Vgl 2024 met 2019 (= index 100)
BBP, MJR 2021-2026, sep 2021 FPB	-6,2%	5,7%	3,0%	1,5%	1,4%	105,1
BBP, BA 2022, febr 2022 FPB	-5,7%	6,1%	3,0%			
BBP, SERV-raming, jun 2022 FPB	-5,7%	6,2%	2,6%	1,3%	1,6%	105,8
Inflatie, MJR 2021-2026, sep 2021 FPB	0,74%	1,9%	2,1%	1,7%	1,7%	108,4
Inflatie, BA 2022, febr 2022 FPB	0,74%	2,44%	5,5%			
Inflatie, SERV-raming, jun 2022 FPB	0,74%	2,44%	8,1%	3,5%	1,8%	117,5
GZI, MJR 2021-2026, sep 2021 FPB	0,99%	1,60%	2,1%	1,8%	1,8%	108,6
GZI, BA 2022, april 2022 FPB	0,99%	2,01%	7,1%			
GZI, SERV-raming, jun 2022 FPB	0,99%	2,01%	7,6%	3,6%	1,8%	116,9

In de FPB-prognose ligt het reële bbp tegen het einde van de legislatuur (gecumuleerd) 0,7 procentpunt hoger ten opzichte van het bbp-niveau in de Economische Vooruitzichten van het Federaal Planbureau van september 2021 (MJR 2021-2026). Het effect van de groeivertraging in 2022 en 2023 wordt dus gecompenseerd door de snelle economische relance op het einde van 2021⁹ en in beperkte mate door de verwachte groeiversnelling in 2024. De inflatievooruitzichten verschillen in aanzienlijke mate. De gehanteerde inflatie- (HICP) en de gezondheidsindex liggen in de SERV-raming in 2024 immers (gecumuleerd) 9,1 en 8,3 procentpunten hoger dan in de MJR 2021-2026.

⁹ In september 2021 (Economische Begroting FPB) werd een reële economische groei van 5,7% voor 2021 geraamd. Het realisatiecijfer voor 2021 ligt op 6,2%.

39. De impact van de inflatie op de Vlaamse overheidsfinanciën is bij ongewijzigd beleid **groter voor de ontvangsten dan voor de uitgaven**, en is dus op korte termijn per saldo positief voor het begrotingsresultaat.

Het merendeel van de Vlaamse **ontvangsten evolueren bijna volledig in verhouding met de inflatie** (index van de consumptieprijzen CPI). De bepalingen in de Bijzondere Financieringswet (BFW) voorzien immers dat de van het federale niveau overgedragen middelen steeds integraal aan de inflatie aangepast worden. Ook de ontvangsten uit de bruto-opcentiemen en de meeste gewestbelastingen evolueren in hoge mate mee met de inflatie. Dit impliceert: indien de inflatie voor 2023 geraamd wordt op 2%, dan stijgen de ontvangsten (door de inflatie) eveneens met 2%.

Dat geldt niet langs de uitgavenzijde. Binnen de Vlaamse begroting groeien bepaalde uitgaven eveneens door diezelfde inflatieparameters. De loonkredieten stijgen wel aan hetzelfde ritme als de gezondheidsindex, maar vele uitgaven in de Vlaamse begroting volgen de inflatiedynamiek niet of slechts gedeeltelijk en/of met vertraging. Voor andere beleidsengagementen gelden vaste groeipercentages (buiten inflatie).

In de praktijk bestaan er duidelijke verschillen in de manier waarop verschillende werkingssmidelen en toelagen (aan instellingen) geïndexeerd worden. In sommige domeinen zijn deze uitgaven reeds jaren niet geïndexeerd, soms zonder transparante motivering of rekening houdende met eerder aangegane verbintenissen.

40. Een Expertengroep Uitgavennormering onder voorzitterschap van voormalig Vlaams minister van Financiën Wivina Demeester heeft in september 2020 in opdracht van de Vlaamse Regering een eerste rapport voor een Vlaamse uitgavennorm uitgewerkt. In dat rapport wordt dieper ingegaan op de verschillende impact van de inflatie op de ontvangsten- dan wel de uitgavenzijde van de Vlaamse begroting. Er wordt geraamd dat de Vlaamse **uitgaven zouden stijgen met 1,16% bij een verwachte gemiddelde stijging van de Gezondheidsindex (GZI) met 2%**, indien de werkingskredieten niet geïndexeerd worden. Indien de werkingskredieten wel worden geïndexeerd stijgen de uitgaven met 1,29%.

In dit SERV-rapport wordt de verhouding $1,16\% / 2,00\% = 58\%$ gehanteerd om de impact van de inflatie op de Vlaamse uitgaven voor begrotingsjaren 2023 en 2024 te ramen. Dit impliceert: indien zou geraamd worden dat in jaar y een gezondheidsindex van 3% van toepassing is, dan wordt geraamd dat de uitgaven (door de inflatie) in dat jaar stijgen met $58\% * 3\% = 1,74\%$.

41. De primaire uitgaven voor begrotingsjaar 2022 worden aangepast aan de inflatie aan de hand van de methodiek beschreven in de Algemene Toelichting van de BA 2022. De inflatie beïnvloedt de Vlaamse uitgaven via het moment van overschrijding van de spilindex door de evolutie van de afgevlakte gezondheidsindex (indexatie binnen indexprovisie), en via de evolutie van de gezondheidsindex GZI (indexatie buiten indexprovisie). De Bijlage vanaf pagina 65 geeft meer duiding.

2.3 Vlaamse Veerkracht

Uitgaven

42. De Algemene Toelichting van de BA 2022 (Bijlage 8) geeft een meerjarige inschatting van de relanceprovisie Vlaamse Veerkracht (betaalkredieten VEK). Deze inschatting vertrekt van de laatste voortgangsrapportering van het relanceplan (december 2021).

Tabel 6: Vlaamse begroting, relanceplan Vlaamse Veerkracht, uitgaven, MJR 2021-2026 en SERV-raming, in € dz

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
VV-uitgaven, MJR 2021-2026	439.400	1.600.000	1.210.178	713.133	213.684	123.565	4.299.960
VV-uitgaven, BA 2022 (zie Bijlage 8)	291.266	1.627.900	1.081.995	813.761	337.495	146.249	4.298.666
VV-uitgaven, delta (SERV – MJR 2021-2026)	-148.134	27.900	-128.183	100.628	123.811	22.684	-1.294

Deze elementen worden overgenomen in de SERV-ramingen. Ten opzichte van de MJR 2021-2026 betekent de actualisatie een verschuiving van een aantal VEK-uitgaven van begrotingsjaar 2021 en 2023 naar begrotingsjaren 2024 tot en met 2026. Zie Tabel 6.

Ontvangsten

43. Het relanceplan Vlaamse Veerkracht wordt deels gefinancierd met Europese middelen. In de BO 2022 en de MJR 2021-2026 werd er uitgegaan van in totaal € 2,255 mld aan RRF-ontvangsten (Recovery and Resilience) voor Vlaanderen (52,4% van totale uitgaven van Vlaamse Veerkracht). Bij de BO 2022 kwam dit neer op € 839 mln aan VV-ontvangsten (€ 1,6 mld VV-uitgaven in VEK).

Tabel 7: Vlaamse begroting, verwerking van het relanceplan Vlaamse Veerkracht, ontvangsten, MJR 2021-2026 en SERV-raming, in € dz

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
VV-ontvangsten, MJR 2021-2026	230.429	839.070	634.640	373.980	112.060	64.800	2.254.979
VV-ontvangsten, UITV 2021 en BA 2022	131.334	639.300					
VV-ontvangsten, delta (UITV 2021 en BA 2022 – MJR 2021-2026)	-99.095	-199.770					
VV-ontvangsten, SERV	131.334	644.590	428.431	322.220	133.636	57.909	1.718.120
VV-ontvangsten, delta (SERV – MJR 2021-2026)	-99.095	-194.480	-206.209	-51.760	21.576	-6.891	-536.859

Door de relatief snelle economische heropleving in 2021 zou België een aanzienlijke vermindering van de RRF-ontvangsten kunnen verwachten. Op basis van de in maart 2022 door de Europese Commissie meegedeelde voorlopige cijfers, zou de enveloppe voor België van € 5,925 mld euro naar € 4,514 mld euro dalen, of een vermindering met bijna 24%. In de BA 2022 worden de Vlaamse RRF-ontvangsten daardoor naar beneden bijgesteld met € 537 mln over de volledige looptijd van het relanceplan, tot € 1,7 mld (40% van de voorziene VV-uitgaven): men gaat daarbij uit van een lineaire vermindering van de enveloppes die op Belgisch niveau aan elke entiteit worden toegekend. In de SERV-raming worden de te verwachten lagere EU-ontvangsten evenredig verdeeld over de geraamde vereffeningskalenders. Zie Tabel 7.

Verwerking Vlaamse Veerkracht in de schuldevolutie

44. Het relanceplan Vlaamse Veerkracht wordt, conform de aanpak van de Vlaamse Regering, afzonderlijk opgenomen in de raming van de Vlaamse schuld. De impact van het relanceplan Vlaamse Veerkracht op de SERV-raming van de Vlaamse schuld wordt toegelicht in de Bijlage (Hoofdstuk Schuldevolutie vanaf pagina 71).

3. Geactualiseerde begroting BA 2022

45. Deze bespreking van de aangepaste begroting BA 2022 focust voornamelijk op het **verschil tussen de aangepaste en de initiële begroting 2022**. Daarnaast wordt stil gestaan bij enkele **bijkomende verschillen** die de SERV vaststelt, voornamelijk als gevolg van beslissingen en ontwikkelingen in de laatste twee maanden (na het indienen van de aangepaste begroting).

3.1 Ontvangsten

46. De oplopende **inflatie** komt in het begrotingsjaar 2022 niet tot uiting bij gewestelijke opcentiemen en andere ontvangsten via de Bijzondere Financieringswet (BFW): de parameters gehanteerd in de BFW (zoals inflatie en bbp) voor jaar x worden op het einde van het voorgaande jaar x-1 vastgelegd, en normaliter niet aangepast in de loop van het jaar. Afwijkingen in positieve of negatieve zin worden in het begin van het volgende jaar x+1 gecorrigeerd. De effecten van de sterke inflatiestijging in het voorjaar 2022 worden dus pas in het voorjaar 2023 ontvangen (SERV-raming: € +633 mln). Er wordt wel al een beperkte bijstelling van de gewestbelastingen in 2022 geraamd.

De actualisatie van de ontvangsten Vlaamse Veerkracht (VV) volgt uit de licht gestegen uitgaven (BA 2022) voor VV. De ontvangsten worden steeds geraamd aan de hand van de verhouding Europese ontvangsten / totale uitgaven: de aangegeven meeruitgaven voor VV in 2022 leiden daarmee tot naar boven bijgestelde ontvangsten. Zie Tabel 8 voor een overzicht.

Tabel 8: Begroting BA 2022 en aangepaste begroting BA 2022, ontvangsten, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, in € dz

	BA 2022 – BO 2022	Afwijking SERV	BA 2022 SERV – BO 2022
Evolutie ontvangsten bij ongewijzigd beleid	2.092.696	30.466	2.123.162
Ontvangsten MVG	1.394.984	30.466	1.425.450
Bruto aanvullende belasting op de PB	-144.937		-144.937
Gewestmiddelen BFW	162.837		162.837
Gemeenschapsmiddelen BFW	1.281.522		1.281.522
Gewestbelastingen	218.664	25.177	243.841
Actualisatie ontvangsten relanceplan	-199.770	5.290	-194.480
Actualisatie ontvangsten Vlaams Klimaatfonds	59.477		59.477
Overige ontvangsten MVG	17.191		17.191
Ontvangsten instellingen	697.712	0	697.712
Vlaams Energiebedrijf	609.003		609.003
DAB VIF	22.754		22.754
De Lijn	-55.000		-55.000
Universiteiten en hogescholen	81.878		81.878
Overige	39.077		39.077

3.2 Uitgaven

47. Het verschil tussen de initiële (BO 2022) en aangepaste (BA 2022) begroting is groot, en ook groter dan zou kunnen verwacht worden bij een BA-light. Onderstaande analyse gaat dieper in op deze verschillen, waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen de evolutie bij ongewijzigd beleid en na beleidsbeslissingen van de Vlaamse Regering. De Algemene Toelichting (AT) bij deze begroting maakt dit onderscheid niet.

Tabel 9: Begroting BA 2022 en aangepaste begroting BA 2022, uitgaven bij ongewijzigd beleid, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, interpretatie SERV, in € dz en %

	BA 2020 – BO 2022, VAK	BA 2022 – BO 2022, VEK	Evolutie VAK, in %	Evolutie VEK, in %
Som	2.384.540	2.466.333	100,0%	100,0%
Index	1.121.286	1.050.430	47,0%	42,6%
Oekraïne	254.556	254.556	10,7%	10,3%
Energiekost	699.624	698.847	29,3%	28,3%
Buffer monitoring	125.000	175.000	5,2%	7,1%
Open end uitgaven	-102.667	-100.188	-4,3%	-4,1%
Actualisatie betaalkalender	171.858	201.304	7,0%	8,2%
Klimaatfonds	71.585	47.374	3,0%	1,9%
Instellingen	43.298	139.010	2,0%	5,6%

3.2.1 Impact van indexering, energiekost en Oekraïne crisis

48. De uitgavenverschillen tussen de initiële en de aangepaste begroting 2022 worden in hoge mate bepaald door de **recente inflatieopstoot** en de impact daarvan op de **energiekost**. Daarnaast speelt ook de **Oekraïne crisis** een belangrijke rol. Zie Tabel 10.

De groei van de betaalkredieten tussen de BO en de BA (€ +2,47 mld VEK) is voor meer dan 70% een gevolg van indexeringen (43%) en identificeerbare energie-uitgaven (28%). In beleidskredieten (VAK) gaat het samen om meer dan 75%. Daarnaast leidt de **Oekraïne crisis** tot stijgende uitgaven met afgerond € 250 mln, of iets meer dan 10% van het verschil tussen de BO en de BA 2022.

49. Het is onmogelijk om alle **energie-uitgaven** in de Vlaamse begroting te identificeren, omdat zij in de regel onderdeel zijn van de werkingskosten en niet afzonderlijk gerapporteerd worden. Het is wel mogelijk een aantal specifieke elementen aan te duiden, die in Tabel 10 worden samengevat. In totaal gaat het om bijna € 700 mln beleids- (VAK) en betaalkredieten (VEK).

Tabel 10: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, energie-uitgaven, interpretatie SERV, in € dz

		BA 2022 - 2022BO, VAK	BA 2022 - 2022BO, VEK
	TOTAAL	699.624	698.847
	Departementen	50.899	62.702
KA	Bijstelling energiekrediet departement	738	738
De Lijn	Exploitanten: toepassing parameters, o.a. brandstofkosten en inflatie	24.760	24.760
De Lijn	Regie (o.a. brandstofkosten en inflatie)	10.880	10.880
De Lijn	Kost hoogspanning	6.591	6.591
De Lijn	Leerlingenvervoer (toepassing parameters, o.a. brandstofkosten en inflatie)	3.311	3.311
Vlaamse Waterweg	Bijstelling energiekost	1.641	1.641
	Onderhoud waterinfrastructuur (voornamelijk baggerbedrijven), bijstelling energiekost	8.760	7.898
DAB Vloot	Bijstelling energiekost	664	664
HFB	Ag Facilitair bedrijf, bijstelling energiekrediet	5.357	5.357
	Instellingen	636.922	637.007
Aquafin	Bijstelling energiekrediet	28.529	28.529
VEB	Actualisatie begrotingscontouren (zie ook ontvangsten)	608.393	608.478

De toename van de gestegen energie- en inflatiekost bij De Lijn wordt geraamd op € 45 mln. Ook bij het Agentschap Facilitair Bedrijf (beheer en uitbating van de gebouwen van de Vlaamse Overheid) wordt een bijstelling van het energiekrediet met € 5 mln geïdentificeerd. Daarnaast worden in het beleidsdomein MOW de energiekosten van verschillende actoren op het terrein naar boven bijgesteld met in totaal ongeveer € 11 mln.

Belangrijker zijn de bijstellingen bij instellingen zoals Aquafin (€ 29 mln) en vooral het Vlaams Energiebedrijf (€ 608 mln). De Algemene Toelichting verduidelijkt enkel dat ontvangsten en uitgaven van het VEB, dat gas en elektriciteit aankoopt voor en voornamelijk verdeelt aan de entiteiten van de Vlaamse overheid, aanzienlijk gestegen zijn. Minister Diependaele heeft in het Vlaams Parlement verduidelijkt dat de energiekost voor de administratieve gebouwen van de Vlaamse overheid een meerkost van € 84,8 mln impliceert. Dit is een aanzienlijke stijging in vergelijking met 2021 (€ 73,2 mln) en 2020¹⁰ (€ 46,2 mln), maar verklaart uiteraard maar een deel van de totale aangroei van de uitgaven van het VEB.

50. De **monitoring van de uitgaven** wordt sinds jaren ondersteund door een provisioneel krediet (buffer), om de overhevelingen van en naar begrotingsartikelen op het einde van het jaar te vereenvoudigen. Deze buffer wordt (ook in ESR-termen) met € 125 mln VAK (5% van verschil tussen BA en BO) en 175 mln VEK (7%) verhoogd, om eventuele noden voor het Oekraïnebeleid of andere dossiers (zoals de drinkwatertoelage of de energiekosten van Aquafin) op te vangen.

51. De inflatie-uitgaven, de Oekraïne-crisis en de bijkomende buffer verklaren samen meer dan 85 (betaalkredieten) tot 90% (beleidskredieten) van de gestegen uitgaven tussen de initiële en de aangepaste begroting 2022.

Dat neemt niet weg dat nog een aantal budgettaire evoluties om verduidelijking vragen. We overlopen deze kort in de volgende paragrafen, waarbij we een andere indeling volgen dan deze gehanteerd in de Algemene Toelichting bij de begroting BA 2022.

3.2.2 Evolutie overige uitgaven bij ongewijzigd beleid

52. De **open end-uitgaven** betreffen uitgaven waar het aanbod de vraag volgt: als bijvoorbeeld aan elk kind onderwijs dient aangeboden te worden, dan dient de ondersteuning van de Vlaamse overheid (leraren, klaslokalen, omkadering...) de evolutie van het aantal leerlingen te volgen. Ook in het beleidsdomein welzijn (kinderbijslag, ouderenzorg...) zijn er heel wat open end-uitgaven.

Deze open end-uitgaven dalen met afgerond € 100 mln beleids- en betaalkrediet in de aangepaste begroting BA 2022. In het onderwijs dalen deze uitgaven met meer dan € 77 mln tussen beide begrotingen, maar tegelijkertijd worden op dezelfde begrotingsartikels grote bedragen ontvangen vanuit de bij BA 2022 verdeelde onderwijsprovisie (in totaal € 240 mln): € 115 mln op het eerste artikel (basisonderwijs) en € 63 mln op het tweede (secundair onderwijs). Met andere woorden: de uitgaven op deze artikels stijgen wel degelijk, wat vooral via de inzet van de onderwijsprovisie wordt gerealiseerd. Zie Tabel 11 voor een overzicht.

De twee vermelde begrotingsartikels in het beleidsdomein welzijn noteren een stijging van de open end-uitgaven: € +34 mln bij de kinderbijslag (bovenop de toename door de Oekraïne-crisis) en € +18 mln in de toelage voor de Vlaamse Sociale Bescherming (VSB). Op dit laatste artikel wordt eveneens € 32 mln overgedragen naar artikelen: € 15 mln voor de artikelen waar de

¹⁰ Deze cijfers worden beïnvloed door de gedeeltelijke sluiting van gebouwen tijdens de coronacrisis.

koopkrachtverhoging van het zesde Vlaamse Intersectorale Akkoord (VIA6) voor de welzijnssector wordt opgevangen, terwijl € 17 mln bijkomend vereist wordt voor het zorgbudget voor ouderen (ZBO) bij het Vlaamse Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH).

Tabel 11: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, open end-uitgaven, interpretatie SERV, in € dz

			BA 2022 - BO 2022, VAK	BA 2022 - BO 2022, VEK
SOM			-102.667	-100.188
FD	FC0-1FDD2DA-WT	Basisonderwijs salarissen gemeenschapsonderwijs	-14.924	-14.924
FD	FC0-1FDD2DD-WT	Secundair onderwijs salarissen gemeenschapsonderwijs	-61.997	-61.997
GE	GB0-1GEF2QX-IS	Opgroeien Regie kinderbijslag (zonder Oekraïne)	33.806	33.806
GH	GB0-1GHF2TX-IS	VSB toelage	18.374	18.374
JD	JB0-1JDB2ED-WT	Vlaams Zorgkrediet publieke sector	-9.048	-9.048
Overige (ESR)			-68.878	-66.399

Tabel 12: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, actualisaties betaalkalender, interpretatie SERV, in € dz

			BA 2022 - BO 2022, VAK	BA 2022 - BO 2022, VEK
SOM			171.858	201.304
CB	CB0-1CBG2AB-PR	Provisieel krediet endogene groei	-6.300	-6.300
CE	CB0-1CEG2BA-WT	Rente op overheidsschuld	-6.880	-6.880
EC	EB0-1ECB4BA-WT	Limburg Sterk Merk subsidie	5.000	5.000
EC	EC0-1ECB2BA-WT	Verliesfinanciering overheidswaarborg	-6.588	-6.588
EC	EC0-1ECB4BA-WT	Verliesfinanciering overheidsinstrumentarium	7.040	7.040
EC	EC0-1ECB5DY-IS	Hermesfonds FOI	10.129	10.129
U&H		Actualisatie Universiteiten en Hogescholen (U&H)	133.897	74.650
SvM		Actualisatie uitvoering DBFM-programma	18.548	18.548
GI	GB0-1GIF2SX-IS	VIPA	-35.210	-35.210
JD	JB0-1JDB2EA-WT	Dienstencheques	-68.918	-68.918
MF	MB0-1MFH2LY-IS	VIF	-18.853	-18.853
MH	MB0-1MHH5RU-IS	Lantis Leefbaarheidsprojecten	26.145	10.671
MH	MB0-1MIH2UA-WT	Onderhoud waterinfrastructuur	8.760	7.898
MH	MB0-1MIH2VB-WT	Terugbetaling NL Gent-Terneuzen	-7.318	-7.318
QC	QB0-1QCE2OX-IS	Minafonds	29.369	29.369
Overige (ESR)			83.037	188.066

In het beleidsdomein Werk en Sociale Economie daalt tenslotte het vereiste Vlaams zorgkrediet voor de publieke sector met € 9 mln, en uitgaven voor dienstencheques met € 69 mln. Voor deze

laatste uitgaven gaan we ervan uit dat de impact van de verminderde fiscale ondersteuning, zoals vastgelegd bij opmaak van het Regeerakkoord, reeds integraal in de initiële begroting verwerkt is.

53. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met de **aangepaste betaalkalender** van heel wat uitgaven, waarvan de belangrijkste elementen in Tabel 12 worden samengevat. Deze elementen worden in de Algemene Toelichting bij de begroting BA 2022 verduidelijkt, wat eveneens geldt voor de uitgaven via het **Klimaatfonds** evenals de ontwikkelingen bij de **geconsolideerde instellingen**.

3.2.3 Beleidsbeslissingen van de Vlaamse Regering

54. De Algemene Toelichting bij de begroting BA 2022 vermeldt geen bijkomende budgettaire impact door beleidsbeslissingen van de Vlaamse Regering. In dit overzicht brengen we wel een aantal elementen samen, die door de SERV als een beleidsbeslissing beschouwd worden.

Uitbreiding beleidsruimte (maatregelen)

55. Vooreerst dient gewezen op een beperkte **uitbreiding van de beleidsruimte**. Op de begrotingsartikels voor de salarissen van het gemeenschapsonderwijs (basis en secundair) worden een aantal maatregelen genomen conform de engagementen bij de regeringsformatie. De surplusmaatregelen op het nieuwe provisieartikel leiden echter tot het omgekeerde resultaat, gezien recente beslissingen van de Vlaamse Regering. Op hetzelfde artikel komt eveneens een belangrijk deel van de onderwijsprovisie toe, onder andere om de budgettaire impact van de einde 2021 afgesloten cao onderwijs op te vangen. Zie Tabel 13.

Tabel 13: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met begroting BO 2022, bijkomende impact maatregelen van afgelopen jaren, interpretatie SERV, in € dz

			BA 2022 - BO 2022, VAK	BA 2022 - BO 2022, VEK
SOM			4.644	4.644
FB	FC0-1FBD2AA-PR	Provisie salarissen onderwijs: surplusmaatregelen	25.123	25.123
FD	FC0-1FDD2DA-WT	Basisonderwijs salarissen gemeenschapsonderwijs	-11.259	-11.259
FD	FC0-1FDD2DD-WT	Secundair onderwijs salarissen gemeenschapsonderwijs	-3.282	-3.282
FE	FD0-1FED2EA-IS	U&H Praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek	-5.938	-5.938

56. **Uitbreidingen van de beleidsruimte bij begroting BA 2022** betreffen een beperkt aantal elementen: in essentie gaat het om het afkomen van de corona- en relancemiddelen toegekend aan Vlaamse instellingen zoals het Fonds voor Innoveren en Ondernemen (voormalige Hermesfonds), de VDAB en de VMSW. Het is niet duidelijk wat er concreet met de afgeroomde kredieten gebeurt, dus ook niet of deze middelen eventueel ingezet worden voor andere bestedingen. Bij

gebrek aan informatie over een mogelijke besteding beschouwen we deze elementen als een uitbreiding van de beleidsruimte. Zie Tabel 14.

Tabel 14: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, maatregelen bij formatie, interpretatie SERV, in € dz

			BA 2022 - BO 2022, VAK	BA 2022 - BO 2022, VEK
SOM			-740	-84.569
EC	EC0-1ECB5DY-IS	Hermesfonds afromen kredieten relance en corona	0	-58.928
JD	JB0-1JDB2CY-IS	VDAB: afromen relancekrediet	0	-3.245
QE	QF0-1QDG2QK-IS	VMSW: afromen relancekrediet	0	-12.209
		Overige (ESR)	-740	-10.187

Besteding van beleidsruimte (nieuw beleid)

57. Ook bij enkele maatregelen die we als **nieuw beleid bij begroting BA 2022** omschrijven, maken we een onderscheid tussen het versterken van recente nieuwe beleid (begrotingen 2021 en BO 2022), en nieuwe beleidsmaatregelen. De bijstelling van de investeringspremies voor zonnepanelen, warmteboilers en dergelijke meer is een **versterking van beleidsbeslissingen uit het voorjaar 2021**. Het gaat om bijkomende budgetten, niet om het realiseren van eerder besliste beleidsuitgaven.

Tabel 15: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, aanvullingen op recente nieuwe beleidsinitiatieven, interpretatie SERV, in € dz

			BA 2022 - BO 2022, VAK	BA 2022 - BO 2022, VEK
SOM			9.763	9.763
QE	QE0-1QEE2KA-WT	Retroactieve investeringspremies zonnepanelen (NB 2021)	9.763	9.763

Tabel 16: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, nieuwe beleidsuitgaven bij BA 2022, interpretatie SERV, in € dz

			BA 2022 - BO 2022, VAK	BA 2022 - BO 2022, VEK
SOM			341.053	69.210
CB	CB0-1CBG2AK-PR	Programmatorische Aanpak Stikstof (PAS)	226.000	-11.333
FB	FC0-1FBD2AA-PR	AGODI-provisie salarissen	21.353	21.353
QE	QE0-1QEX2KM-PR	Provisie versnelling woningrenovatie en hernieuwbare energie	93.700	59.190

58. In het voorjaar van 2022 zijn via provisies voor in totaal € 69 mln VEK en 341 mln VAK nieuwe engagementen aangegaan. De eerder vermelde provisie bij het beleidsdomein onderwijs vereist € 21 mln bijkomende middelen. Daarnaast wordt een provisie gecreëerd voor de versnelling van woningrenovaties en het inzetten van hernieuwbare energie, waarvoor € 59 mln gereserveerd is. In beleidskredieten is de provisie voor de Programmatorische Aanpak Stikstof (PAS) veruit het belangrijkste element, al zijn er in 2022 minder (en niet meer) betaalkredieten voorzien.

Tabel 17: Vlaamse begroting, begrotingssaldo BO 2022, BA 2022 en SERV-raming, in € dz en %

	BO 2022	BA 2022	BA 2022 – BO 2022	SERV 2022	SERV 2022 – BA 2022
Uitgaven [-]	54.452.071	56.917.112	2.465.041	57.128.538	211.426
Ontvangsten [+]	49.967.109	52.059.805	2.092.696	52.090.271	30.466
Saldo voor onderbenutting en ESR-correcties	-4.484.962	-4.857.307	-372.345	-5.038.266	-180.959
Onderbenutting [+]	1.223.197	1.229.311	6.114	1.229.311	0
ESR-correcties [+]	-1.080	116.757	117.837	116.757	0
Impact regeerakkoord en begrotingsconclaaf 2022 [+]	0	0	0	0	0
Saldo na onderbenutting, ESR-correcties en impact regeerakkoord en begrotingsconclaaf 2022	-3.262.845	-3.511.239	-248.394	-3.692.198	-180.959
<i>Saldo na onderbenutting, ESR-correcties en impact regeerakkoord en begrotingsconclaaf 2022, in % ontvangsten</i>	<i>-6,5%</i>	<i>-6,7%</i>	<i>-0,2%</i>	<i>-7,1%</i>	<i>-0,3%</i>
Ontvangsten VV [-]	839.070	639.300	-199.770	644.590	5.290
Uitgaven VV [+]	1.600.000	1.600.000	0	1.627.900	27.900
Bouwkost Oosterweel [+]	246.944	306.434	59.490	306.434	0
Saldo na aftoetsen begrotingsdoelstelling VR	-2.254.971	-2.244.105	10.866	-2.402.454	-158.349
<i>Saldo na aftoetsen begrotingsdoelstelling VR, % ontvangsten</i>	<i>-4,5%</i>	<i>-4,3%</i>	<i>0,2%</i>	<i>-4,6%</i>	<i>-0,3%</i>

3.3 Begrotingssaldo

59. Het **vorderingensaldo van de ingediende begroting BA 2022** bedraagt **€ -3,5 mld**, of een verslechtering van het saldo met € 248 mln ten opzichte van de BO 2022. Zie Tabel 17.

Het begrotingssaldo na aftoetsen van de begrotingsdoelstelling (€ -2,2 mld in de BA 2022) verbetert evenwel ten opzichte van de BO 2022, met € 11 mln. De lagere EU-ontvangsten voor het relanceplan Vlaamse Veerkracht alsook de gestegen uitgaven voor Oosterweel worden in deze benaderingswijze geneutraliseerd.

60. Het **vorderingensaldo** zou in de **SERV-actualisatie** van de Vlaamse begroting 2022 **€ -3,7 mld** (-7,1% van de ontvangsten) bedragen, of een verslechtering met € 181 mln ten opzichte van

de begrotingsaanpassing BA 2022 (Tabel 17). Het saldo na aftoetsen van de begrotingsdoelstellingen van de Vlaamse Regering bedraagt € -2,4 mld (-4,6% van de ontvangsten). Indien ook de covid-provisies (€ 740 mln) en de uitgaven gerelateerd aan Oekraïne (€ 255 mln) uit het vorderingensaldo zouden verwijderd worden, zou het begrotingstekort € -1,4 mld bedragen.

De door de SERV geraamde ESR-uitgaven voor het begrotingsjaar 2022 stijgen in totaal met € 211 mln ten opzichte van de BA 2022. De wijzingen betreffen bijkomende uitgaven door de toegenomen inflatie (€ +124 mln), geactualiseerde VV-uitgaven (€ +28 mln), toegenomen rente-uitgaven (€ +16 mln) en de recent genomen beslissing om de indexering van de dienstencheques¹¹ te verhogen (€ +43 mln).

Zoals toegelicht stijgen de ontvangsten in de SERV-raming beperkt met € 30 mln ten opzichte van de BA 2022, waaronder € 25 mln bij de gewestbelastingen en € 5 mln bij Vlaamse Veerkracht (zie Tabel 8 pagina 28). Daarbij mag niet uit het oog verloren worden dat in de SERV-raming de uitgavenzijde volledig geactualiseerd is aan de toegenomen inflatieramingen (waar relevant), wat niet het geval is langs ontvangsten zoals hoger verduidelijkt (paragraaf 3.1 vanaf pagina 27).

Tabel 18: Vlaamse begroting, begrotingsjaar 2022, vergelijking begrotingsresultaten SERV-raming en begrotingstraject van de HRF, in € dz en % bbp

	2022
Genormeed vorderingensaldo, apr 2022 HRF, % bbp,	-0,27%
Genormeed vorderingensaldo, apr 2022 HRF, lopende euro's	-1.494.955
Vorderingensaldo, SERV-raming, % bbp	-0,67%
Vorderingensaldo, SERV-raming, lopende euro's	-3.692.198
Delta HRF-traject en SERV-raming, % bbp	-0,40%
Delta HRF-traject en SERV-raming, lopende euro's	-2.197.243
Vorderingensaldo (excl. VV), SERV-raming, % bbp	-0,46%
Vorderingensaldo (excl. VV), SERV-raming, lopende euro's	-2.550.539
Delta HRF-traject en SERV-raming (excl. VV), % bbp	-0,19%
Delta HRF-traject en SERV-raming (excl. VV), lopende euro's	-1.055.584

61. Het **advies van de Hoge Raad van Financiën** bevat een **begrotingstraject** op middellange termijn om de sanering van de overheidsfinanciën te versterken. Dit traject is gebaseerd op de economische vooruitzichten van het FPB van februari 2022, met dus intussen sterk gewijzigde macro-economische vooruitzichten. Zie Tabel 18.

Voor de Vlaamse begroting 2022 komt het genormeerde HRF-traject neer op een tekort van -0,27% van het bbp, of € -1,5 mld in nominale termen. De Vlaamse begroting heeft in de SERV-raming een vorderingentekort van € -3,7 mld (-0,67% van het bbp), of een verschil van € -2,2 mld (-0,40% bbp) met het genormeerde traject. Zelfs indien alle ontvangsten en uitgaven van Vlaamse

¹¹ Zie de beslissing VR van 17 juni 2022: <https://beslissingenvlaamse-regering.vlaanderen.be/document-view/62AB37AF94D257C3524669E8>.

Veerkracht (dus ook de uitgaven niet gefinancierd met Europese middelen) uit het vorderingen-saldo verwijderd worden, dan zou het verschil met de doelstelling nog steeds € -1,1 mld (-0,19% van het bbp) bedragen.

Tabel 19: Vlaamse begrotingen 2020 UITV, 2021 UITV, 2022 BO en 2022 BA, uitgaven voor infrastructuurbeleid via administraties, Diensten voor Afzonderlijk Beheer (DAB) inclusief toelagen aan instellingen, betaalkredieten, in € dz

BD	ISE	INFRASTRUCTUURBELEID	UITV 2021	BO 2022 - UITV 2021	BO 2022	BA 2022 - BO 2022	BA 2022
E	EJ	ONDERZOEKINFRASTRUCTUUR (EWI)	32.170	2.430	34.600	-6.580	28.020
F	FB	ONDERWIJSINFRASTRUCTUUR	486.529	32.113	518.642	-2.318	516.324
G	GS	ZORGINFRASTRUCTUUR	420.377	4.827	425.204	-33.445	391.759
H	HB	INVESTEREN IN INFRASTRUCTUUR (CJSM)	33.685	2.055	35.740	295	36.035
H	HO	SPORTINFRASTRUCTUUR	0	0	0	0	0
M	MD	LUCHTHAVENINFRASTRUCTUUR	3.005	-95	2.910	5	2.915
M	MQ	ONDERHOUD WEGENINFRASTRUCTUUR	182.643	-956	181.687	10	181.697
M	MR	INVESTERINGEN WEGINFRASTRUCTUUR	724.451	40.606	765.057	12.238	777.295
M	MU	ONDERHOUD WATERINFRASTRUCTUUR	248.600	6.658	255.258	7.266	262.524
M	MV	INVESTERINGEN WATERINFRASTRUCTUUR	452.322	148.432	600.754	1.028	601.782
S	SN	DIGITALISERING	50.590	25.943	76.533	-3.148	73.385
S	SP	VASTGOED	104.762	50.243	155.005	4.808	159.813
		TOTAAL	2.739.134	312.256	3.051.390	-19.841	3.031.549

3.4 Infrastructuurbeleid

62. Het infrastructuurbeleid van de Vlaamse overheid komt voornamelijk tot stand in een beperkt aantal beleidsdoelstellingen. We maken het overzicht aan de hand van de Inhoudelijke structuur-elementen (ISE) waarin infrastructuur duidelijk de prioriteit is. Deze invalshoek garandeert dat de kern van het Vlaamse investeringsbeleid wordt meegenomen evenals de grotere elementen, maar het overzicht blijft onvolledig: een aantal investeringsuitgaven door instellingen worden gemist. De infrastructuuruitgaven door de administraties inclusief hun Diensten voor Afzonderlijk Beheer (DAB), zoals het MINAfonds, het Vlaamse Infrastructuurfonds (VIF) en dergelijke meer, zijn wel opgenomen. Ook de interne stromen (toelagen aan geconsolideerde instellingen die onder deze ISE's vallen, zoals het Vlaams Investeringsfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden (VIPA) en het Fonds voor Culturele Infrastructuur (FOCI), worden meegenomen in dit overzicht.

63. De afgelopen jaren is de kern van het infrastructuurbeleid van de Vlaamse overheid duidelijk versterkt. Daarbij mag niet uit het oog verloren worden dat tot op zekere hoogte een corona-effect aanwezig is: vele investeringen zijn immers door de lockdown niet in 2020 gerealiseerd, maar wel in volgende jaren, wat in de cijfers tot uiting komt. Zie Tabel 19 voor een overzicht.

3.5 Evolutie van de belangrijkste uitgavenposten

64. De **loonmassa van de Vlaamse overheid** valt uiteen in twee delen: de lonen vereist voor de administratie en de onderwijsinstellingen. De lonen betaald door de geconsolideerde instellingen zijn niet via de algemene uitgavenbegroting in kaart te brengen, en worden in dit overzicht dan ook niet opgenomen.

Tabel 20: Vlaamse begrotingen 2020 UITV, 2021 UITV, 2022 BO en 2022 BA, uitgaven voor lonen via administraties en Diensten voor Afzonderlijk Beheer (DAB), betaalkredieten, in € dz

Beleidsdomein	UITV 2021	BO 2022 - UITV 2021	BO 2022	BA 2022 - BO 2022	BA 2022
Financiën en Begroting (FB)	70.613	2.760	73.373	1.090	74.463
Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)	38.299	-218	38.081	41	38.122
Onderwijs en Vorming (OV)	69.541	3.141	72.682	181	72.863
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)	174.694	-43.463	131.231	5.369	136.600
Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM)	98.315	1.862	100.177	191	100.368
Werkgelegenheid en Sociale Economie (WSE)	23.610	572	24.182	257	24.439
Landbouw en Visserij (LV)	54.139	1.285	55.424	286	55.710
Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)	210.415	31.593	242.008	-32.465	209.543
Omgeving (OMG)	154.282	5.362	159.644	2.084	161.728
Kanselarij, Binnenlands bestuur en Justitie (KBBJ)	169.897	67.003	236.900	3.529	240.429
Hogere Entiteiten (HE)	31.307	4.131	35.438	0	35.438
TOTAAL (administratie)	1.095.112	74.028	1.169.140	-19.437	1.149.703
Lonen onderwijsinstellingen	8.853.832	229.496	9.083.328	113.868	9.197.196
TOTAAL	9.948.944	303.524	10.252.468	94.431	10.346.899

De loonmassa wordt geïdentificeerd via de economische code (11) van elk begrotingsartikel, zodat naast de directe loonmassa ook bijvoorbeeld de pensioenuitgaven eronder vallen. Vanaf de begroting 2022 wordt de bijdrage van de Vlaamse overheid aan de federale pensioenkost voor ambtenaren (zogenaamde responsabiliseringsbijdrage opgenomen in de Bijzondere Financieringswet) in de Vlaamse begroting als een loonuitgave geboekt: deze uitgave (€ 260 mln bij BA 2022) is niet in dit overzicht opgenomen, voor een correcte vergelijking met de voorgaande begrotingen.

In totaal bedraagt de beschreven loonmassa van de Vlaamse overheid (administraties en onderwijsinstellingen) € 10,3 mld, of ongeveer 20% van de totale uitgaven. De dynamiek in de laatste jaren wordt voornamelijk bepaald – naast uiteraard de impact van de indexeringsmechanismen – doordat een aantal entiteiten vandaag als een afzonderlijke instelling worden geregistreerd terwijl ze voorheen onder de administratie vielen (bijvoorbeeld binnen de beleidsdomeinen WVG en MOW). Zie Tabel 20.

65. De **werkingskosten** van de Vlaamse overheidsadministraties worden op een gelijkaardige manier in kaart gebracht: zie Tabel 21. Opnieuw gaat het om de uitgaven van de Vlaamse

administraties inclusief DAB's, dus zonder de uitgaven van geconsolideerde instellingen. De werkingskosten van de Vlaamse overheid nemen aanzienlijk toe, maar de belangrijkste elementen zijn opnieuw de wijzigingen door verschuivingen van de administratie naar een instelling dan wel vice versa.

Tabel 21: Vlaamse begrotingen 2020 UITV, 2021 UITV, 2022 BO en 2022 BA, uitgaven voor werking via administraties en Diensten voor Afzonderlijk Beheer (DAB), betaalkredieten, in € dz

Beleidsdomein	UITV 2021	BO 2022 - UITV 2021	BO 2022	BA 2022 - BO 2022	BA 2022
Financiën en Begroting (FB)	62.954	2.737	65.691	325	66.016
Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)	14.061	6.967	21.027	-3.288	17.739
Onderwijs en Vorming (OV)	44.027	1.424	45.451	3.103	48.554
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)	199.116	-94.808	104.308	17.510	121.818
Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM)	20.284	-2.422	17.862	722	18.584
Werkgelegenheid en Sociale Economie (WSE)	23.108	-1.983	21.125	585	21.710
Landbouw en Visserij (LV)	20.043	19.715	39.758	2.338	42.096
Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)	299.934	34.533	334.467	-1.897	332.570
Omgeving (OMG)	98.707	53.646	152.353	75.768	228.121
Kanselarij, Binnenlands bestuur en Justitie (KBBJ)	218.664	10.816	229.479	9.382	238.861
Hogere Entiteiten (HE)	2.706	252	2.958	0	2.958
TOTAAL (administratie)	1.003.605	30.874	1.034.479	104.548	1.139.027

Tabel 22: Vlaamse begrotingen 2020 UITV, 2021 UITV, 2022 BO en 2022 BA, uitgaven voor subsidies aan ondernemingen, vzw's en huishoudens via administraties en Diensten voor Afzonderlijk Beheer (DAB), betaalkredieten, in € dz

Beleidsdomein	UITV 2021	BO 2022 - UITV 2021	BO 2022	BA 2022 - BO 2022	BA 2022
Financiën en Begroting (FB)	1.687.262	-102.755	1.584.507	-2.299	1.582.208
Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)	172.014	27.077	199.091	4.621	203.712
Onderwijs en Vorming (OV)	201.152	-11.495	189.657	5.716	195.373
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)	2.061.715	-549.079	1.512.636	-2.131	1.510.505
Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM)	387.920	-5.544	382.376	6.527	388.903
Werkgelegenheid en Sociale Economie (WSE)	2.574.628	152.817	2.727.445	-82.604	2.644.841
Landbouw en Visserij (LV)	33.986	-4.899	29.087	69	29.156
Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)	58.850	25.987	84.837	476	85.313
Omgeving (OMG)	433.942	96.855	530.797	36.402	567.199
Kanselarij, Binnenlands bestuur en Justitie (KBBJ)	40.676	4.171	44.846	799	45.645
Hogere Entiteiten (HE)	0	0	0	0	0
TOTAAL (administratie)	7.652.145	-366.866	7.285.279	-32.424	7.252.855

66. Een laatste element betreft het geheel van **subsidies** (inkomensoverdrachten, geen kapitaal-subsidies) die door de administraties en DAB's aan ondernemingen, vzw's en huishoudens

worden voorzien. Zie Tabel 22. In deze cijfers komen vooral de uitgaven via de coronaprovisie tot uiting, die in belangrijke mate gericht waren op het ondersteunen van de economie en maatschappij.

3.6 Inzet van de coronaprovisie

67. Bij de begrotingsopmaak BO 2022 werden de corona-uitgaven geraamd op € 540 mln VAK en € 740 mln VEK, waarvan € 500 mln VAK en € 700 mln VEK via het provisieartikel bij Financiën en Begroting¹² en € 40 mln VAK/VEK op een nieuw provisieartikel bij WVG. Bij de begrotingsaanpassing is geen bijstelling voorzien.

Via de herverdelingen vanuit het provisieartikel naar de inhoudelijke artikels kan een eerste stand van zaken van de inzet van coronaprovisie in het voorjaar van 2022 opgesteld worden. Er dient benadrukt te worden dat de rapportering over herverdelingen slechts enkele weken na de beleidsbeslissing gedocumenteerd wordt via de website van Financiën en Begroting, zodat bij opmaak van dit advies slechts een onvolledig beeld kan geschetst worden.

Tabel 23: Vlaamse overheid, inzet van de corona-provisies 2022 via herverdelingen gedocumenteerd tot begin juni 2022, per inhoudelijk structuurelement (ISE), in € dz en %

BD	ISE	Beschrijving ISE	VAK	VEK	In % VAK	In % VEK
WVG	GJ	PROVISIE COVID 2022	-40.000	-40.000	24,0%	13,3%
WVG	GJ	PREVENTIE	28.771	34.531	-17,2%	-11,5%
WVG	GK	WOONZORG EN EERSTE LIJN	11.229	5.469	-6,7%	-1,8%
FB	CA	PROVISIE COVID 2022	-126.996	-261.475	76,0%	86,7%
EWI	EB	FINANCIERING ONDERNEMINGEN	50.000	50.000	-29,9%	-16,6%
EWI	ED	GROEI-ONDERSTEUNING KMO'S EN GROEIBEDRIJVEN	350	350	-0,2%	-0,1%
OV	FD	KLEUTER- EN LEERPLICHTONDERWIJS	1.068	1.068	-0,6%	-0,4%
WVG	GI	ALGEMEEN GEZONDHEIDSBELEID	1.314	1.314	-0,8%	-0,4%
WVG	GJ	PREVENTIE	13.789	13.789	-8,3%	-4,6%
WVG	GK	WOONZORG EN EERSTE LIJN	33.703	118.571	-20,2%	-39,3%
WVG	GU	GEINTEGREERD GEZINSBELEID	8.191	8.191	-4,9%	-2,7%
WVG	GZ	ZONDER ISE	1.839	1.839	-1,1%	-0,6%
CJSM	HN	SPORT VOOR ALLEN	0	5.200	0,0%	-1,7%
MOW	ME	BASISBEREIKBAARHEID	16.742	16.742	-10,0%	-5,6%
KBBJ	SG	BINNENLANDS BESTUUR	0	44.411	0,0%	-14,7%

¹² Ingediend via [amendement \(Nr. 22\)](#) bij de initiële begroting 2022.

68. Op basis van de eind juni 2022 beschikbare gegevens werd € 167 mln VAK en € 302 mln VEK herverdeeld, **bijna een derde (VAK) en ongeveer twee vijfde (VEK)** van de beschikbare middelen. Zie Tabel 23.

De **provisie bij WVG (€ 40 mln) werd volledig herverdeeld** naar ISE GJ *preventie* voor onder andere het contactonderzoek (€ 21 mln VAK en VEK) en ISE GK *woonzorg en eerste lijn* voor de verlenging van de vaccinatiecentra (€ 11 mln VAK en € 5 miljoen VEK).

De **provisie bij FB** werd hoofdzakelijk herverdeeld naar beleidsdomein **WVG** en in mindere mate naar beleidsdomein **EWI** en **KBBJ**. Bij EWI gaat het onder meer om overbruggingsleningen voor ondernemingen (€ 50 mln, ISE EB). Bij WVG gaan de herverdelingen eveneens hoofdzakelijk naar ISE GK *woonzorg en eerste lijn* (€ 34 mln VAK en € 119 mln VEK) en naar ISE GJ *preventie* (€ 14 mln VAK/VEK). Tenslotte gingen er nog € 44 mln VEK-middelen naar beleidsdomein KBBJ, voor ISE SG *binnenlands bestuur*.

69. De inzet van de coronaprovisie in 2022 verschilt aanzienlijk met deze van de voorbije coronajaren. Ten eerste is het duidelijk dat de **omvang van de coronaprovisie significant afneemt**: van € 3,46 mld in 2020, naar € 1,8 mld in 2021, tot € 740 mln (steeds VEK, waarvan vandaag € 261 mln herverdeeld).

Tabel 24: Vlaamse overheid, inzet coronaprovisie 2020, 2021 (begrotingsuitvoering) en 2022 (via herverdelingen) gedocumenteerd tot einde juni 2022, per beleidsdomein, vereffeningskredieten, in € dz

	2020 (VEK, UITV 2020)	2020 (% UITV 2020)	2021 (VEK, herverdelingen)	2021 (% herverdelingen)	2022 (VEK, herverdelingen)	2022 (% herverdelingen)
FB	-3.457.500	-100,0%	1.768.661	-100,0%	-261.475	-100,0%
EWI	2.160.035	62,5%	851.370	48,1%	50.350	19,3%
OV	156.174	4,5%	42.659	2,4%	1.068	0,4%
WVG	468.854	13,6%	481.411	27,2%	143.704	55,0%
CJSM	78.046	2,3%	60.330	3,4%	5.200	2,0%
WSE	125.254	3,6%	0	0,0%	0	0,0%
LV	16.069	0,5%	5.014	0,3%	0	0,0%
MOW	76.133	2,2%	119.717	6,8%	16.742	6,4%
OMG	168.306	4,9%	505	0,0%	0	0,0%
KBBJ	208.629	6,0%	207.655	11,7%	44.411	17,0%
HE	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
TOT	0	0,0%	0	48,1%	0	0,0%

Ten tweede is ook de **inhoudelijke samenstelling van de corona-herverdelingen sterk gewijzigd**. In het eerste coronajaar lag de focus hoofdzakelijk op het ondersteunen van het economische weefsel (62,5%) en gingen er middelen naar quasi alle beleidsdomeinen. Ook vorig jaar gingen de meeste middelen naar het beleidsdomein EWI (48,1%), al nam het relatieve belang van dit

beleidsdomein af ten voordele van voornamelijk WVG (27,2%, vooral voor de vaccinatiecampagnes). In de eerste helft van 2022 is slechts ongeveer een vijfde van de herverdelingen van de coronaprovisie te situeren bij EWI. Zie Tabel 24.

4. Raming begrotingsevolutie 2023-2024 bij ongewijzigd beleid

4.1 Begrotingen 2023 en 2024: aanzienlijke verbeteringen van de begrotingstekorten

70. In de twee laatste jaren van deze legislatuur wordt geraamd dat de **begrotingstekorten** (voeringensaldo) bij ongewijzigd beleid **aanzienlijk kleiner** worden, tot € -1,7 mld (-3,1% van de ontvangsten) in 2023 en € -1,2 mld (-2,2% van de ontvangsten) in 2024. De begrotingstekorten zouden daarmee aanzienlijk verbeteren ten opzichte van de MJR 2021-2026 (€ +790 mln voor 2023 en € +538 mln voor 2024).

De **Vlaamse uitgaven** zouden de komende jaren, in de veronderstelling van ongewijzigd beleid, minder snel toenemen dan de ontvangsten (zowel € +2,8 mld in 2023 als 2024 ten opzichte van de MJR). De toename wordt in essentie verklaard door de impact van de gestegen inflatie (€ +2,4 mld in 2023 en 2024). Vele uitgaven zijn echter niet integraal gekoppeld aan inflatieparameters. Daarnaast spelen de stijgende rente-uitgaven (€ +74 mln in 2023 en € +114 mln in 2024), de geactualiseerde vereffeningskalender van Vlaamse Veerkracht (€ -128 mln in 2023 en € +101 mln in 2024), en een aantal beslissingen (bijvoorbeeld Programmatorische Aanpak Stikstof PAS), open end-aandrijvers en andere kostendrijvers (hoofdzakelijk energiekost), die niet gekend of beslist waren bij opmaak van de Meerjarenraming (gezamenlijk € +456 mln in 2023 en € +227 mln in 2024). Zie Tabel 25.

Tabel 25: Vlaamse begroting, SERV-raming 2022-2024, verschil ESR-uitgaven in SERV-raming ten opzichte van BA 2022 (SERV 2022) en MJR 2021-2026 (2023 en 2024), in € dz

	SERV 2022	SERV 2023	SERV 2024
Veranderende inflatievooruitzichten	124.318	2.351.016	2.399.955
Verandering rente-uitgaven door daling schuld	0	-25.177	-36.146
Verandering rente-uitgaven door stijging rentevoet	16.472	99.159	150.426
Vlaamse Veerkracht	27.900	-128.183	100.628
Evolutie recurrente uitgaven (BA 2022 - BO 2022)	42.735	456.176	226.858
Totaal actualisatie uitgaven	211.426	2.752.991	2.841.721

Door voornamelijk de inflatie wordt de stijging van de **Vlaamse ontvangsten** in 2023 en 2024 ten opzichte van de MJR 2021-2026 respectievelijk op € 3,6 en € 3,4 mld geraamd. In 2023 wordt

een grote positieve BFW-afrekening (inflatie-opstoot van 2022) van naar verwachting € 633 mln geregistreerd. De Europese ontvangsten voor Vlaamse Veerkracht zouden in deze jaren met respectievelijk € 206 mln en € 52 mln verminderen. Zie Tabel 26.

71. Na het verwijderen van de ontvangsten en uitgaven voor Vlaamse Veerkracht en de Oosterweel-uitgaven, conform de begrotingsdoelstelling zoals gedefinieerd door de Vlaamse Regering, nadert de Vlaamse begroting bij ongewijzigd beleid een evenwicht tegen het einde van de legislatuur: een tekort van € -620 mln in 2023 en € -263 mln in 2024. De grote onzekerheid in de huidige ramingen mag daarbij echter niet uit het oog verloren worden.

Tabel 26: Vlaamse begroting, SERV-raming 2022-2024, verandering aan de ESR-ontvangsten binnen de SERV-raming ten opzichte van de BA 2022 en de MJR 2021-2026, in € dz

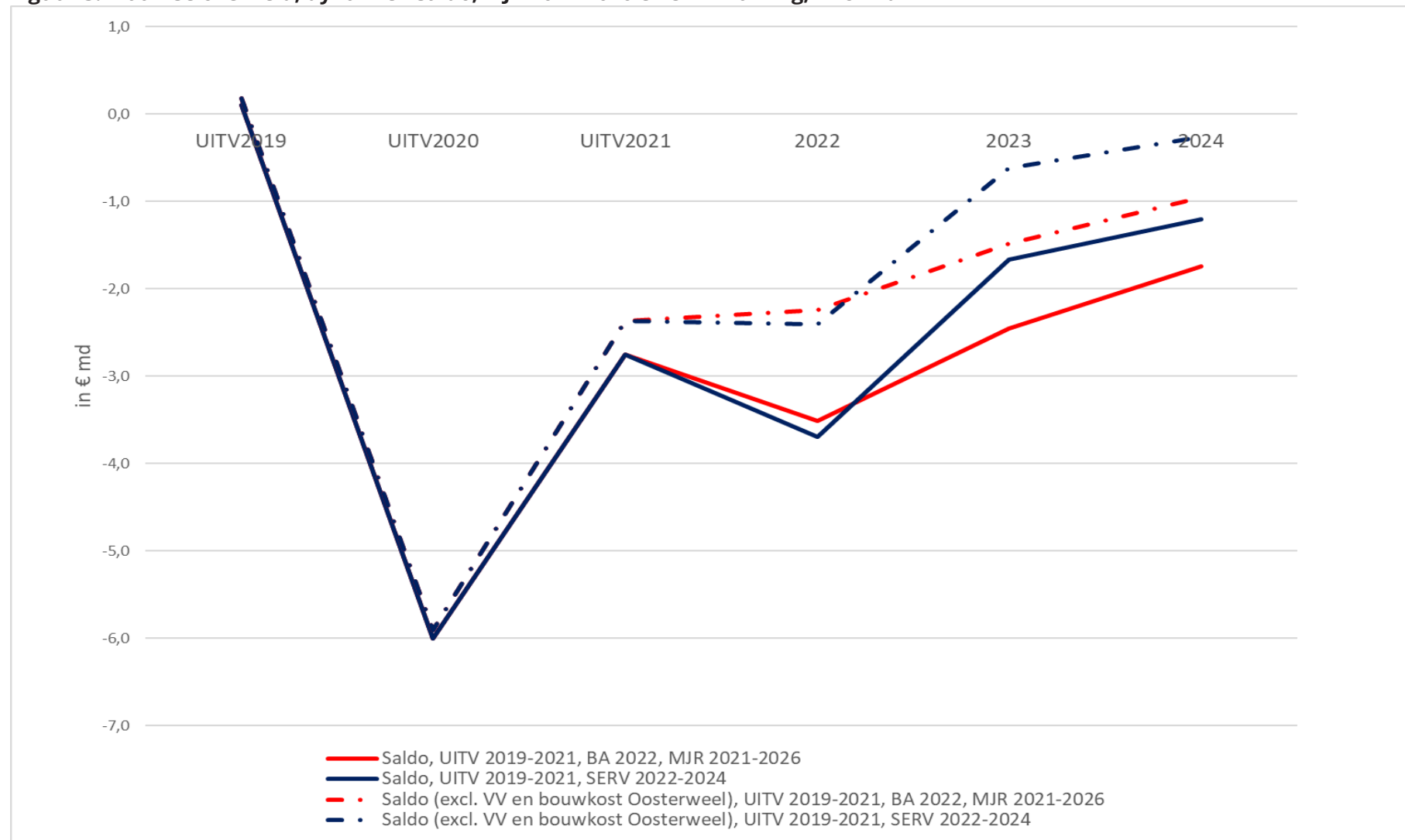
	SERV 2022	SERV 2023	SERV 2024
BFW-dotaties	0	2.493.706	2.625.964
Afrekeningen BFW-dotaties	0	632.676	0
Bruto opcentiemen	0	302.155	459.815
Gewestbelastingen	25.177	356.446	382.708
Instellingen	0	0	0
Overige ontvangsten	0	0	0
Vlaamse Veerkracht	5.290	-206.209	-51.760
Totaal	30.466	3.578.773	3.416.728

Tabel 27 op pagina 43 geeft de belangrijkste begrotingsresultaten van de SERV-raming, terwijl Figuur 3 op pagina 44 het geheel visualiseert. Tabel 25 op pagina 41 en Tabel 26 op pagina 42 geven een overzicht van respectievelijk de gewijzigde uitgaven en ontvangsten ten opzichte van de BA 2022 (SERV 2022) en de MJR 2021-2026 (SERV 2023-2024). Tabel 39 op pagina 64 in de Bijlage focust op de wijzigingen aan de geraamde gewestelijke belastingen.

Tabel 27: Vlaamse begroting, begrotingssaldo, begrotingsjaren 2022-2024, MJR 2021-2026 en SERV-raming, in € dz en %

	BA 2022	SERV 2022	delta	MJR 2023	SERV 2023	delta	MJR2024	SERV 2024	delta
Uitgaven [-]	56.917.112	57.128.538	211.426	54.309.473	57.062.464	2.752.991	54.968.668	57.810.389	2.841.721
Ontvangsten [+]	52.059.805	52.090.271	30.466	50.556.252	54.135.025	3.578.773	51.634.389	55.051.117	3.416.728
Saldo voor onderbenutting en ESR-correcties	-4.857.307	-5.038.266	-180.959	-3.753.221	-2.927.439	825.782	-3.334.279	-2.759.272	575.007
Onderbenutting [+]	1.229.311	1.229.311	0	1.242.007	1.205.793	-36.214	1.264.622	1.227.655	-36.967
ESR-correcties [-]	116.757	116.757	0	-3.391	-3.391	0	0	0	0
Impact regeerakkoord en begrotingsconclaaf 2022 [+]	0	0	0	61.926	61.926	0	323.100	323.100	0
Saldo na onderbenutting, ESR-correcties en impact regeerakkoord en begrotingsconclaaf 2022	-3.511.239	-3.692.198	-180.959	-2.452.679	-1.663.111	789.568	-1.746.557	-1.208.517	538.040
Saldo na onderbenutting, ESR-correcties en impact regeerakkoord en begrotingsconclaaf 2022, in %	-6,7%	-7,1%	-0,3%	-4,9%	-3,1%	1,8%	-3,4%	-2,2%	1,2%
Ontvangsten VV [-]	639.300	644.590	5.290	634.640	428.431	-206.209	373.980	322.220	-51.760
Uitgaven VV [+]	1.600.000	1.627.900	27.900	1.210.178	1.081.995	-128.183	713.133	813.761	100.628
Bouwkost Oosterweel [+]	306.434	306.434	0	389.686	389.686	0	454.038	454.038	0
Saldo na aftoetsen begrotingsdoelstelling VR	-2.244.105	-2.402.454	-158.349	-1.487.455	-619.861	867.594	-953.366	-262.939	690.427
Saldo na aftoetsen begrotingsdoelstelling VR, %	-4,3%	-4,6%	-0,3%	-2,9%	-1,1%	1,8%	-1,8%	-0,5%	1,4%

Figuur 3: Vlaamse overheid, dynamiek saldo, MJR 2021-2026 en SERV-raming, in € mld

4.2 Begrotingsdoelstellingen van de Vlaamse Regering

72. Bij de opmaak van de begroting 2021 besliste de Vlaamse Regering tot volgende **begrotingsdoelstelling**: op het einde van de legislatuur (2024) bedraagt het tekort op de begroting de helft van het verwachte tekort in 2022. Deze doelstelling kan getoetst worden via deze raming: het resultaat voor 2024 bij ongewijzigd beleid wordt vergeleken met de helft van het verwachte tekort in 2022; vervolgens kan de gecumuleerde inspanning tussen 2022 en 2024 berekend worden om deze doelstelling te bereiken. Zie Tabel 28.

De helft van het geraamde tekort van de BA 2022 (€ -2,2 mld zonder Oosterweeluitgaven, VV-uitgaven en -ontvangsten) komt neer op een doelstelling (toegestane tekort in 2024) van € -1,1 mld. Het verwachte tekort van € -953 mln in 2024, zoals geraamd in de laatste Meerjarenraming uit het najaar van 2021, is € 169 mln positiever dan deze doelstelling.

Tabel 28: Vlaamse begroting BA 2022, MJR 2021-2026 en SERV-raming, begrotingsdoelstelling 2024 en vereiste begrotingsinspanning om deze doelstelling te bereiken, in € dz

	Saldo 2022	Saldo 2024	Doelstelling (50% 2022)	Gecumuleerde inspanning om doelstelling 2024 te bereiken
BA 2022 en MJR 2021-2026, saldo exclusief VV en Oosterweel	-2.244.105	-953.366	-1.122.053	168.687
MJR 2021-2026, saldo exclusief VV en Oosterweel, % ontvangsten 2024		-1,8%	-2,2%	0,3%
SERV, saldo exclusief VV en Oosterweel	-2.402.454	-262.939	-1.201.227	938.288
SERV, saldo exclusief VV en Oosterweel, % ontvangsten 2024		-0,5%	-2,3%	1,8%

73. In de SERV-actualisering zou het tekort bij ongewijzigd beleid in 2024 verbeteren, voornamelijk door de impact van de gestegen inflatiecijfers. Hoewel het tekort in 2022 iets hoger zou uitvallen ontwikkelt het saldo zich bij de huidige macro-economische parameters in zeer gunstige zin in de volgende jaren, met als resultaat een geraamd tekort (na aftoetsen begrotingsdoelstellingen van de Vlaamse Regering) van € -263 mln in 2024. Dit is bijna € **1 mld gunstiger dan vereist voor de huidige Vlaamse begrotingsdoelstelling**, die dus bij ongewijzigd beleid zonder bijkomende inspanningen zou gehaald worden.

4.3 Kwantitatieve aanbevelingen van de HRF

74. Naast de eigen begrotingsdoelstelling kunnen de resultaten van de SERV-raming ook vergeleken worden met het begrotingstraject uitgetekend door de Hoge Raad van Financiën. Het genormeerde HRF-traject komt voor de Vlaamse begroting van 2023 en 2024 uit op een tekort van respectievelijk -0,32% en -0,26% van het Belgische bbp. In lopende euro's komt dit overeen met een tekort van € -1,8 mld voor 2023 en € -1,5 mld voor 2024.

De Vlaamse begrotingen hebben in de SERV-raming een tekort van € -1,7 mld (-0,29 % van het bbp) voor 2023 en van € -1,2 mld (-0,20 % van het bbp) voor 2024. Dit betekent dat het **HRF-begrotingstraject in 2023 en 2024 bij ongewijzigd beleid en de huidige macro-economische parameters gehaald wordt**: in 2023 ontstaat een positief verschil van € 166 mln (0,03% van het bbp), in 2024 bedraagt dit verschil € 329 mln (0,06% van het bbp). Zie Tabel 29.

Tabel 29: Vlaamse begroting, 2022-2024, vergelijking begrotingsresultaten SERV-raming en begrotingstraject van de HRF, in € dz en % bbp

	2022	2023	2024
Genormeerd vorderingensaldo, apr 2022 HRF, % bbp,	-0,27%	-0,32%	-0,26%
Genormeerd vorderingensaldo, apr 2022 HRF, lopende euro's	-1.494.955	-1.828.781	-1.538.004
Vorderingensaldo, SERV-raming, % bbp	-0,67%	-0,29%	-0,20%
Vorderingensaldo, SERV-raming, lopende euro's	-3.692.198	-1.663.111	-1.208.517
Delta HRF-traject en SERV-raming, % bbp	-0,40%	0,03%	0,06%
Delta HRF-traject en SERV-raming, lopende euro's	-2.197.243	165.670	329.487
Vorderingensaldo (excl. VV), SERV-raming, % bbp	-0,46%	-0,18%	-0,12%
Vorderingensaldo (excl. VV), SERV-raming, lopende euro's	-2.550.539	-1.009.547	-716.977
Delta HRF-traject en SERV-raming (excl. VV), % bbp	-0,19%	0,14%	0,14%
Delta HRF-traject en SERV-raming (excl. VV), lopende euro's	-1.055.584	819.234	821.027

4.4 Resultaten schuldevolutie

75. Dit SERV-advies raamt de verwachte evolutie van de Vlaamse schuld bij ongewijzigd beleid, vertrekkende van de gerealiseerde geconsolideerde schuld in 2021. Vervolgens verhogen we jaarlijks de schuld met het geraamde begrotingstekort, alsook met de andere gekende elementen die de schuldevolutie beïnvloeden (zoals gedocumenteerd in de Algemene Toelichting bij de BA 2022 en MJR 2021-2026). De schuld aangegaan voor de Oosterweelverbinding en het relanceplan Vlaamse Veerkracht is eveneens opgenomen in het totaal.

76. De Vlaamse geconsolideerde schuld groeide de afgelopen coronajaren sterk aan door de aanzienlijke begrotingstekorten, van € 20,0 mld in 2019 naar € 30,0 mld in 2021 (exclusief ziekenhuisschuld). De gerealiseerde schuld van 2021 ligt € 3,2 mld lager dan geraamd bij de BA 2021. De daling wordt verklaard door het kleinere begrotingstekort bij de begrotingsuitvoering 2021 (€ -1,9 mld), minder rechtstreekse financieringen¹³ (€ -0,7 mld) alsook andere elementen¹⁴ (€ -0,5 mld).

Deze toename maakt de Vlaamse openbare financiën **kwetsbaar voor rentestijgingen**: de komende jaren zullen de rente-uitgaven, voornamelijk door de toename van de schuld, steeds meer

¹³ De categorie rechtstreekse financieringen omvat aflossingen van de rechtstreekse financieringen uit het verleden. De aflossingen van de gewaarborgde schulden van VMSW en VWF zijn eveneens verrekend.

¹⁴ Deze betreffen hoofdzakelijk de ESR-8 verrichtingen van het ministerie en van de instellingen die tot het centraal kasbeheer behoren. In de BA 2021 werd er daarnaast nog rekening gehouden met € 0,2 mld impact van interne financieringen op eindvervaldag die niet herbelegd werden.

beleidsruimte innemen, al lijkt de impact vandaag beperkt te blijven (SERV: € +99 mln in 2023 en € +150 mln in 2024). De rentestijgingen laten zich immers voornamelijk voelen bij de herfinanciering van bestaande schuld.

77. In de MJR 2021-2026 zou de Vlaamse schuld (exclusief ziekenhuisschuld) tegen het einde van de legislatuur € 45,8 mld bedragen, of 88,3% van de Vlaamse ontvangsten, en komt daarmee ver boven de schuldratiodrempel van de Vlaamse Regering (65%) uit.

Tabel 30: Vlaamse begroting, 2019-2024, evolutie van de geconsolideerde schuld, begrotingsrapporteringen en SERV-raming, in € dz

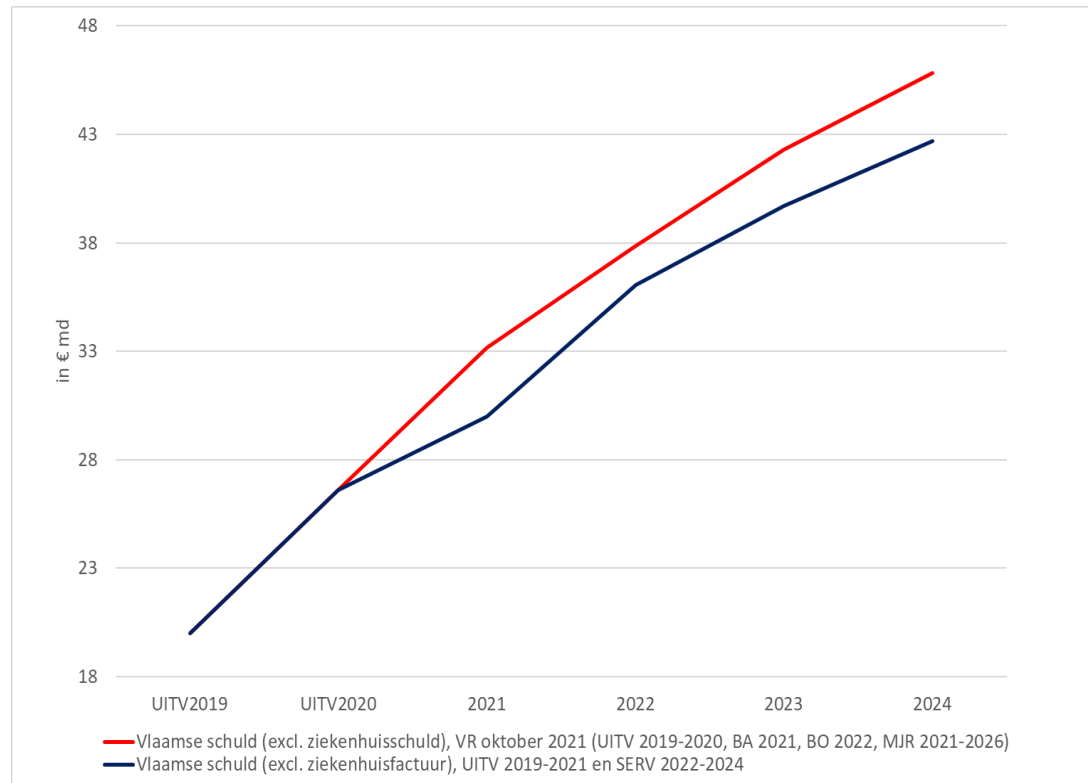
	UITV 2019	UITV 2020	UITV 2021	SERV 2022	SERV 2023	SERV 2024
Geconsolideerde schuld (incl. Ziekenhuisschuld)	24.119.905	30.274.890	33.350.440	39.144.486	42.553.370	45.317.577
Geconsolideerde schuld (incl. ziekenhuisschuld), % bbp	5,04%	6,63%	6,58%	7,1%	7,4%	7,7%
Geconsolideerde schuld (excl. Ziekenhuisschuld)	20.020.445	26.616.919	30.009.050	36.039.019	39.688.361	42.687.767
Geconsolideerde schuld (excl. Ziekenhuisschuld), % ontvangsten	43,9%	61,5%	62,5%	69,2%	73,3%	77,2%

78. In de SERV-raming zou de Vlaamse schuld (exclusief ziekenhuisschuld) toenemen tot **€ 42,7 mld in 2024, of 77,2% van de ontvangsten** (-11,1%-punt ten opzichte van de meerjarenraming). De naar beneden bijgestelde schuld in 2021 vormt de belangrijkste verklaring voor deze daling. Daarnaast doen de lager geraamde begrotingstekorten de schuld minder snel aangroeien, ondanks de gedaalde EU-ontvangsten ter financiering van het relanceplan Vlaamse Veerkracht. Er mag niet uit het oog verloren worden dat de minder sterke aangroei van de schuld niet alleen ontstaat door kleinere tekorten (teller) maar eveneens door aanzienlijk hogere ontvangsten (noemer).

Bij ongewijzigd beleid zou de beoogde schulddoelstelling tegen het einde van deze legislatuur weliswaar niet gerealiseerd zijn, maar de schuldpositie van Vlaanderen zou wel minder ongunstig evolueren dan aanvankelijk geraamd.

De methodiek van de SERV-raming van de Vlaamse schuld wordt in detail toegelicht in de Bijlage (Hoofdstuk Schuldevolutie op pagina 71). Tabel 30 geeft de resultaten van de SERV-raming van de schuldevolutie, terwijl Figuur 4 deze visualiseert. Zie Tabel 48 op pagina 73 in de Bijlage voor een meer gedetailleerd overzicht van de schuldevolutie.

Figuur 4: Vlaamse overheid, evolutie schuld (excl. ziekenhuisfactuur), MJR 2019-2024 en SERV-raming, in € mld

5. Evaluatie BA-light: verder gaan op ingeslagen weg

79. De Vlaamse Regering besloot vorig jaar om de jaarlijkse begrotingsaanpassing te beperken tot een technische aanpassing van de initiële begroting, wat als **BA-light** aangeduid wordt. De BA-light werd eerder dit jaar formeel verankerd in de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën (VCO).

De Algemene Toelichting werd inhoudelijk uitgebreid, ter vervanging van de weggefallen beleids- en begrotingstoelichtingen (BBT). In een BA-light worden in principe geen nieuwe beleidsinitiatieven opgenomen, behalve wanneer onder druk van omstandigheden dringende initiatieven dienen gerealiseerd te worden.

De SERV heeft in het verleden aangegeven **principeel positief** te staan tegenover het voorstel om de jaarlijkse begrotingsaanpassing te beperken tot een actualisering van de initiële begroting. In de praktijk betekent dit dat slechts eenmaal per jaar een gedetailleerde begroting wordt opge- maakt, waarin alle essentiële beleidsbeslissingen verwerkt worden.

80. De Vlaamse sociale partners zijn van mening dat de aangepaste begroting 2022 globaal in overeenstemming is met de 'BA-light'-vereisten. De begrotingsaanpassing betreft immers

hoofdzakelijk **actualisering van technische elementen** (herverdelingen, overdrachten, open end, top-down bijstelling van de ontvangsten, ...), en de nieuwe impulsen kunnen begrepen worden als een **beleidsreactie onder druk van externe en dringende omstandigheden** (Oekraïne, inflatie en dergelijke meer).

De SERV onderstreept al jaren het belang van een degelijke, transparante, toegankelijke en leesbare rapportering van de Vlaamse begroting. Aangezien bij de aangepaste begroting geen afzonderlijke BBT's meer gepubliceerd worden, wordt de rapportering in de Algemene Toelichting des te belangrijker.

81. De SERV waardeert dat de rapportering in de **Algemene Toelichting** van de begroting BA 2022 werd **uitgebreid** ten opzichte van de aangepaste begroting van het voorgaande jaar, in het bijzonder voor de volgende elementen:

- De beschrijving van de dynamiek langs de uitgaven per beleidsdomein is verbeterd. Het informatieverlies dat ontstaat door het wegvallen van de BBT's wordt voor de meeste beleidsdomeinen goed opgevangen, zonder dat er op een overdreven manier in details getreden wordt. De rapportering van sommige beleidsdomeinen kan nog wel verbeterd worden (zie beneden).
- Het rapporteren van compensaties met een materialiteitsdrempel van meer dan € 3 mln komt de transparantie van de begroting ten goede.
- De sensitiviteit van de uitgaven aan de inflatie werd grondiger en ruimer toegelicht. Dit is een goede zaak gegeven de hoge en snel veranderende inflatieprognoses.
- De SERV apprecieert de uitgebreide bijlagen, die duiding geven rond een aantal budgettaire belangrijke elementen (bv. Oekraïne-provisie, uitgaven Vlaamse Veerkracht).

82. Tegelijkertijd is de SERV van oordeel dat de rapportering nog op **verschillende punten verbeterd kan worden**:

- De SERV constateert dat de impact van de **fors gestegen energieprijzen op de Vlaamse begroting enkel op hoofdlijnen wordt toegelicht**. Zo wordt de dynamiek langs de uitgaven- en ontvangstenzijde van het Vlaams Energiebedrijf slechts zeer summier beschreven, ondanks sterk toegenomen middelen en uitgaven. Het is bovendien niet duidelijk hoe de stijgende energieprijzen opgevangen zullen worden binnen de Vlaamse entiteiten die klant zijn bij het VEB en wat de totale meerkost van de gestegen energieprijzen is voor de Vlaamse begroting. De SERV meent dat de gestegen energieprijzen in de huidige context adequate duiding vereisen, ook al gaat het in principe om een technische aanpassing.
- Bij sommige beleidsdomeinen is de rapportering van de dynamiek van de uitgaven ontoereikend. Zo wordt in de Algemene Toelichting bijvoorbeeld niet verduidelijkt hoe de sterke stijging van de VEK-uitgaven met € 134 mln (+8,1%) bij het beleidsdomein EWI tot stand komt.
- Het lijkt aangewezen om een tabel met de gewijzigde uitgaven op niveau van de ISE's toe te voegen. Op deze manier kan op een eenvoudige en transparante manier vastgesteld worden waar de belangrijkste wijzigingen te situeren zijn, en welke elementen deze evolutie

bepalen (index, energie, open end, actualisatie betaalkalender, besparingen, nieuw beleid...).

6. Vlaamse Veerkracht

6.1 Meerjarig VEK-overzicht naar speerpunten

83. Dit hoofdstuk geeft een meerjarig overzicht van de VEK-uitgaven van het relanceplan Vlaamse Veerkracht, opgedeeld naar de diverse speerpunten. Deze indeling is gebaseerd op Bijlage 8 uit de Algemene Toelichting van de BA 2022. Het betreft enkel om de projecten tot en met VV158, de overige projecten tot VV180 zijn gefinancierd met reguliere uitgaven. Zie Tabel 31 en Figuur 5.

De meeste middelen gaan naar speerpunten 1 (*verduurzaming van economie en samenleving*), 2 (*investeren in infrastructuur*) en 4 (*investeren in mensen en talenten*), met respectievelijk € 1,6 mld, € 1,1 mld en € 0,7 mld. Speerpunten 6 (*de coronacrisis en Brexit beheren*) en 7 (*de overheid efficiënter maken*) zijn kleiner, met € 113 miljoen en € 10 miljoen.

Tabel 31: Vlaamse Veerkracht, uitgaven per speerpunt, 2021 tot 2026, VEK, in € dz en %

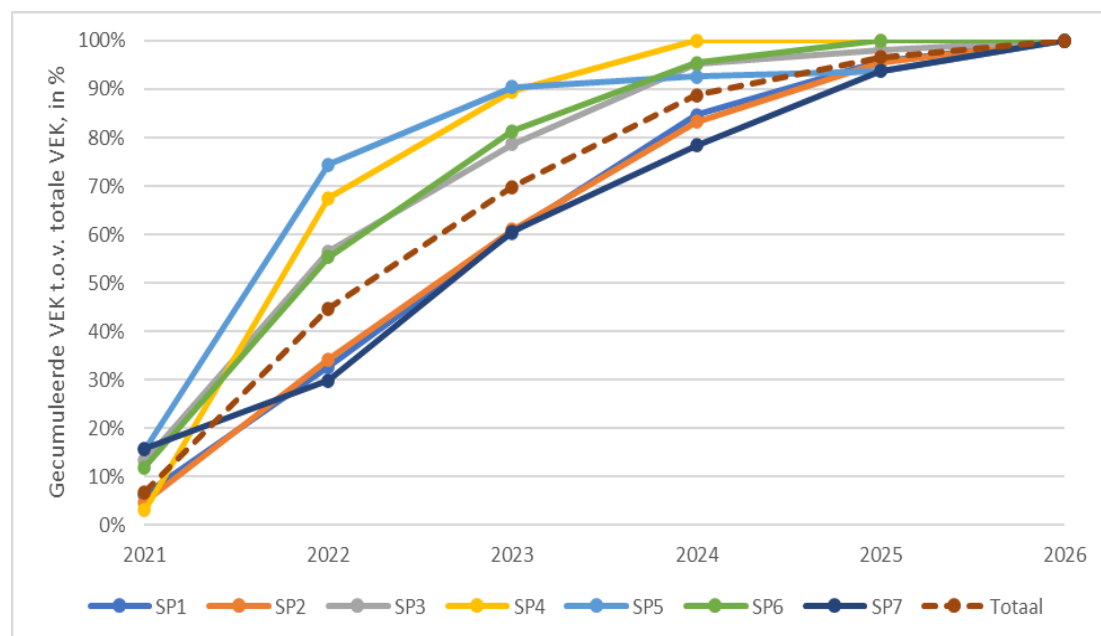
Speerpunt	Beschrijving	VEK 2021	VEK 2022	VEK 2023	VEK 2024	VEK 2025	VEK 2026	Totaal	Totaal (%)
SP1	Verduurzaming van economie en samenleving	100.234	423.030	445.353	390.322	178.231	67.950	1.605.120	37,3%
SP2	Investeren in infrastructuur	52.191	332.789	301.565	250.864	136.212	51.909	1.125.530	26,2%
SP3	Vlaanderen digitaal transformeren	59.263	191.611	98.820	73.651	13.092	8.195	444.632	10,3%
SP4	Investeren in mensen en talenten	21.575	465.039	159.278	75.108	0	0	721.000	16,8%
SP5	Versterking van het Vlaams zorg- en welzijnssysteem	43.657	165.035	44.590	6.111	3.285	17.583	280.261	6,5%
SP6	De coronacrisis en Brexit beheren	13.465	49.015	29.389	15.955	5.175	0	112.999	2,6%
SP7	De overheid efficiënter maken	1.538	1.381	3.000	1.750	1.500	612	9.781	0,2%
Totaal		291.923	1.627.900	1.081.995	813.761	337.495	146.249	4.299.323	100,0%
<i>Totaal (%)</i>		<i>6,8%</i>	<i>37,9%</i>	<i>25,2%</i>	<i>18,9%</i>	<i>7,8%</i>	<i>3,4%</i>	<i>100,0%</i>	

84. Volgens deze meerjarige prognose zou **tegen het einde van deze Vlaamse legislatuur 88,7% van de voorziene budgetten van het relanceprogramma uitgevoerd zijn**. Vorig jaar werd 7% van de totale VEK-uitgaven uitgevoerd. Hoofdstuk 6.3 vanaf pagina 52 geeft meer duiding over de VV-uitvoeringsgegevens van 2021, met een opdeling naar economische codes. Voor

dit jaar en volgend jaar is voorzien dat het grootste deel van de VEK-uitgaven gerealiseerd wordt, respectievelijk 37,9% en 25,2% (gecumuleerd 69,8%, inclusief uitvoering 2021).

85. Het **tijdsverloop is evenwel verschillend bij de verschillende speerpunten**. Zo worden de speerpunten 3 (*Vlaanderen digitaal transformeren*), 4 (*investeren in mensen en talenten*), 5 (*versterking van het Vlaams zorg- en welzijnssysteem*) en 6 (*de coronacrisis en Brexit beheren*) (bijna) volledig uitgevoerd in komende twee à drie jaren, met allen een gecumuleerd percentage boven 90%. Speerpunten 4 en 5 zouden reeds in 2023 voor 90% uitgevoerd worden, terwijl speerpunten 1 (*verduurzaming van economie en samenleving*), 2 (*investeren in infrastructuur*) en 7 (*de overheid efficiënter maken*) onder de 85% blijven tegen 2024. Een verklaring hiervoor is het type investeringsprojecten: de focus op renovaties van gebouwen en infrastructuurwerken vragen een langere doorlooptijd voor hun realisatie.

Figuur 5: Vlaamse Veerkracht, gecumuleerde VEK t.o.v. totale VEK, per speerpunt, in %

6.2 Meerjarig overzicht naar financieringsbron

86. Het overzicht van de totale VV-middelen kan opgedeeld worden naar herkomst, waarbij per speerpunt wordt nagegaan of de projecten via Europese dan wel Vlaamse middelen gefinancierd worden.

Deze gegevens (gebaseerd op het voortgangsrapport van december 2021) gaan nog uit van een RRF-financiering van € 2,255 mld. Samen met het Brexit-fonds (€ 83 mln) en React EU (€ 62 mln) ligt de verhouding op 55,8% Europese middelen (€ 2,40 mld) ten opzichte van 44,2% Vlaamse lancemiddelen (€ 1,90 mld). Zie Tabel 32.

Intussen werden de Europese RRF-subsidies met € 537 mln naar beneden bijgesteld, tot € 1,72 mld (voorlopige gegevens). Er is nog onzekerheid over hoe de Europese minderontvangsten

zullen worden verwerkt en verdeeld over de projecten. De Vlaamse Regering heeft zich evenwel geëngageerd voor de volledige uitvoering van de Vlaamse Veerkracht-projecten, ongeacht de EU-ontvangsten. **Met de verminderde RFF-middelen zou de financieringsverhouding omwisselen: 43,3% van het gehele plan Vlaamse Veerkracht zou gefinancierd worden met Europese subsidies en 56,7% met eigen Vlaamse middelen.**

87. Veruit **de meeste Europese middelen gaan naar speerpunt 1 (verduurzaming economie en samenleving)**, namelijk 51,7% (€ 1,2 miljard). Daarna volgen **speerpunten 4 (investeren in mensen en talenten) en 2 (investeren in infrastructuur)** met respectievelijk 21,0% (€ 504 miljoen) en 14,4% (€ 345 miljoen). Bij de eerste twee speerpunten zijn de projecten te linken aan de Europese doelstelling van klimaatneutraliteit, met o.a. de renovatie van gebouwen, de Blue Deal en groene mobiliteit. Bij speerpunt 4 zijn de Europese middelen in hoge mate te situeren bij Vlaamse Veerkracht project 15 rond de Digisprong in het onderwijs (€ 318 miljoen).

Tabel 32: Vlaamse Veerkracht, herkomst van de begrote middelen, per speerpunt, in € dz

Speerpunt	Beschrijving	Europese middelen (totaal)	Europees Herstelfonds (RRF)	Brexit-fonds	React EU	Vlaamse Relance-middelen	Totaal middelen begroot
SP1	Verduurzaming van economie en samenleving	1.240.455	1.240.455	0	0	365.540	1.605.995
SP2	Investeren in infrastructuur	345.460	345.460	0	0	783.441	1.128.901
SP3	Vlaanderen digitaal transformeren	218.826	213.826	0	5.000	226.174	445.000
SP4	Investeren in mensen en talenten	504.060	447.060	0	57.000	216.940	721.000
SP5	Versterking van het Vlaams zorg- en welzijnssysteem	0	0	0	0	280.000	280.000
SP6	De coronacrisis en Brexit beheren	83.000	0	83.000	0	30.000	113.000
SP7	De overheid efficiënter maken	8.300	8.300	0	0	1.700	10.000
Totaal		2.400.101	2.255.101	83.000	62.000	1.903.795	4.303.896
Totaal (%)		55,8%	52,4%	1,9%	1,4%	44,2%	100,0%

(bron: Voortgangsrapport Vlaamse Veerkracht, december 2021)

6.3 Begrotingsuitvoering 2021

88. De uitgaven (bij uitvoering van de begroting) voor het relanceplan Vlaamse Veerkracht bedroegen vorig jaar € 476 mln. Drie vijfde van deze uitgaven waren ESR-aanrekenbaar (€ 292 mln), en worden daarmee verwerkt in het begrotingssaldo. Iets meer dan de helft van de totale middelen gingen naar Speerpunt 1 (*verduurzaming van economie en samenleving*) en 6 (*de coronacrisis en Brexit beheren*). Speerpunt 1 (*verduurzaming van economie en samenleving*), 2 (*investeren in*

infrastructuur) en 3 (Vlaanderen digitaal transformeren) omvatte vorig jaar bijna drie vierde van de totale ESR-uitgaven. Zie Tabel 33.

Tabel 33: Vlaamse Veerkracht, begrotingsuitvoering 2021, ESR- en niet-ESR-uitgaven per speerpunt, in € dz en %

Speerpunt	Beschrijving	ESR	N-ESR	ESR + N-ESR	ESR + N-ESR (%)
SP1	Verduurzaming van economie en samenleving	100.234	63.271	163.505	34,30%
SP2	Investeren in infrastructuur	52.191	13.550	65.741	13,80%
SP3	Vlaanderen digitaal transformeren	59.263	4.884	64.147	13,50%
SP4	Investeren in mensen en talenten	21.575	15.697	37.272	7,80%
SP5	Versterking van het Vlaams zorg- en welzijnssysteem	43.657	78	43.735	9,20%
SP6	De coronacrisis en Brexit beheren	13.465	87.258	100.723	21,10%
SP7	De overheid efficiënter maken	1.538	-240	1.298	0,30%
Totaal		291.923	184.499	476.422	100,00%
<i>Totaal (%)</i>		<i>61,30%</i>	<i>38,70%</i>	<i>100,00%</i>	

89. Aan de hand van de economische codes kunnen de ESR-uitgaven verder inhoudelijk opgedeeld worden. Daarbij dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de uitgaven van de departementen en deze van de geconsolideerde instellingen: enkel van de eerste wordt de economische bestemming van de uitgaven in dit overzicht verwerkt.

Tabel 34: Vlaamse Veerkracht, begrotingsuitvoering 2021, ESR-uitgaven per speerpunt, in € dz en %

Speerpunt	Werking	Subsidies	Investerings	Overige	ESR IS	ESR	ESR (%)
SP1	229	7.230	33.014	0	59.761	100.234	34,3%
SP2	81	0	37.231	146	14.733	52.191	17,9%
SP3	3.261	7.241	3.478	93	45.190	59.263	20,3%
SP4	2.749	9.788	97	13.438	-4.497	21.575	7,4%
SP5	16	1.990	0	404	41.247	43.657	15,0%
SP6	382	1.500	0	0	11.583	13.465	4,6%
SP7	969	0	0	0	569	1.538	0,5%
Totaal	7.687	27.749	73.820	14.081	168.586	291.923	100,0%
<i>Totaal (%)</i>	<i>2,6%</i>	<i>9,5%</i>	<i>25,3%</i>	<i>4,8%</i>	<i>57,8%</i>	<i>100,0%</i>	

Een kwart van de registreerde ESR-uitgaven (€ 74 mln) betreft investeringen (zowel directe overheidsinvesteringen en kapitaaloverdrachten ter ondersteuning van investeringen door derden). Deze investeringen zijn hoofdzakelijk te situeren bij Speerpunt 1 (*verduurzaming van economie en samenleving*) en 2 (*investeren in infrastructuur*). Subsidies (aan ondernemingen, vzw's en gezinnen) vormen bijna een tiende (€ 28 mln) van de ESR-uitgaven in 2021. Het belangrijkste element zijn

echter de interne stromen, dus toelagen aan geconsolideerde instellingen: het gaat om bijna drie vijfde van de ESR-uitgaven (€ 169 mln). Zie Tabel 34.

90. Drie vijfde van de **ESR-neutrale VV-uitgaven** worden gerealiseerd via participaties en kredietverleningen (€ 123 mln). Het overige deel wordt gerealiseerd via toelagen aan geconsolideerde instellingen, die dus niet tot ESR-uitgaven leiden.

De participaties binnen Speerpunt 6 (*de coronacrisis en Brexit beheren*) betreffen de LRM (€ 80 mln) en het welvaartsfonds (€ 5 mln), samen goed voor € 85 mln. De participaties binnen Speerpunt 1 (*verduurzaming van economie en samenleving*) betreffen € 24 mln voor Fidimec (Imec.xpands II investeringsfonds) en € 13 mln voor Finlab (uitbreiding van de casco Imec cleanroom extensie). Zie Tabel 35.

Tabel 35: Vlaamse Veerkracht, begrotingsuitvoering 2021, ESR-neutrale uitgaven per speerpunt, in € dz en %

	PA DEP	N-ESR IS	N-ESR	
SP1	37.479	25.792	63.271	34,3%
SP2	152	13.398	13.550	7,3%
SP3	0	4.884	4.884	2,6%
SP4	0	15.697	15.697	8,5%
SP5	0	78	78	0,0%
SP6	85.000	2.258	87.258	47,3%
SP7	0	-240	-240	-0,1%
TOT	122.631	61.868	184.499	100,0%
	66,5%	33,5%	100,0%	

6.4 Herverdelingen 2022

91. De begrotingsaanpassing 2022 voorziet € 2,0 mld VAK (via een VAK-ruiter) en € 1,6 mld VEK voor het provisie-artikel Vlaamse Veerkracht. De VV-provisie blijft daarmee ongewijzigd ten opzichte van de ingediende begroting 2022. Op basis van de eind juni 2022 beschikbare gegevens werd **€ 451 mln VAK en € 239 mln VEK herverdeeld**, bijna **een vijfde** van de beschikbare middelen beleidskredieten (VAK) en ongeveer **een zevende** van de betaalkredieten (VEK).

De provisie Vlaamse Veerkracht wordt herverdeeld naar een **brede waaier aan inhoudelijke structuurelementen (ISE) in verschillende beleidsdomeinen**, waarmee de brede sociaaleconomische scope van het relanceplan Vlaamse Veerkracht tot uiting komt. De herverdeelde kredieten hebben vooral betrekking op infrastructuur, energie, welzijn, economie en onderwijs. Qua beleidskredieten wordt bijna drie vierde herverdeeld naar vier beleidsdomeinen: MOW (€ 108 mln), OMG (€ 74 mln), WVG (€ 72 mln) en EWI (€ 71 mln). Zie Tabel 36.

Tabel 36: Vlaamse overheid, inzet van de provisie Vlaamse Veerkracht 2022 via herverdelingen gedocumenteerd tot begin juni 2022, per inhoudelijk structuurelement (ISE), belangrijkste bestedingen, in € dz

BD	ISE	Beschrijving ISE	VAK	VEK	In % VAK	In % VEK
C	CA	PROVISIE VV 2022	-450.646	-238.677	-100,00%	-100,00%
E	ED	GROEI-ONDERSTEUNING KMO'S EN GROEIBEDRIJVEN	70.885	26.139	15,73%	10,95%
F	FE	HOGER ONDERWIJS	21.542	0	4,78%	0,00%
F	FG	ONDERSTEUNING ONDERWIJSINSTELLINGEN EN ONDERWIJSVELD	10.507	8.373	2,33%	3,51%
G	GB	BELEIDSONDERSTEUNING	13.905	6.142	3,09%	2,57%
G	GT	SOCIALE BESCHERMING	44.789	41.379	9,94%	17,34%
G	GU	GEINTEGREERD GEZINSBELEID	2.955	10.975	0,66%	4,60%
H	HB	INVESTEREN IN INFRASTRUCTUUR	12.050	4.387	2,67%	1,84%
J	JG	DUURZAME ARBEIDSMARKT	4.602	7.360	1,02%	3,08%
K	KB	LAND- EN TUINBOUW	6.294	1.467	1,40%	0,61%
M	ML	MODI-OVERSCHRIJDEND MOBILITEITSBELEID	65.359	9.907	14,50%	4,15%
M	MV	INVESTERINGEN WATERINFRASTRUCTUUR	34.576	3.328	7,67%	1,39%
Q	QK	ENERGIE	14.033	14.033	3,11%	5,88%
Q	QO	THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING	41.228	23.391	9,15%	9,80%
Q	QN	OMGEVINGSBELEID RUIMTE EN MILIEU	14.394	4.267	3,19%	1,79%
S	SC	GELIJKE KANSEN	7.751	3.044	1,72%	1,28%
S	SG	BINNENLANDS BESTUUR	12.910	6.606	2,86%	2,77%
S	SN	DIGITALISERING	16.139	15.575	3,58%	6,53%
S	SW	TOERISME	14.500	1.250	3,22%	0,52%
		Overige	42.227	51.054	9,37%	21,39%

Bijlage: methodologische toelichting bij de SERV-ramingen

Ontvangsten

BFW-dotaties

Voor de berekening van de ontvangsten (mee) bepaald door de BFW voor de periode 2021 tot 2024 worden de berekeningswijzen verduidelijkt in Tabel 37. De gedeeltelijke koppeling aan de bbp-groei bij de voorafnames op de PB, de dotaties ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur, middelen diverse bevoegdheden, werk en fiscale uitgaven is enkel van toepassing op het deel van de bbp-groei dat kleiner is dan 2,25%. Op het deel dat groter is dan een groei van 2,25% wordt een volledige koppeling (100%) toegepast.

De SERV-raming houdt rekening met de in juni 2022 geactualiseerde bevolkingsvooruitzichten van het Federaal Planbureau. De laatste prognose gaat uit van een sterk opwaartse herziening van de bevolkingsgroei in 2022 door de oorlog in Oekraïne (vluchtelingen).

Tabel 37: SERV-ramingen voor ontvangsten via de BFW (buiten regionale opcentiemen), berekeningswijze

BFW-ontvangst	Berekeningswijze
FINANCIERING VAN HET UNIVERSITAIR ONDERWIJS VOOR BUITENLANDSE STUDENTEN (ARTIKEL 62 BIJZONDERE FINANCIERINGSWET)	Universitair onderwijs dotatie $t = \text{Universitair onderwijs dotatie } (t-1) * (1 + \text{CPI } t)$
AANDEEL IN DE WINST VAN DE NATIONALE LOTERIJ (ARTIKEL 62BIS BIJZONDERE FINANCIERINGSWET)	Cijfers afkomstig van de meerjarenraming 2021-2026.
NATIONALE PLANTENTUIN VAN BELGIE (ARTIKEL 62TER BIJZONDERE FINANCIERINGSWET) (PM)	Nationale plantentuin dotatie $t = \text{Nationale plantentuin dotatie } (t-1) * (1 + \text{CPI } t) * (1 + \text{reële bbp-groei } t)$
VOORAFNAMES OP DE BTW	BTW-dotatie $t = \text{BTW-dotatie } (t-1) * (1 + \text{CPI } t) * (1 + 0,91 * \text{reële bbp-groei } t) * (\text{evolutie denataliteit}) * (\text{verdeelsleutel onderwijs } t / \text{verdeelsleutel onderwijs } t-1)$
VOORAFNAMES OP DE PB	PB-dotatie $t = \text{PB-dotatie } (t-1) * (1 + \text{CPI } t) * (1 + 0,55 * \text{reële bbp-groei } t) * (\text{aandeel gemeenschap in de personenbelasting } t / \text{aandeel gemeenschap in de personenbelasting } t-1)$
DOTATIE GEZINSBIJSLAG (ARTIKEL 47/5 EN 47/6 BFW)	Dotatie gezinsbijslag $t = \text{dotatie gezinsbijslag } (t-1) * (1 + \text{CPI } t) * (1 + 0,25 * \text{reële bbp-groei per capita } t) * (\text{aantal 0 tot en met 18-jarigen } t / \text{aantal 0 tot en met 18-jarigen } t-1)$

DOTATIE OUDERENZORG (ARTIKEL 47/7 BFW)	Dotatie ouderenzorg t = dotatie ouderenzorg (t-1) * (1 + CPI t) * (1 + 0,65 * reële bbp-groei per capita t) * (aantal plus 80-jarigen t / aantal plus 80-jarigen t-1)
DOTATIE GEZONDHEIDSZORG (ARTIKEL 47/8 BFW)	Dotatie gezondheidszorg t = dotatie gezondheidszorg (t-1) * (1 + CPI t) * (1 + 0,65 * reële bbp-groei t) * (relatief aantal inwoners gemeenschap t / relatief aantal inwoners gemeenschap t-1)
DOTATIE ZIEKENHUISINFRASTRUCTUUR (VANAF 2016) (ARTIKEL 47/9 BFW)	Dotatie ziekenhuisinfrastructuur t = dotatie ziekenhuisinfrastructuur (t-1) * (1 + CPI t) * (1 + 0,65 * reële bbp-groei t) * (relatief aantal inwoners gemeenschap t / relatief aantal inwoners gemeenschap t-1)
DOTATIE JUSTITIEHUIZEN (ARTIKEL 47/10 BFW)	Dotatie justitiehuisen t = dotatie justitiehuisen (t-1) * (1 + CPI t) * (1 + reële bbp-groei t)
DOTATIE INTERUNIVERSITAIRE ATTRACTIEPOLEN (VANAF 2018) (ARTIKEL 47/11 BFW)	Dotatie interuniversitaire attractiepolen t = dotatie interuniversitaire attractiepolen (t-1) * (1 + CPI t) * (1 + reële bbp-groei t)
PERSENEEL REGISTRATIE- EN ERFBELASTINGEN	Dotatie personeel reg&erf t = dotatie personeel reg&erf (t-1) * (1 + CPI t)
PERSENEEL VERKEERSGERELATEERDE BELASTINGEN	Dotatie personeel verkeer t = dotatie personeel verkeer (t-1) * (1 + CPI t)
TOEGEWEZEN GEDEELTE VAN DE PB (ARTIKEL 35OCTIES BFW) = middelen diverse bevoegdheden	Dotatie middelen diverse bevoegdheden t = dotatie middelen diverse bevoegdheden (t-1) * (1 + CPI t) * (1 + 0,55 * reële bbp-groei t)
DOTATIE WERK (ARTIKEL 35NONIES BFW)	Dotatie werk t = dotatie werk (t-1) * (1 + CPI t) * (1 + 0,55 * reële bbp-groei t) * (aandeel gewest in de personenbelasting t / aandeel gewest in de personenbelasting t-1)
DOTATIE FISCALE UITGAVEN (ARTIKEL 35DECIES BFW)	Dotatie fiscale uitgaven t = dotatie fiscale uitgaven (t-1) * (1 + CPI t) * (1 + 0,55 * reële bbp-groei t) * (aandeel gewest in de personenbelasting t / aandeel gewest in de personenbelasting t-1)
OVERGANGSMECHANISME GEWEST EN GEMEENSCHAP (ARTIKEL 48/1,§2 BFW)	Het overgangsbedrag blijft constant in nominale termen tussen 2015 en 2024 en wordt tussen 2025 tot en met 2034 lineair afgebouwd tot nul.
PENDELDOTATIE (ARTIKEL 64QUATER BFW)	0 want vanaf 2018 als uitgave opgenomen en niet meer als minderontvangst.
RESPONSABILISERINGSBIJDRAGE (G&G) (ART. 65QUINQUIES, §1 BFW)	Vanaf 2021 wordt de responsabiliseringsbijdrage bepaald door een bijdragepercentage toe te passen op de Vlaamse weddemassa betaald in het voorgaande kalenderjaar. Voor het begrotingsjaar 2021 is dat bijdragepercentage 30% van de RSZ-werkgeversbijdrage voor pensioenen van jaar t-1. De huidige RSZ-werkgeversbijdrage pensioenen is 8,86%, wat resulteert in een bijdragepercentage van 2,66% voor 2021. Vanaf 2022 wordt het bijdragepercentage lineair opgetrokken met 10% zodat het vanaf 2028 gelijk is aan 100% van de RSZ-werkgeversbijdrage voor pensioenen. Cijfers afkomstig van de meerjarenraming 2021-2026. Vanaf 2022 wordt het responsabiliseringsmechanisme geregistreerd als een uitgave in plaats van een (minder)ontvangst.
PERSENEEL AUTOMATISCHE ONTSPANNINGSTOESTELLEN, SPELEN EN WEDDENSCHAPPEN EN OPENINGSBELASTING	Dotatie personeel spelen t = dotatie personeel spelen (t-1) + (1 + CPI t)

Gewestbelastingen

De SERV-raming van de gewestbelastingen is qua aanpak gebaseerd op de parameters zoals beschreven in de Algemene Toelichtingen van de begrotingen 2022 en de MJR 2021-2026. Een aantal parameters worden bijgesteld om rekening te houden met de gerealiseerde gewestbelastingen in 2021 (begrotingsuitvoering) en de gewijzigde macro-economische omstandigheden. De resultaten van de gewestbelastingen in de aangepaste begroting 2022 worden steeds als startbasis genomen voor de SERV-ramingen.

Verkooprecht

Bij de SERV-raming van het verkooprecht voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 overgenomen:

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022}$$

Bij de SERV-raming van het verkooprecht voor begrotingsjaren 2023 en 2024 worden de parameters van de MJR 2021-2026 overgenomen (d.w.z. volume-effect = 2,9% en prijseffect = inflatie):

$$SERV_{2023} = SERV_{2022} * (1 + infl_{2023}^{SERV}) * (1 + volume_{2023}^{SERV})$$

$$SERV_{2024} = SERV_{2023} * (1 + infl_{2024}^{SERV}) * (1 + volume_{2024}^{SERV})$$

Verdeelrecht

Bij de SERV-raming van het verdeelrecht voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 overgenomen:

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022}$$

Bij de SERV-raming van het verdeelrecht voor begrotingsjaren 2023 en 2024 worden de parameters van de MJR 2021-2026 overgenomen (d.w.z. groei gemiddeld recht = inflatie):

$$SERV_{2023} = SERV_{2022} * (1 + infl_{2023}^{SERV})$$

$$SERV_{2024} = SERV_{2023} * (1 + infl_{2024}^{SERV})$$

Hypotheekrecht

Bij de SERV-raming van het hypotheekrecht voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 overgenomen:

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022}$$

Bij de SERV-raming van het hypotheekrecht voor begrotingsjaren 2023 en 2024 worden de parameters van de MJR 2021-2026 overgenomen (d.w.z. groei gemiddeld recht = inflatie):

$$SERV_{2023} = SERV_{2022} * (1 + infl_{2023}^{SERV})$$

$$SERV_{2024} = SERV_{2023} * (1 + infl_{2024}^{SERV})$$

Erfbelasting

Bij de SERV-raming van het erfrecht voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 overgenomen:

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022}$$

Volgens de Algemene Toelichting van de BA 2022 omvat de raming van de ontvangsten uit de erfbelasting 2022 eenmalige effecten (= bijkomende overlijdens in 2021 en 2022). Aangezien de SERV-raming van het erfrecht voor 2023 en 2024 de BA 2022 als startbasis neemt, worden de bijkomende overlijdens in 2021 en 2022 impliciet meegenomen in de SERV-raming. Bij gebrek aan concrete gegevens kunnen deze eenmalige effecten niet uit de SERV-raming verwijderd worden. Ter compensatie gaat de SERV-raming niet uit van een bijkomende groei van de overlijdens in 2023 en 2024¹⁵. Conform de MJR 2021-2026 wordt tenslotte verondersteld dat het gemiddeld vermogen aangroeit à rato van de inflatie:

$$SERV_{2023} = SERV_{2022} * (1 + infl_{2023}^{SERV})$$

$$SERV_{2024} = SERV_{2023} * (1 + infl_{2024}^{SERV})$$

Schenkbelasting

Bij de SERV-raming van de schenkbelasting voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 overgenomen:

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022}$$

Bij de SERV-raming van de schenkbelasting voor begrotingsjaren 2023 en 2024 worden de parameters van de MJR 2021-2026 overgenomen (d.w.z. groei gemiddelde schenking = inflatie):

$$SERV_{2023} = SERV_{2022} * (1 + infl_{2023}^{SERV})$$

$$SERV_{2024} = SERV_{2023} * (1 + infl_{2024}^{SERV})$$

¹⁵ De MJR 2021-2026 gaat uit van een jaarlijkse groei van het aantal overlijdens van 0,4% in 2023 en 2024.

Onroerende voorheffing

Bij de SERV-raming van de onroerende voorheffing voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 overgenomen:

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022}$$

Bij de SERV-raming van de onroerende voorheffing voor begrotingsjaren 2023 en 2024 worden de parameters van de MJR 2021-2026 overgenomen (d.w.z. indexatie = inflatie (t-2) en groei KI = +0,6%):

$$SERV_{2023} = SERV_{2022} * (1 + infl_{2021}^{SERV}) * (1 + groei KI_{2023}^{SERV})$$

$$SERV_{2024} = SERV_{2023} * (1 + infl_{2022}^{SERV}) * (1 + groei KI_{2024}^{SERV})$$

Verkeersbelasting

Bij de SERV-raming van de verkeersbelasting voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 gecorrigeerd voor de toegenomen inflatie:

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022} * \frac{(1 + infl_{2022}^{SERV})}{(1 + infl_{2022}^{BA2021})}$$

Bij de SERV-raming van de verkeersbelasting voor begrotingsjaren 2023 en 2024 worden sommige parameters van de MJR 2021-2026 bijgesteld. Het milderen van het vergroeningseffect vastgesteld bij de BA 2022 (+1 procentpunt ten opzichte van de BO 2022) wordt doorgetrokken naar 2023 en 2024 (d.w.z. SERV-raming: vergroening (2023) = -1,5% en vergroening (2024) = -1%¹⁶). Daarnaast wordt verondersteld dat het wagenpark in de jaren 2023 en 2024 niet meer zal aangroeien¹⁷ (zie ook de raming van de Belasting op inverkeerstelling):

$$SERV_{2023} = SERV_{2022} * (1 + infl_{2023}^{SERV}) * (1 + vergroening_{2023}^{SERV})$$

$$SERV_{2024} = SERV_{2023} * (1 + infl_{2024}^{SERV}) * (1 + vergroening_{2024}^{SERV})$$

Belasting op inverkeerstelling

Bij de SERV-raming van de inverkeerstelling voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 overgenomen¹⁸:

¹⁶ De MJR 2021-2026 gaat uit van een vergroeningseffect van -2,5% en -2% voor respectievelijk 2023 en 2024.

¹⁷ De MJR 2021-2026 gaat uit van een jaarlijkse groei van het wagenpark met 1% in 2023 en 2024.

¹⁸ In de BA 2022 wordt verondersteld dat het aantal inschrijvingen 6% lager ligt ten opzichte van de begrotingsopmaak. In haar onderzoek naar de begrotingsaanpassing 2022 vraagt het Rekenhof zich af of de daling van 6% wel voldoende

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022}$$

Bij de SERV-raming van de ontvangsten inverterstelling voor begrotingsjaren 2023 en 2024 wordt uitgegaan van een jaarlijkse groei van het aantal inschrijvingen met respectievelijk +1% en +2% (= gedeeltelijk herstel automarkt ten opzichte van de krimp van 6% in 2022). In 2024 ligt het aantal inschrijvingen in de SERV-raming daarmee nog steeds ongeveer 3% lager dan in de MJR 2021-2026¹⁹. De overige parameters uit de MJR 2021-2026 worden wel overgenomen (d.w.z. indexatie = inflatie en vergroening (2023) = -1,25%):

$$SERV_{2023} = SERV_{2022} * (1 + 0.4 * infl_{2023}^{SERV}) * (1 + volume_{2023}^{SERV}) * (1 + vergroening_{2023}^{SERV})$$

$$SERV_{2024} = SERV_{2023} * (1 + 0.4 * infl_{2024}^{SERV}) * (1 + volume_{2024}^{SERV})$$

Kilometerheffing

Bij de SERV-raming van de kilometerheffing voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 gecorrigeerd voor het aantal kilometers (=reële bbp-groei):

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022} * \frac{(1 + bbp_{2022}^{SERV})}{(1 + bbp_{2022}^{BA2021})}$$

Bij de SERV-raming van de kilometerheffing voor begrotingsjaren 2023 en 2024 worden de parameters van de MJR 2021-2026 overgenomen (d.w.z. indexatie = inflatie, aantal kilometers = reële bbp-groei en vergroening = -0,7% voor 2023 en -0,6% voor 2024):

$$SERV_{2023} = SERV_{2022} * (1 + infl_{2023}^{SERV}) * (1 + bbp_{2023}^{SERV}) * (1 + vergroening_{2023}^{SERV})$$

$$SERV_{2024} = SERV_{2023} * (1 + infl_{2024}^{SERV}) * (1 + bbp_{2024}^{SERV}) * (1 + vergroening_{2024}^{SERV})$$

Spelen en weddenschappen

Bij de SERV-raming van de belasting op spelen en weddenschappen voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 overgenomen:

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022}$$

Bij de SERV-raming van de belasting op spelen en weddenschappen voor begrotingsjaren 2023 en 2024 worden de parameters van de MJR 2021-2026 overgenomen (d.w.z. jaarlijkse groei = 4,8%):

rekening houdt met de evolutie die blijkt uit de effectieve cijfers van het aantal inschrijvingen. Bij gebrek aan meer concrete gegevens wordt deze opmerkingen niet meegenomen in de SERV-ramingen.

¹⁹ De MJR 2021-2026 hield het aantal inschrijving constant op het niveau van de BO 2022.

$$SERV_{2023} = SERV_{2022}(1 + 4,8\%)$$

$$SERV_{2024} = SERV_{2023} * (1 + 4,8\%)$$

Belasting op automatische ontspanningstoestellen

Bij de SERV-raming van de belasting op automatische ontspanningstoestellen voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 overgenomen:

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022}$$

Bij de SERV-raming van de belasting op automatische ontspanningstoestellen voor begrotingsjaren 2023 en 2024 worden de parameters van de MJR 2021-2026 overgenomen (d.w.z. groei = inflatie):

$$SERV_{2023} = SERV_{2022} * (1 + infl_{2023}^{SERV})$$

$$SERV_{2024} = SERV_{2023} * (1 + infl_{2024}^{SERV})$$

Bruto-opcentiemen

Bij de SERV-raming van de bruto-opcentiemen voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 overgenomen (gebaseerd op de mededeling van de FOD Financiën van 17 maart 2022). De raming van de bruto-opcentiemen voor begrotingsjaar 2022 hebben betrekking op het inkomstenjaar 2021. De ontvangsten uit de bruto-opcentiemen liggen in de aangepaste begroting BA 2022 lager ten opzichte van de initiële begroting BO 2022, omdat de nominale inkomens in 2021 minder sterk aangegroeid zijn dan aanvankelijk geraamd.

Bij de SERV-raming van de bruto-opcentiemen voor begrotingsjaren 2023 en 2024 worden de resultaten van de MJR 2021-2026 aangepast. De raming van de voorschotten van de bruto-opcentiemen van de BO 2022 zijn gebaseerd op de raming van de belasting Staat voor het aanslagjaar 2022 (FOD Financiën, mededeling van 23 september 2021). Bovendien heeft de FOD Financiën – op 4 oktober 2021 – op verzoek van de gewesten een meerjarenraming van de Belasting Staat opgesteld. Laatstbedoelde meerjarenraming vertrekt van de mededeling van 23 september 2021 en is op zich gebaseerd op de Economische Vooruitzichten van het Federale Planbureau van 24 juni 2021 en de Regionale Economische Vooruitzichten van het Federale Planbureau van 16 juli 2021.

De SERV-raming voor begrotingsjaren 2023 en 2024 corrigeert de ontvangsten uit de bruto-opcentiemen (voorschotten en afrekeningen) van de MJR 2021-2026 voor de bovengenoemde lager geraamde inkomensgroei van 2021. Vervolgens worden bruto-opcentiemen van de MJR 2021-2026 aangepast aan de veranderde macro-economische parameters (inflatie en reële bbp-groei).

Formeel:

$$Op_{2022}^{SERV} = Op_{2022}^{BA2022}$$

$$Opc_{2023}^{SERV} = Opc_{2023}^{MJR} * Correctie_{2021} * Correctie_{2022}$$

$$Opc_{2024}^{SERV} = Opc_{2024}^{MJR} * Correctie_{2021} * Correctie_{2022} * Correctie_{2023}$$

Met,

$Correctie_{2021}$ als de correctie voor de lager geraamde nominale inkomensgroei in 2021, waarbij $Correctie_{2021} = \frac{Opc_{2022}^{BA2022} - Opc_{2022}^{BO2022}}{Opc_{2022}^{BO2022}} 20$;

$Correctie_{2022}$ als de correctie voor de gewijzigde macro-economische omstandigheden in 2022, waarbij $Correctie_{2022} = \left(\frac{1+infl_{2022}^{SERV}}{1+infl_{2022}^{MJR}} * \frac{1+elas_{2022}*bbp_{2022}^{SERV}}{1+elas_{2022}*bbp_{2022}^{MJR}} \right)$;

$Correctie_{2023}$ als de correctie voor de gewijzigde macro-economische omstandigheden in 2022, waarbij $Correctie_{2023} = \left(\frac{1+infl_{2023}^{SERV}}{1+infl_{2023}^{MJR}} * \frac{1+elas_{2023}*bbp_{2023}^{SERV}}{1+elas_{2023}*bbp_{2023}^{MJR}} \right)$;

$elas_t$ als de geraamde elasticiteit van de reële bbp-groei en de groei van de bruto-opcentiemen, waarbij $elas_t = \left(\frac{Opc_t^{MJR}}{Opc_{t-1}^{MJR}} \right) * \left(\left(\frac{1}{1+infl_{t-1}^{MJR}} \right) - 1 \right) / bbp_{t-1}^{MJR} 21$.

Overige ontvangsten

Bij de SERV-raming van de overige ontvangsten (= instellingen, toegewezen en niet-toegewezen niet-fiscale ontvangsten, exclusief ontvangsten Vlaamse Veerkracht) voor begrotingsjaar 2022 worden de resultaten van de BA 2022 en de MJR 2021-2026 overgenomen:

$$SERV_{2022} = BA2022_{2022}$$

$$SERV_{2023} = MJR_{2023}$$

$$SERV_{2024} = MJR_{2024}$$

Er wordt verondersteld dat bijkomende toegewezen ontvangsten (bv. klimaatfonds) resulteren in bijkomende uitgaven van eenzelfde grootorde, dus zonder impact op het vorderingensaldo.

²⁰ Bij de berekening van de correctie voor de inkomensgroei in 2021 wordt geen rekening gehouden met de afrekeningen van vorige aanslagjaren omdat deze geen relatie hebben met het inkomstenjaar 2021.

²¹ Waarbij geassumeerd wordt dat de bruto-opcentiemen in begrotingsjaar t aangroeien met de inflatie in jaar t-1 en een factor (=elasticiteit) van de reële economische groei in jaar t-1. Formeel, $Opc_t = Opc_{t-1} * (1 + infl_{t-1}) * (1 + elas_t * bbp_{t-1})$.

Resultaten

Tabel 38: Vlaamse begroting, belangrijkste ontvangstencategorieën, BA 2022, MJR 2021-2026 en SERV-actualisatie, in € dz

	BA 2022	SERV 2022	delta	MJR 2023	SERV 2023	delta	MJR 2024	SERV 2024	delta
Bruto opcentiemen	8.159.601	8.159.601	0	8.631.175	8.933.330	302.155	8.867.183	9.326.998	459.815
BFW-dotaties	28.981.509	28.981.509	0	28.537.052	31.030.758	2.493.706	29.329.546	31.955.510	2.625.964
Afrekeningen dotaties	759.983	759.983	0	0	632.676	632.676	0	0	0
Gewestbelastingen	7.455.366	7.480.543	25.177	7.448.558	7.805.004	356.446	7.671.140	8.053.848	382.708
Instellingen	5.005.458	5.005.458	0	4.338.588	4.338.588	0	4.302.654	4.302.654	0
Overige ontvangsten	1.058.588	1.058.588	0	966.239	966.239	0	1.089.886	1.089.886	0
Ontvangsten Vlaamse Veerkracht	639.300	644.590	5.290	634.640	428.431	-206.209	373.980	322.220	-51.760
Totaal	52.059.805	52.090.271	30.466	50.556.252	54.135.025	3.578.773	51.634.389	55.051.117	3.416.728

Tabel 39: Vlaamse begroting, gewestbelastingen, BA 2022, MJR 2021-2026 en SERV-actualisatie, in € dz

	BA 2022	SERV 2022	delta	MJR 2023	SERV 2023	delta	MJR 2024	SERV 2024	delta
Verkooprecht	2.836.264	2.836.264	0	2.956.007	3.020.664	64.657	3.104.294	3.164.212	59.918
Verdeelrecht	88.091	88.091	0	85.060	91.174	6.114	86.506	92.815	6.309
Recht op hypotheekvestiging	174.105	174.105	0	189.557	180.199	-9.358	192.779	183.442	-9.337
Schenkbelasting	433.850	433.850	0	403.793	449.035	45.242	410.657	457.117	46.460
Erfbelasting excl. fiscale regularisaties	1.612.223	1.612.223	0	1.524.555	1.668.651	144.096	1.556.674	1.698.687	142.013
Erfbelasting fiscale regularisaties	1.743	1.743	0	0	0	0	0	0	0
Onroerende voorheffing	288.476	288.476	0	296.497	297.288	791	302.361	323.296	20.935
Verkeersbelasting	1.111.450	1.138.841	27.391	1.064.437	1.161.020	96.583	1.071.490	1.170.099	98.609
Belasting op inverterstelling	254.038	254.038	0	274.828	256.918	-17.910	276.697	263.944	-12.753
Kilometerheffing	570.219	568.005	-2.214	564.571	591.359	26.788	576.839	607.965	31.126
Spelen en weddenschappen	62.907	62.907	0	66.792	65.927	-865	69.998	69.091	-907
Automatische ontspanningstoeslagen									
Totaal	7.455.366	7.480.543	25.177	7.448.559	7.805.004	356.445	7.671.139	8.053.848	382.709

Uitgaven

Index (inflatie)

Begrotingsjaar 2022

De inflatie beïnvloedt de Vlaamse uitgaven via 1\ het moment van overschrijding van de spilindex door de evolutie van de afgevlakte gezondheidsindex (**indexatie binnen indexprovisie**), en 2\ via de evolutie van de gezondheidsindex GZI (**indexatie buiten indexprovisie**).

Vertrekbasis bij de begroting BA 2022 zijn de inflatievooruitzichten op 5 april 2022 gepubliceerd door het Federaal Planbureau (GZI = 7,1% in 2022 en GZI = 3,1% voor 2023). In 2022 werd de spilindex reeds overschreven in februari en april. De inflatievooruitzichten van april 2022 gaan uit van een volgende overschrijding van de spilindex in november 2022 en april 2023.

Op basis van de recente vooruitzichten van het Federaal Planbureau (juni 2022) zou de spilindex in september 2022 (i.p.v. november 2022 zoals bij de BA 2022) en januari 2023²² (i.p.v. april 2023 zoals bij de BA 2022) overschreden worden. De Algemene Toelichting van de BA 2022 raamt het effect van een afwijking van de overschrijding van de spilindex met één of meerdere maanden. In de SERV-raming stijgen de ESR-uitgaven van begrotingsjaar 2022 door de snellere overschrijding van de spilindex met € 108,7 mln. Zie Tabel 40 en Tabel 41.

Tabel 40: Vlaamse begroting, impact op ESR-uitgaven 2022, wijziging overschrijding spilindex 118,36, in € dz (bron: Algemene Toelichting BA 2022)

	Delta indexprovisie t.o.v. BA 2022
Overschrijding spilindex (118,36) augustus 2022	126.075
Overschrijding spilindex (118,36) september 2022	82.499
Overschrijding spilindex (118,36) oktober 2022	37.655
Overschrijding spilindex (118,36) december 2022	-8.863
Overschrijding spilindex (118,36) januari 2023	-8.863
Overschrijding spilindex (118,36) februari 2023	-22.572

Volgens de Algemene Toelichting van de BA 2022 stijgen de Vlaamse uitgaven met € 3,1 mln²³ bij een stijging van de GZI met 10 basispunten. Deze stijging van de uitgaven komt bovenop het bovenvermelde effect van het overschrijden van de spilindex. De GZI zou in de laatste prognose van het Federaal Planbureau doorstijgen tot 7,6% (+50 basispunten ten opzichte van de BA 2022), wat

²² De overschrijding in januari 2023 heeft een effect op de uitgaven van 2022 omdat de salarissen van de maanden maart, april en mei de referentiemaanden zijn voor het berekenen van het vakantiegeld 2023 dat ESR-aanrekenbaar is op 2022.

²³ Concreet: € 0,041 mln via werkingskredieten en € 3,087 mln via loonkredieten.

resulteert in een stijging van de uitgaven met € 16 mln. In totaal stijgen de ESR-uitgaven voor begrotingsjaar 2022 in de SERV-raming door de toegenomen inflatie met € 124 mln.

Tabel 41: Vlaamse begroting, impact op ESR-uitgaven 2022, wijziging overschrijding spilindex 118,36, in € dz (bron: Algemene Toelichting BA 2022)

	Delta indexprovisie t.o.v. BA 2022
Overschrijding spilindex (120,73) januari 2023	26.179
Overschrijding spilindex (120,73) februari 2023	12.195
Overschrijding spilindex (120,73) maart 2023	724

Begrotingsjaren 2023-2024

Om de impact van de fors toegenomen inflatie op de Vlaamse uitgaven voor begrotingsjaren 2023 en 2024 te ramen, wordt beroep gedaan op **studiewerk van de Expertengroep Uitgaven-normering** onder voorzitterschap van voormalig Vlaams minister van Financiën Wivina Demeester. Deze Expertengroep heeft in september 2020 in opdracht van de Vlaamse Regering een eerste rapport voor een Vlaamse uitgavennorm uitgewerkt²⁴.

In dat rapport wordt dieper ingegaan op de verschillende impact van de inflatie op de ontvangen- dan wel uitgavenzijde van de Vlaamse begroting. Er wordt geraamd dat de **Vlaamse uitgaven stijgen met 1,16% bij een verwachte gemiddelde stijging van de Gezondheidsindex (GZI) met 2%**, indien de werkingskredieten niet geïndexeerd worden. Indien de werkingskredieten wel worden geïndexeerd stijgen de uitgaven met 1,29%.

In de SERV-ramingen wordt de verhouding $1,16\% / 2,00\% = 58\%$ gehanteerd om de impact van de inflatie op de Vlaamse uitgaven te ramen: de vanaf 2021 gecumuleerde verschillen in de gezondheidsindex gehanteerd in de MJR 2021-2026 en in de SERV-raming (Tabel 42) (1) worden vermenigvuldigd met 58% (2) en de primaire uitgaven van begrotingsjaar t (3)²⁵. Het is belangrijk om rekening te houden met de stijging van de gezondheidsindex in 2021 ten opzichte van de gehanteerde GZI in de MJR 2021-2026. Zo resulteert de (in de MJR 2021-2026 niet voorziene) indexoverschrijding van december 2021 in bijkomende uitgaven via de diverse indexmechanismen.

Voor 2023 en 2024 vertrekken we van de MJR 2021-2026:

$$PrimUitg_{2023}^{SERV} = PrimUitg_{2023}^{MJR} + \Delta PrimUitg_{2023}^{SERV}$$

²⁴ Zie: <https://fin.vlaanderen.be/vlaamse-uitgavennorm/>. De vermelde cijfers zijn afkomstig uit een recente actualisering van dit rapport, waardoor de verhouding tussen de gezondheidsindex en de uitgavengroei door inflatie iets wijzigt.

²⁵ De uitgaven voor het relanceplan Vlaamse Veerkracht worden niet meegerekend in de primaire uitgaven.

$$\Delta PrimUitg_{2023}^{SERV} = PrimUitg_{2022}^{BA2022} * 0,58 \\ * (GZI_{2021}^{SERV} - GZI_{2021}^{MJR} + GZI_{2022}^{SERV} - GZI_{2022}^{MJR} + GZI_{2023}^{SERV} - GZI_{2023}^{MJR})$$

$$PrimUitg_{2024}^{SERV} = PrimUitg_{2024}^{MJR} + \Delta PrimUitg_{2024}^{SERV}$$

$$\Delta PrimUitg_{2024}^{SERV} = PrimUitg_{2022}^{BA2022} * 0,58 \\ * (GZI_{2021}^{SERV} - GZI_{2021}^{MJR} + GZI_{2022}^{SERV} - GZI_{2022}^{MJR} + GZI_{2023}^{SERV} - GZI_{2023}^{MJR} + GZI_{2024}^{SERV} - GZI_{2024}^{MJR})$$

Tabel 42: België, gehanteerde GZI bij de MJR 2021-2026 en SERV-raming, in % en %-punt

	2021	2022	2023	2024
GZI, MJR 2021-2026, sep 2021 FPB	1,60%	2,10%	1,80%	1,80%
GZI, SERV-raming, jun 2022 FPB	2,01%	7,60%	3,60%	1,80%
GZI, delta	0,41%	5,50%	1,80%	0,00%
GZI, delta, gecumuleerd	0,41%	5,91%	7,71%	7,71%

Rente

Bij de SERV-raming van de rente-uitgaven wordt rekening gehouden met veranderingen in het schuldniveau en met veranderingen in de rentevoet.

Verandering in het schuldniveau

De Vlaamse schuld binnen de SERV-raming ligt lager dan de Vlaamse schuld binnen de MJR 2021-2026. De MJR 2021-2026 (ingediend oktober 2021) neemt het schuldniveau uit de BA 2021 als vertrekbasis. In de BA 2021 wordt de Vlaamse schuld geraamd op € 33,2 mld euro (exclusief de ziekenhuisschuld A1/A3), of een stijging met € 6,5 mld ten opzichte van 2020. Uit de realisatiecijfers blijkt dat de **Vlaamse schuld in 2021 echter minder sterk toegenomen is**, tot € 29,2 mld of een stijging met € 3,4 mld ten opzichte van 2020. Daarnaast impliceren de door de SERV **lager geraamde tekorten voor begrotingsjaren 2023 en 2024** ten gevolge van de bijkomende inflatie-ontvangsten een minder sterke schuldaangroei (ten opzichte van de MJR 2021-2026).

In de SERV-raming worden de rente-uitgaven pro-rata aangepast aan de verandering in het geraamde schuldniveau.

Formeel,

$$\Delta Rente_t^{schuld} = \left(\frac{Rente_t^{MJR}}{Schuld_{t-1}^{MJR}} \right) * (Schuld_{t-1}^{SERV} - Schuld_{t-1}^{MJR})$$

Met,

$\Delta Rente_t^{schuld}$ = de verandering in rente-uitgaven in de SERV-raming ten gevolge van de verandering in het schuldniveau;

$(Schuld_{t-1}^{SERV} - Schuld_{t-1}^{MJR})$ = het verschil tussen de SERV-raming van de Vlaamse schuld ($Schuld_{t-1}^{SERV}$) en de schuld uit de MJR 2021-2026 ($Schuld_{t-1}^{MJR}$);

$\left(\frac{Rente_t^{MJR}}{Schuld_{t-1}^{MJR}}\right)$ = de impliciete rente op de uitstaande schuld, berekend als de rente-uitgaven ($Rente_t^{MJR}$) die betaald worden op de schuld van het voorgaande jaar ($Schuld_{t-1}^{MJR}$).

De verandering in de rente-uitgaven ten gevolge van de verandering in het schuldniveau wordt niet berekend voor begrotingsjaar 2022: voor de raming van de rente-uitgaven van 2022 worden de resultaten van de BA 2022 overgenomen. Deze laatste begroting vertrekt reeds van de schuldrealisatiecijfers van 2021.

Veranderende rentevoet

Naast de impact van het lagere schuldniveau op de rente-uitgaven houdt de SERV-raming rekening met de **recent gestegen rentevoeten**.

De Algemene Toelichting van de BA 2022 geeft de gevoeligheid van de rente-ontvangsten en -uitgaven voor een wijziging in de rentevoeten. Voor 2022 resulteert een stijging van de rentevoet met 1 procentpunt in budgettaire extra kost van € 23,5 mln. Nieuwe financieringen worden gespreid over het hele jaar opgenomen, waardoor de rente dus niet voor het volledige jaar toegerekend wordt. De jaren nadien worden de nieuwe financieringen wel volledig meegenomen en begint de extra kost door deze stijging van de rentecurve zwaarder door te wegen. Zie Tabel 43.

Tabel 43: Vlaamse begroting, verandering in rente-uitgaven bij stijging van rentevoet met 1 procentpunt, in dz euro (bron: Algemene Toelichting BA 2022)

2022	2023	2024
25.532	66.106	94.016

In de BA 2022 wordt uitgegaan van een lange termijn rente (OLO 10 jaar) van 0,7%. Deze verwachting is gebaseerd op de Economische Vooruitzichten van het Federaal Planbureau van februari 2022, waardoor alle effecten van de stijgende energieprijzen, de oorlog in Oekraïne en de wijziging in het monetaire beleid van de ECB nog niet verwerkt zijn in deze gegevens. In de recente Economische projecties van de NBB (juni 2022) wordt voor 2022 uitgegaan van een lange termijn rente van 1,4%. Deze rentestijging resulteert in de SERV-raming voor begrotingsjaar 2022 in € 16 mln bijkomende rente-uitgaven ($0,7 * € 25,5$ mln).

In de MJR 2021-2026 wordt de gehanteerde lange termijnrente voor begrotingsjaren 2023 en 2024 niet vermeld. De verandering in rentevoeten wordt geraamd op basis van de Economische projecties voor België van de Nationale Bank. In Economische Projecties van december 2021 lag de 10-jarige rente op Belgisch overheidspapier voor 2023 en 2024 op 0,4% en 0,5%. Volgens de Economische Projecties van juni 2022 zou de rente doorstijgen tot respectievelijk 1,9% en 2,1%, of een stijging met 1,5 en 1,6%-punt ten opzichte van de prognose van december 2021. Deze

rentestijgingen resulteren in de SERV-raming voor begrotingsjaren 2023 en 2024 in € 99 mln (1,5 * € 66 mln) en € 150 mln (1,6 * € 94 mln) bijkomende rente-uitgaven. Zie Tabel 44.

Tabel 44: België, recente ramingen van de lange termijn rente (OLO 10 jaar), in % en %-punt

	2021	2022	2023	2024
Lange termijn rente, FPB jun 2021	0,1%	0,4%	0,7%	1,0%
Lange termijn rente, NBB jun 2021	0,1%	0,4%	0,6%	
Lange termijn rente, FPB sep 2021 (BO 2022)	-0,1%	-0,1%		
Lange termijn rente, NBB dec 2021	0,0%	0,2%	0,4%	0,5%
Lange termijn rente, FPB feb 2022 (BA 2022)	-0,1%	0,7%		
Lange termijn rente, NBB jun 2022	0,0%	1,4%	1,9%	2,1%
Renteverandering, SERV-raming	0,0%	0,7%	1,5%	1,6%

Open end-aandrijvers, nieuw beleid en andere kostendrijvers (BA 2022)

De SERV-raming houdt rekening met aantal **open-end-aandrijvers, nieuwe beleidsimpulsen en andere kostendrijvers (hoofdzakelijk energiekosten) gedocumenteerd in de Algemene Toelichting van de Aangepaste Begroting 2022**. Deze beslissingen resulteren ook in gewijzigde ESR-uitgaven in de daarop volgende jaren. Het gaat uiteraard om een stand van zaken opge maakt op basis van de beschikbare informatie in juni 2022. De **open-end-aandrijvers** doen de Vlaamse Uitgaven met ongeveer € 100 mln dalen ten opzichte van de BO 2022. Zie Hoofdstuk 3.2.2 op pagina 30 voor een toelichting. Zie Tabel 45.

Naast de open-end-dynamiek worden een **aantal kostendrijvers gerelateerd aan de stijgende energiekosten** in de SERV-raming voor 2023 en 2024 meegenomen. Zoals toegelicht in Hoofdstuk 3.2.1 op pagina 29 betreft het een stijging van € 62 mln bij de departementen en € 637 mln bij de instellingen, waarvan € 608 mln bij het VEB en € 29 mln bij Aquafin. Minister Diependaele heeft in het Vlaams Parlement verduidelijkt dat de energiekost via het VEB voor de eigen administratieve gebouwen een meerkost van € 84,8 mln impliceert. Deze toenamen worden verrekend in de SERV-raming van de ESR-uitgaven van 2023 en 2024, waarbij eveneens een correctie wordt toegepast voor de evolutie van de energieprijzen²⁶.

De **nieuwe beleidsimpulsen** betreffen het **stikstofakkoord**, de **provisie versnelling woningrenovatie en hernieuwbare energie** en de **hogere indexering voor dienstencheques**²⁷. Voor begrotingsjaar 2023 komen deze maatregelen neer op € 382 mln bijkomende ESR-uitgaven, waaronder € 158 mln voor het stikstofakkoord, € 151 mln voor de provisie versnelling woningrenovatie en hernieuwbare energie en € 74 mln voor de hogere indexering van de dienstencheques.

²⁶ De verandering in het energieprijsspeel is afkomstig van de Economische Projecties van de NBB van juni 2022. Voor 2023 en 2024 wordt uitgegaan van een verandering van de energieprijzen van respectievelijk 0,2% en -6,4%.

²⁷ Zie de beslissing VR van 17 juni 2022: <https://beslissingenvlaamse-regering.vlaanderen.be/document-view/62AB37AF94D257C3524669E8>.

Voor begrotingsjaar 2024 is bijkomend € 70 mln voorzien ter uitvoering van het stikstofakkoord en € 94 mln voor de hogere indexering van de dienstencheques. In totaal wordt geraamd dat deze open-end-aandrijvers, beslissingen en kostendrijvers een impact hebben van € 456 mln en € 227 mln meer uitgaven voor respectievelijk 2023 en 2024.

Tabel 45: Vlaamse begroting, wijzingen uitgaven BA 2021 ten opzichte van BO 2021, impact op de begrotingen van 2023 en 2024 in de SERV-raming, in € dz

	2023	2024
Open-end-aandrijvers	-103.547	-103.547
Energiekosten	90.550	84.755
VEB	84.970	79.532
PAS	157.667	69.667
Provisie versnelling woningrenovatie en hernieuwbare energie	150.810	0
Indexering dienstencheques	73.801	94.140
Responsabiliseringsmechanisme (actualisering)	1.926	2.312
Totaal	456.176	226.858

Vlaamse Veerkracht

Zie Hoofdstuk 2.3 (pagina 26) van het corpus.

Regeringsbeslissingen (MJR 2021-2026)

Er wordt in de SERV-ramingen van uitgegaan dat de regeringsbeslissingen zoals gedocumenteerd in de Meerjarenraming 2021-2026 integraal uitgevoerd zullen worden (= assumptie van ongewijzigd beleid). Deze beslissingen van de Vlaamse Regering omvatten zowel afspraken gemaakt bij opmaak van het Regeerakkoord, als beslissingen genomen bij de laatste begrotingsronde 2022. Zie Tabel 46. We hernemen daarmee integraal de diverse regeringsbeslissingen zoals toegelicht in de MJR 2021-2026.

In de SERV-raming voor begrotingsjaar 2023 en 2024 worden de begrotingsmaatregelen en nieuwe beleidsimpulsen van de Vlaamse Regering niet geïntegreerd in de ontvangsten en uitgaven, maar, conform de aanpak in de Meerjarenraming, rechtstreeks verwerkt in het saldo.

Tabel 46: Vlaamse begroting, begroting 2023 en 2024, regeringsbeslissingen uit de MJR 2021-2026, impact op het vorderingsaldo, in € dz

	2023	2024
Uitzuiveren maatregelen en nieuw beleid BO 2022	72.795	72.795
Begrotingsmaatregelen RA	370.446	554.213
Nieuwe beleidsimpulsen RA	-733.216	-1.170.880
Begrotingsmaatregelen BO 2022	490.779	1.009.779
Nieuwe beleidsimpulsen BO 2022	-138.878	-142.807
Totaal	61.926	323.100

Onderbenutting

De onderbenutting wordt berekend aan de hand van het gemiddelde van de geobserveerde onderbenuttingspercentages van de laatste twee jaren waarvan het onderbenuttingspercentage bekend is (i.e. begrotingsjaren 2020 en 2021). Bij begrotingsopmaak 2022 werd een percentage van 2,1% gehanteerd, in de **aangepaste begroting 2022 werd dat percentage bijgesteld naar 2,03%** (-0,07 procentpunt).

Dit meer actuele onderbenuttingspercentage wordt gehanteerd in de SERV-raming voor de onderbenutting in de periode 2023-2024. De onderbenutting van de Universiteiten en Hogescholen werd niet aangepast. Deze werkwijze resulteert in een lagere onderbenutting van € 36 mln in 2023 en € 37 mln in 2024, met dus een beperkt negatieve impact op het saldo.

Schuldevolutie

Het SERV-advies raamt de evolutie van de Vlaamse schuld bij ongewijzigd beleid, zoals gedocumenteerd in de aangepaste begroting 2022 (Algemene Toelichting BA 2022). De gerealiseerde schuld ligt in 2021 op 33,4 mld, € 3,2 mld lager dan geraamd bij de BA 2021. Vervolgens verhogen we voor de komende jaren de schuld met het **begrotingstekort**, alsook met de andere gekende elementen die de schuldevolutie beïnvloeden (zoals gedocumenteerd in de Algemene Toelichting van MJR 2021-2026).

Het relanceplan Vlaamse Veerkracht en de bouwkost voor Oosterweel (ESR9-Lantis) wordt, conform de aanpak van de Vlaamse Regering, afzonderlijk opgenomen in de raming van de schuld (d.w.z.: deze beslissingen zitten niet verwerkt in het ESR-resultaat van de CFO leden en de betoelaging van de niet-CFO leden).

De behandeling van het relanceplan **Vlaamse Veerkracht** in de SERV-raming van de Vlaamse schuld vereist een meer gedetailleerde toelichting. Door de lagere Europese VV-ontvangsten stijgt de Vlaamse schuld tegen 2026 immers met € 537 mln ten opzichte van de MJR 2021-2026.

Deze stijging is niet verwerkt in de MJR 2021-2026, maar wel al gedeeltelijk in de raming van de schuld bij de begroting BA 2022. In de begrotingsuitvoering 2021 liggen de VV-uitgaven en -ontvangsten respectievelijk € 148 en € 99 mln lager dan aanvankelijk geraamd voor 2021 bij de MJR 2021-2026. Dit impliceert een daling van de schuld in 2021 met € 49 mln ten opzichte van de raming in de MJR 2021-2026. De SERV gaat ervan uit dat deze daling verwerkt is in de schuldrealisatiecijfers van 2021. Daarnaast dalen de VV-ontvangsten in de BA 2022 met € 200 mln. Zie Tabel 6 en Tabel 7 vanaf pagina 26. In de BA 2022 ligt de Vlaamse schuld door het relanceplan Vlaamse Veerkracht in totaal dus € -49 + 200 = 151 mln hoger dan geraamd bij de MJR 2021-2026.

Bij de SERV-raming wordt rekening gehouden met een bijkomende stijging van de schuld door Vlaamse Veerkracht van € 385 mln: het verschil tussen de totale lagere EU-ontvangsten (€ 537 mln) en de veranderde schuld van Vlaamse Veerkracht (€ 151 mln), want reeds geïntegreerd in de geraamde schuld van de BA 2022. Voor begrotingsjaren 2022-2024 komt dit gecumuleerd neer op een stijging van de Vlaamse schuld met € 253 mln. Zie Tabel 47.

Tabel 47: Vlaamse begroting, impact lagere EU-ontvangsten Vlaamse Veerkracht op de evolutie van de Vlaamse schuld, SERV-raming, in € dz

	2022	2023	2024	2025	2026	Totaal
VV, verandering uitgaven SERV-raming	27.900	-128.183	100.628	123.811	22.684	146.840
VV, verandering ontvangsten SERV-raming	5.290	-206.209	-51.760	21.576	-6.891	-237.994
VV, toename schuld [a] – [b], SERV-raming	22.610	78.026	152.388	102.235	29.575	384.834

Tabel 48 geeft een gedetailleerd overzicht van de SERV-raming van de evolutie van de geconsolideerde Vlaamse schuld.

Tabel 48: Vlaamse begroting, 2019-2024, schuldevolutie, gedetailleerde weergave SERV-raming, BA 2022 en MJR 2021-2026, in € dz

	UITV 2019	UITV 2020	UITV 2021	BA 2022	SERV 2022	delta
Geconsolideerde schuld (incl. ziekenhuis-schuld)	24.119.905	30.274.890	33.350.440	38.963.527	39.144.486	180.959
Netto schuldtoename				5.613.087	5.794.046	180.959
SERV: Verandering saldo					158.349	158.349
ESR-resultaat CFO leden + betoelaging niet-CFO leden (ingediende begrotingen)				2.543.113	2.543.113	0
Relanceplan Vlaamse Veerkracht (MJR)				1.178.351	1.178.351	0
SERV: bijstelling VV				0	22.610	22.610
ESR-8				791.557	791.557	0
ESR-9 ontvangsten VMSW en VWF				2.524.000	2.524.000	0
ESR-9 uitgaven VMSW en VWF				-1.486.811	-1.486.811	0
ESR-9 ontvangsten en uitgaven SI				72.181	72.181	0
ESR-9 lantis				0	0	0
ESR-9 uitgaven Diestepoort				-2.000	-2.000	0
Saldo esr-9 overige niet CFO-leden				-7.304	-7.304	0
ESR-correctie ziekenhuisinfrastructuur				-235.923	-235.923	0
Ziekenhuisschuld (A1/A3)	4.099.460	3.657.971	3.341.390	3.105.467	3.105.467	0
Geconsolideerde schuld (excl. ziekenhuis-schuld)	20.020.445	26.616.919	30.009.050	35.858.060	36.039.019	180.959
Geconsolideerde schuld (excl. ziekenhuis-schuld), % ontvangsten	43,9%	61,5%	62,5%	68,9%	69,2%	0,3%
Geconsolideerde schuld (excl. ziekenhuis-schuld), % bbp	4,2%	5,8%	5,9%	6,5%	6,5%	0,0%

	MJR 2023	SERV 2023	delta	MJR 2024	SERV 2024	delta
Geconsolideerde schuld (incl. ziekenhuis-schuld)						
	45.201.380	42.553.370	-2.648.010	48.503.627	45.317.577	-3.186.050
Netto schuldtoename	4.198.452	3.408.884	-789.568	3.302.247	2.764.207	-538.040
SERV: Verandering saldo		-867.594	-867.594		-690.427	-690.427
ESR-resultaat CFO leden + betoelaging niet-CFO leden (ingediende begrotingen)	1.487.455	1.487.455	0	953.367	953.367	0
Relanceplan Vlaamse Veerkracht (MJR)	722.779	722.779	0	355.530	355.530	0
SERV: bijstelling VV	0	78.026	78.026	0	152.388	152.388
ESR-8	238.000	238.000	0	238.000	238.000	0
ESR-9 ontvangsten VMSW en VWF	2.737.000	2.737.000	0	2.780.000	2.780.000	0
ESR-9 uitgaven VMSW en VWF	-1.384.682	-1.384.682	0	-1.447.350	-1.447.350	0
ESR-9 ontvangsten en uitgaven SI	0	0	0	0	0	0
ESR-9 lantis	400.000	400.000	0	425.000	425.000	0
ESR-9 uitgaven Diestepoort	-2.100	-2.100	0	-2.300	-2.300	0
Saldo esr-9 overige niet CFO-leden	0	0	0	0	0	0
ESR-correctie ziekenhuisinfrastructuur	-240.458	-240.458	0	-235.199	-235.199	0
Ziekenhuisschuld (A1/A3)	2.908.221	2.865.009	-43.212	2.673.022	2.629.810	-43.212
Geconsolideerde schuld (excl. ziekenhuis-schuld)	42.293.159	39.688.361	-2.604.798	45.830.605	42.687.767	-3.142.838
Geconsolideerde schuld (excl. ziekenhuis-schuld), % ontvangsten	83,6%	73,3%	-10,3%	88,3%	77,2%	-11,1%
Geconsolideerde schuld (excl. ziekenhuis-schuld), % bbp	8,1%	6,9%	-1,2%	8,5%	7,2%	-1,3%

Bibliografie

Europese Commissie (2020). *Mededeling van de Commissie aan de Raad over de activering van de algemene ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact*. Brussel, COM(2020) 123 final, 20 maart 2020. Geraadpleegd van [Mededeling van de Commissie aan de Raad over de activering van de algemene ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact](#).

Europese Commissie (2021). Voorstel voor een uitvoeringsbesluit van de Raad betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor België. Brussel, COM(2021) 349 final, 23 juni 2021. Geraadpleegd van [Voorstel voor een uitvoeringsbesluit van de Raad betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor België](#).

Europese Commissie (2022a). *Communication from the Commission to the Council: Fiscal policy guidance for 2023*. Brussel, COM(2022) 85 final. Geraadpleegd van [Communication from the Commission to the Council: Fiscal policy guidance for 2023, 2.3.2022](#).

Europese Commissie (2022b). Recommendation for a Council recommendation on the 2022 National Reform Programme of Belgium and delivering a Council opinion on the 2022 Stability Programme of Belgium. Brussel, COM(2022) 602 final. Geraadpleegd van [Council recommendation on the 2022 National Reform Programme of Belgium](#).

Europese Raad (2022). *Aanbeveling van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2022 van België en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2022 van België*. Brussel, COM(2022) 602 final. Geraadpleegd van [Aanbeveling van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2022 van België](#).

Federale Overheid (2022). *Stabiliteitsprogramma van België 2022-2025*. Geraadpleegd van [Stabiliteitsprogramma van België 2022-2025](#).

Federaal Planbureau (2021a). *Economische vooruitzichten 2021-2026 – Versie van juni 2021*. Geraadpleegd van <https://www.plan.be/publications/publication-2130-nl-economische-vooruitzichten-2021-2026-versie-van-juni>.

Federaal Planbureau (2021b). *Economische vooruitzichten 2021-2022 van september 2021*. Geraadpleegd van [Federaal Planbureau - Publicatie - Economische begroting – Economische vooruitzichten 2021-2022 van september 2021](#).

Federaal Planbureau (2022a). *Economische vooruitzichten 2021-2022 van februari 2022*. Geraadpleegd van [Federaal Planbureau - Publicatie - Economische begroting – Economische vooruitzichten 2021-2022 van februari 2022](#).

Federaal Planbureau (2022b). *Economische vooruitzichten 2021-2022 van juni 2022*. Geraadpleegd van [Federaal Planbureau - Publicatie - Economische begroting – Economische vooruitzichten 2021-2022 van juni 2022](#).

Federaal Planbureau (2022c). *Bevolkingsvooruitzichten 2021-2070 van juni 2022*. Geraadpleegd van https://www.plan.be/databases/data-35-nl-bevolkingsvooruitzichten_2021_2070.

Hoge Raad van Financiën (2022). *Advies ter voorbereiding van het stabiliteitsprogramma 2022-2025*. Geraadpleegd van [Advies ter voorbereiding van het stabiliteitsprogramma 2022-2025](#).

Nationale Bank van België (2021). *Economische projecties voor België – Najaar 2021*. Economisch Tijdschrift van december 2021. Geraadpleegd van [Economische projecties voor België – Najaar 2021 | nbb.be](#)

Nationale Bank van België (2022). *Economische projecties voor België – Voorjaar 2022*. Economisch Tijdschrift van juni 2022. Geraadpleegd van [Economische projecties voor België – Najaar 2021 | nbb.be](#)

Nationale Bank van België (2022). *Maandelijkse conjunctuurenquête bij de bedrijven – juni 2022*. Geraadpleegd van <https://www.nbb.be/doc/dq/n/dq3/pnc.pdf>

Nationale Bank van België (2022). *Maandelijkse consumentenenquête – juni 2022*. Geraadpleegd van <https://www.nbb.be/doc/dq/n/dq3/pne.pdf>

OESO (2022). *Economic Outlook van juni 2022*. *OECD Economic Outlook*, 2022(1). OECD publishing. Geraadpleegd van [OECD Economic outlook – juni 2022](#)

Rekenhof (2022). *Onderzoek van de aanpassing van de Vlaamse begroting voor 2022*. Geraadpleegd van <https://www.ccrek.be/NL/Publicaties/Fiche.html?id=24a5b749-8700-466c-836c-fcbd10320409>.

SERV (2021a). *Evaluatierapport over de Vlaamse begroting 2021*. Geraadpleegd van <https://www.serv.be/serv/persberichten/vlaams-begrotingstekort-loopt-verder>

SERV (2021b). *Advies over de initiële begroting 2022*. Geraadpleegd van <https://www.serv.be/serv/publicatie/advies-over-initiele-begroting-2022>

SERV (2022a). *Evaluatierapport over de Vlaamse begroting 2022*. Geraadpleegd van <https://www.serv.be/serv/persberichten/vlaams-begrotingstekort-loopt-verder>

SERV (2022b). *Advies en achtergrondrapport De Vlaamse brede heroverweging als opstap naar een structureel evaluatiebeleid*. Geraadpleegd van <https://www.serv.be/serv/publicatie/advies-en-achtergrondrapport-vlaamse-brede-heroverweging-opstap-structureel-evaluatiebeleid>

Statbel (2021). Consumentieprijsindex – versie mei 2022. Geraadpleegd van <https://statbel.fgov.be/nl/themas/consumptieprijsindex/consumptieprijsindex#news>

Vlaamse Regering (2021). *Relanceplan Vlaamse Veerkracht. Monitoringsrapport*. Geraadpleegd van <https://www.serv.be/serv/persberichten/verhoogde-inflatie-meevaller-vlaamse-begroting>

Lijst met figuren en tabellen

Figuren

Figuur 1: België, 2021 en 2022, inflatie index consumptieprijzen (CPI) op jaarbasis, realisaties (Statbel) en ramingen (FPB) sinds mei 2021	20
Figuur 2: België, 2021 en 2022, inflatie gezondheidsindex (GZI) op jaarbasis, realisaties (Statbel) en ramingen (FPB) sinds mei 2021	21
Figuur 3: Vlaamse overheid, dynamiek saldo, MJR 2021-2026 en SERV-raming, in € mld	46
Figuur 4: Vlaamse overheid, evolutie schuld (excl. ziekenhuisfactuur), MJR 2019-2024 en SERV-raming, in € mld	50
Figuur 5: Vlaamse Veerkracht, gecumuleerde VEK t.o.v. totale VEK, per speerpunt, in %	53

Tabellen

Tabel 1: België, recente groeicijfers van het reële bbp, in %	17
Tabel 2: België, jaarlijkse rente op tienjarig Belgisch overheidspapier, in %	17
Tabel 3: België, recente vooruitzichten van de inflatie en gezondheidsindex, in %	18
Tabel 4: Federale Planbureau, België, opeenvolgende geraamde overschrijdingen van de afgevlakte gezondheidsindex in 2021 en volgende jaren, inflatieramingen	19
Tabel 5: België, recente macro-economische vooruitzichten, in %	26
Tabel 6: Vlaamse begroting, relanceplan Vlaamse Veerkracht, uitgaven, MJR 2021-2026 en SERV-raming, in € dz	28
Tabel 7: Vlaamse begroting, verwerking van het relanceplan Vlaamse Veerkracht, ontvangsten, MJR 2021-2026 en SERV-raming, in € dz	28
Tabel 8: Begroting BA 2022 en aangepaste begroting BA 2022, ontvangsten, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, in € dz	30

Tabel 9: Begroting BA 2022 en aangepaste begroting BA 2022, uitgaven bij ongewijzigd beleid, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, interpretatie SERV, in € dz en %	30
Tabel 10: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, energie-uitgaven, interpretatie SERV, in € dz	31
Tabel 11: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, open end-uitgaven, interpretatie SERV, in € dz	33
Tabel 12: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, actualisaties betaalkalender, interpretatie SERV, in € dz	33
Tabel 13: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met begroting BO 2022, bijkomende impact maatregelen van afgelopen jaren, interpretatie SERV, in € dz	34
Tabel 14: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, maatregelen bij formatie, interpretatie SERV, in € dz	35
Tabel 15: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, aanvullingen op recente nieuwe beleidsinitiatieven, interpretatie SERV, in € dz	35
Tabel 16: Begroting BA 2022, uitgaven, belangrijkste verschillen met de begroting BO 2022, nieuwe beleidsuitgaven bij BA 2022, interpretatie SERV, in € dz	35
Tabel 17: Vlaamse begroting, begrotingssaldo BO 2022, BA 2022 en SERV-raming, in € dz en % ..	36
Tabel 18: Vlaamse begroting, begrotingsjaar 2022, vergelijking begrotingsresultaten SERV-raming en begrotingstraject van de HRF, in € dz en % bbp	37
Tabel 19: Vlaamse begrotingen 2020 UITV, 2021 UITV, 2022 BO en 2022 BA, uitgaven voor infrastructuurbeleid via administraties, Diensten voor Afzonderlijk Beheer (DAB) inclusief toelagen aan instellingen, betaalkredieten, in € dz	38
Tabel 20: Vlaamse begrotingen 2020 UITV, 2021 UITV, 2022 BO en 2022 BA, uitgaven voor lonen via administraties en Diensten voor Afzonderlijk Beheer (DAB), betaalkredieten, in € dz	39
Tabel 21: Vlaamse begrotingen 2020 UITV, 2021 UITV, 2022 BO en 2022 BA, uitgaven voor werking via administraties en Diensten voor Afzonderlijk Beheer (DAB), betaalkredieten, in € dz	40
Tabel 22: Vlaamse begrotingen 2020 UITV, 2021 UITV, 2022 BO en 2022 BA, uitgaven voor subsidies aan ondernemingen, vzw's en huishoudens via administraties en Diensten voor Afzonderlijk Beheer (DAB), betaalkredieten, in € dz	40
Tabel 23: Vlaamse overheid, inzet van de corona-provisies 2022 via herverdelingen gedocumenteerd tot begin juni 2022, per inhoudelijk structuurelement (ISE), in € dz en %	41

Tabel 24: Vlaamse overheid, inzet coronaprovisie 2020, 2021 (begrotingsuitvoering) en 2022 (via herverdelingen) gedocumenteerd tot einde juni 2022, per beleidsdomein, vereffeningskredieten, in € dz	42
Tabel 25: Vlaamse begroting, SERV-raming 2022-2024, verschil ESR-uitgaven in SERV-raming ten opzichte van BA 2022 (SERV 2022) en MJR 2021-2026 (2023 en 2024), in € dz	43
Tabel 26: Vlaamse begroting, SERV-raming 2022-2024, verandering aan de ESR-ontvangsten binnen de SERV-raming ten opzichte van de BA 2022 en de MJR 2021-2026, in € dz	44
Tabel 27: Vlaamse begroting, begrotingssaldo, begrotingsjaren 2022-2024, MJR 2021-2026 en SERV-raming, in € dz en %	45
Tabel 28: Vlaamse begroting BA 2022, MJR 2021-2026 en SERV-raming, begrotingsdoelstelling 2024 en vereiste begrotingsinspanning om deze doelstelling te bereiken, in € dz	47
Tabel 29: Vlaamse begroting, 2022-2024, vergelijking begrotingsresultaten SERV-raming en begrotingstraject van de HRF, in € dz en % bbp	48
Tabel 30: Vlaamse begroting, 2019-2024, evolutie van de geconsolideerde schuld, begrotingsrapporteringen en SERV-raming, in € dz	49
Tabel 31: Vlaamse Veerkracht, uitgaven per speerpunt, 2021 tot 2026, VEK, in € dz en %	52
Tabel 32: Vlaamse Veerkracht, herkomst van de begrote middelen, per speerpunt, in € dz, (bron: Voortgangsrapport Vlaamse Veerkracht, december 2021)	54
Tabel 33: Vlaamse Veerkracht, begrotingsuitvoering 2021, ESR- en niet-ESR-uitgaven per speerpunt, in € dz en %	55
Tabel 34: Vlaamse Veerkracht, begrotingsuitvoering 2021, ESR-uitgaven per speerpunt, in € dz en %	55
Tabel 35: Vlaamse Veerkracht, begrotingsuitvoering 2021, ESR-neutrale uitgaven per speerpunt, in € dz en %	56
Tabel 36: Vlaamse overheid, inzet van de provisie Vlaamse Veerkracht 2022 via herverdelingen gedocumenteerd tot begin juni 2022, per inhoudelijk structuurelement (ISE), belangrijkste bestedingen, in € dz	57
Tabel 37: SERV-ramingen voor ontvangsten via de BFW (buiten regionale opcentiemen), berekeningswijze	58
Tabel 38: Vlaamse begroting, belangrijkste ontvangstencategorieën, BA 2022, MJR 2021-2026 en SERV-actualisatie, in € dz	66

Tabel 39: Vlaamse begroting, gewestbelastingen, BA 2022, MJR 2021-2026 en SERV-actualisatie, in € dz	66
Tabel 40: Vlaamse begroting, impact op ESR-uitgaven 2022, wijziging overschrijding spilindex 118,36, in € dz (bron: Algemene Toelichting BA 2022)	67
Tabel 41: Vlaamse begroting, impact op ESR-uitgaven 2022, wijziging overschrijding spilindex 118,36, in € dz (bron: Algemene Toelichting BA 2022)	68
Tabel 42: België, gehanteerde GZI bij de MJR 2021-2026 en SERV-raming, in % en %-punt	69
Tabel 43: Vlaamse begroting, verandering in rente-uitgaven bij stijging van rentevoet met 1 procentpunt, in dz euro (bron: Algemene Toelichting BA 2022)	70
Tabel 44: België, recente ramingen van de lange termijn rente (OLO 10 jaar), in % en %-punt.....	71
Tabel 45: Vlaamse begroting, wijzingen uitgaven BA 2021 ten opzichte van BO 2021, impact op de begrotingen van 2023 en 2024 in de SERV-raming, in € dz	72
Tabel 46: Vlaamse begroting, begroting 2023 en 2024, regeringsbeslissingen uit de MJR 2021-2026, impact op het vorderingsaldo, in € dz.....	72
Tabel 47: Vlaamse begroting, impact lagere EU-ontvangsten Vlaamse Veerkracht op de evolutie van de Vlaamse schuld, SERV-raming, in € dz.....	74
Tabel 48: Vlaamse begroting, 2019-2024, schuldevolutie, gedetailleerde weergave SERV-raming, BA 2022 en MJR 2021-2026, in € dz	75